

POLICEJNÍ AKADEMIE ČESKÉ REPUBLIKY V PRAZE

Fakulta bezpečnostně právní

Katedra trestního práva

Trestněprávní ochrana zvířat

Diplomová práce

Animal Protection in Criminal Law

Master thesis

VEDOUCÍ PRÁCE

JUDr. Tereza DLEŠTÍKOVÁ Ph.D.

AUTOR PRÁCE

Bc. Eliška STARÁ

PRAHA
2022

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že předložená práce je mým původním autorským dílem, které jsem vypracovala samostatně. Veškerou literaturu a další zdroje, z nichž jsem čerpala, v práci řádně cituji a jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

V Praze, dne 10. 3. 2022

.....

Bc. Eliška STARÁ

Poděkování

Touto cestou bych ráda poděkovala vedoucí mé diplomové práce JUDr. Dleštíkové Tereze Ph.D. za odborné vedení mé diplomové práce, za poskytnuté rady a za projevenou trpělivost. Velké díky patří také všem mým blízkým, kteří mě podporovali po celou dobu studia. Jmenovitě pak musím poděkovat Markétce a Janě.

ANOTACE

Diplomová práce se věnuje problematice aktuální právní úpravy ochrany zvířat v České republice s akcentem na úpravu trestněprávní. Práce nejprve vymezuje základní pojmy a mezinárodní a evropský právní rámec ochrany zvířat. Následně přináší analýzu platné právní úpravy ochrany zvířat v České republice a podrobný právní rozbor jednotlivých trestných činů poskytující ochranu zvířatům. U těchto trestných činů rozebírá i ukládání trestů, vývoj kriminality a základní typologii pachatele. Dále zmiňuje vybrané problematiky nedostatečné ochrany zvířat. Práce je obohacena komparací s právní úpravou Švýcarské konfederace v oblasti ochrany zvířat. V závěru je uvedeno vlastní hodnocení a návrhy *de lege ferenda* v oblasti trestněprávní ochrany zvířat.

KLÍČOVÁ SLOVA

zvíře * ochrana * právní úprava * trestní právo * trestný čin * trestní zákoník * týrání zvířat

ANNOTATION

The diploma thesis talks about the current legal regulation of animal protection in the Czech Republic emphasising criminal law regulation. The thesis first defines basic terminology and the international and European legal framework for animal protection. Subsequently, it analysis the current legislation on animal protection in the Czech Republic and gives a detailed legal analysis of individual criminal offences providing animal protection with their sentencing, crime development and basic offender typology. It also mentions selected issues of insufficient animal protection. The work is enriched with a comparison with the legislation of the Swiss Confederation in the field of animal protection. A personal evaluation and *de lege ferenda* proposals in the field of criminal law are presented at the end.

KEYWORDS

animal * protection * legislation * criminal law * criminal offense * criminal code * animal cruelty

Obsah

Úvod.....	9
1 Základní pojmy.....	11
1.1 Zvíře.....	11
1.1.1 Zoologická definice zvířete	11
1.1.2 Zvíře v českém právu	11
1.1.3 Kategorizace a hierarchie zvířat	13
1.2 Welfare zvířat.....	14
1.3 Týrání zvířat	16
2 Vývoj mezinárodní a evropské právní úpravy ochrany zvířat	19
2.1 Počátky právní ochrany zvířat	19
2.1.1 Všeobecná deklarace zvířecích práv z roku 1978.....	20
2.2 Mezinárodní a evropská právní úprava.....	20
2.3 Vybrané platné právní předpisy Evropské unie	23
3 Právní úprava ochrany zvířat v České republice	26
3.1 Postavení zvířete v českém právu	26
3.2 Ústavněprávní ochrana zvířat	26
3.3 Trestněprávní úprava ochrany zvířat	27
3.3.1 Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník	28
3.3.2 Novela trestního zákoníku	30
3.3.3 Novela trestního řádu	31
3.3.4 Zákon č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky	31
3.4 Ostatní právní úprava ochrany zvířat.....	31
3.4.1 Právní úprava ochrany proti týrání zvířat.....	32
3.4.2 Právní úprava ochrany druhů volně žijících živočichů.....	33
3.4.3 Právní úprava ochrany zvířat ve specifických lidských aktivitách...	34
4 Jednotlivé trestné činy ochrany zvířat	36
4.1 § 299 Neoprávněné nakládání s chráněnými volně žijícími živočichy a planě rostoucími rostlinami	36
4.1.1 Páchání TČ podle § 299 v České republice	38

4.2 § 300 Neoprávněné nakládání s chráněnými volně žijícími živočichy a planě rostoucími rostlinami z nedbalosti	41
4.2.1 Páchání TČ podle § 300 v České republice	42
4.3 § 302 Týrání zvířat	44
4.3.1 Páchání TČ podle § 302 v České republice	47
4.4 § 302a Chov zvířat v nevhodných podmínkách	50
4.4.1 Páchání TČ podle § 302a v České republice	52
4.5 § 303 Zanedbání péče o zvíře z nedbalosti	52
4.5.1 Páchání TČ podle § 303 v České republice	54
4.6 § 304 Pytláctví	55
4.6.1 Páchání TČ podle § 304 v České republice	58
4.7 § 305 Neoprávněná výroba, držení a jiné nakládání s léčivy a jinými látkami ovlivňujícími užitek hospodářských zvířat	61
4.7.1 Páchání TČ podle § 305 v České republice	63
4.8 § 306 Šíření nakažlivé nemoci zvířat	63
4.8.1 Páchání TČ podle § 306 v České republice	65
4.9 Ukládání trestů	66
5 Vybrané problematiky nedostatečné ochrany zvířat.....	69
5.1 Průmyslový chov zvířat	69
5.2 Pokusy na zvířatech.....	71
5.2.1 Alternativy pokusů na zvířatech.....	72
5.3 Zvířata v cirkusech.....	73
6 Komparace české a švýcarské právní úpravy ochrany zvířat.....	75
7 Hodnocení a návrhy <i>de lege ferenda</i>	80
Závěr	83
Seznam použité literatury	85
Monografie.....	85
Časopisecké články a konferenční příspěvky	86
Právní předpisy a interní akty řízení.....	87
Judikatura	89
Webové stránky a elektronické zdroje	89

Seznam tabulek a grafů	93
-------------------------------------	-----------

„Člověk je jediný tvor, který konzumuje, aniž by produkoval. Nedává mléko, nesnáší vejce, neutáhne pluh a neumí utíkat tak rychle, aby chytil zajíce! Přesto je pánem všech zvířat, nutí je pracovat a vrací jim jen tolik, aby je udržel při životě, a zbytek si nechává.“¹ – George Orwell

¹ ORWELL, George. *Farma zvířat*. 2. vydání. Praha: Vydavatelství a nakladatelství práce, 1991. ISBN 80-208-0159-6. s.6.

Úvod

Ochrana zvířat ve spojení s ochranou přírody je dnes velmi žhavým až přímo kontroverzním tématem. Týrání domácích mazlíčků a zabíjení ohrožených druhů razantně odmítáme. Jakmile však přijde řada na hospodářská zvířata, které chceme mít na svých talířích co nejlevněji, tak raději přivíráme oči. Jakožto nadšeného milovníka zvířat mě tedy zajímá, jak je v České republice právně upraveno postavení všech druhů zvířat, jak chápeme týrání zvířat a v čem spočívá trestní odpovědnost za trestné činy páchané na zvířatech. Dále chci zjistit, jakým způsobem, a zda vůbec, lze v našich podmínkách ochranu zvířat zlepšit trestněprávní úpravou. Právní ochrana zvířat je postavena na vztahu člověka k ostatním žijícím tvorům této planety, který se neustále vyvíjí a s ním se musí vyvíjet i právo.

Cílem této diplomové práce je provést ucelenou právní analýzu ochrany zvířat v České republice *de lege lata* s akcentem na úpravu trestněprávní, která v nedávné době prošla značnými změnami. Výsledkem analýzy uvedené problematiky je pak celkové zhodnocení stavu trestněprávní ochrany zvířat v České republice a návrhy *de lege ferenda*.

Pro dosažení stanovených cílů byla použita metoda teoretické analýzy platné právní úpravy zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, zákona č. 246/1992 Sb., na ochranu zvířat proti týrání, dalších českých i evropských pramenů práva, judikatury, komentářové literatury, monografií, odborných článků a zahraniční literatury. Dále byly interpretovány dostupné statické údaje zejména statistiky kriminality Policie České republiky a data o odsouzených Ministerstva spravedlnosti České republiky. Nakonec byla použita metoda komparace v rámci porovnání české právní úpravy s vybranou zahraniční právní úpravou.

V prvních dvou kapitolách jsou vymezeny základní pojmy a mezinárodní a evropský právní rámec ochrany zvířat. Třetí kapitola je věnována analýze platné právní úpravy ochrany zvířat v České republice. Čtvrtá kapitola podrobně právně

rozebírá jednotlivé skutkové podstaty trestných činů poskytujících ochranu zvířatům. U těchto trestných činů rozebírá i ukládání trestů, vývoj kriminality a základní typologii pachatele. V posledních třech kapitolách nalezneme vybrané problematiky nedostatečné ochrany zvířat, komparaci české a švýcarské právní úpravy ochrany zvířat a zhodnocení s návrhy *de lege ferenda*.

1 Základní pojmy

1.1 Zvíře

1.1.1 Zoologická definice zvířete

Odborná vědecká terminologie pracuje výhradně s pojmem živočich. Toto označení zahrnuje všechny živé organismy, které se živí organickými látkami vytvořené rostlinami. Termín zvíře vzniklo jako hovorově nepřesné označení pro živočicha. Člověk spadá do kategorie živočichů², avšak pod zoologicky nepřesným pojmem zvíře jej už ve většině případech nenalezneme.

1.1.2 Zvíře v českém právu

Právní definice zvířete nemá v českém právu jednotný výklad. Naopak se v našem právu objevují různé pojmy označující zvíře jako například živočich či zvěř. Zároveň samotný pojem zvíře může mít různý obsah, tj. zahrnovat rozdílné množství druhů živočichů. Jednotlivé druhy zvířat jsou dále v různých právních normách seskupovány do různých kategorií, které také nemají jednoznačné ohraničení. V rámci interpretace právních norem, jejíž cílem je objasnění smyslu textu zejména za účelem realizace práva³, je právě správný výklad těchto pojmů nezbytný. Podíváme se tedy, jak nám jednotlivé právní předpisy definují tyto pojmy.

Stěžejně nám vymezuje pojem zvíře zákon č. 246/1992 Sb., na ochranu zvířat proti týrání, v rámci ustanovení § 3 jako každého živého obratlovce mimo člověka, nikoliv však plod nebo embryo. V tomto ustanovení dále nalezneme vymezení jednotlivých zvířecích kategorií – hospodářské zvíře, zvíře v zájmovém chovu, volně žijící zvíře, zvíře v lidské péči, pokusné zvíře, opuštěné zvíře, toulavé zvíře,

² *Encyklopedie CoJeCo.cz: Živočichové, zoologie* [online]. [cit. 18.1.2022]. Dostupné z: <https://www.cojeco.cz/zivocichove>

³ GERLOCH, Aleš. *Teorie práva*. 7. vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, 2017. ISBN 978-80-7380-652-1. s.138.

handicapované zvířete a druh zvířete vyžadující zvláštní péči.⁴ Definice zvířete podle tohoto zákona tedy nepokrývá značnou část živočišné říše.

Ještě užším pojmem je zvěř, kterou nalezneme v zákoně č. 449/2001 Sb., o myslivosti. Na základě tohoto zákona zvěř chápeme jakožto obnovitelné přírodní bohatství, které představují populace taxativně uvedených volně žijících druhů živočichů, které se dělí na dvě skupiny. První skupinou je zvěř, kterou nelze lovit. Spadá sem například los evropský, tchoř stepní či tetřev hlušec. Druhou skupinou je zvěř, kterou lovit lze, například srnec obecný, straka obecná či jezevec lesní.⁵

Zákon č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, užívá ještě zcela jiných termínů, a to živočich odchovaný v lidské péči a volně žijící živočich. Volně žijícím živočichem je jedinec živočišného druhu, jehož populace se samovolně udržuje v přírodě, vyjma zdivočelé populace domestikovaného druhu. Živočichem odchovaným v lidské péči je takový jedinec, který byl narozen a odchován v kontrolovaném prostředí⁶, jímž je ohraničené prostředí, které je vedeno pro účely chovu určitého druhu živočichů.⁷ Zákon č. 100/2004 Sb., o obchodování s ohroženými druhy, přináší prakticky totožnou definici volně žijícího živočicha.⁸ V rámci těchto dvou zákonů živočichem není člověk, jak je tomu v zoologické definici.

Od roku 2014 podle občanského zákoníku zvířata již nejsou z etických důvodů považována za věci a nejsou tak již stavěna na úroveň neživých předmětů.⁹ Nový občanský zákoník, zákon č. 89/2012 Sb., nám sice nepřináší přímou definici pojmu zvíře, ale ustanovení § 494 vyslovuje charakteristiku živého zvířete. Tento

⁴ Zákon č. 246/1992 Sb., *na ochranu zvířat proti týrání* v posledním znění, §3

⁵ Zákon č. 449/2001 Sb., *o myslivosti* v posledním znění, §2

⁶ Zákon č. 114/1992 Sb., *o ochraně přírody a krajiny* v posledním znění, §3

⁷ Nařízení Komise (ES) č. 865/2006 ze dne 4. května 2006 *o prováděcích pravidlech k nařízení Rady (ES) č. 338/97 o ochraně druhů volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin regulováním obchodu s těmito druhy* v posledním znění, Čl. 1 bod 4

⁸ Zákon č. 100/2004 Sb., *o obchodování s ohroženými druhy* v posledním znění, §2

⁹ *Epravo.cz: Dereifikace zvířete aneb skutečně již zvíře není věcí?* [online]. [cit. 18.1.2022]. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/dereifikace-zvirete-aneb-skutecne-jiz-zvire-neni-veci-111098.html>

paragraf uvádí, že zvíře není věcí a má zvláštní význam a hodnotu již jako smysly nadaný živý tvor.¹⁰

V rámci trestněprávní kvalifikace se však musíme zaměřit především na trestní zákoník. Ve výkladových ustanovení zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ani nikde jinde nenalezneme vysvětlení pojmu zvíře. A to i přestože je tento termín v trestním zákoníku hojně zastoupen. Trestní právo proto aplikuje výše uvedené vymezení zvířete dané ustanovením § 3 zákona č. 246/1992 Sb., na ochranu zvířat proti týrání.¹¹ Trestní zákoník nám však přibližuje charakteristiku zvířete, a to ve výkladovém ustanovení týkající se pojmu věc, který nalezneme v § 134, kde se stanoví, že na živá zvířata se užijí obdobná ustanovení jako na věci, není-li stanoveno jinak.¹² Ačkoliv se na živá zvířata vztahují ustanovení o věcech, neznamená to, že jsou s věcmi ztotožňovány v právním smyslu. Rozhodnutí Nejvyššího soudu potvrdilo, že trestní zákoník tímto není v rozporu s občanským zákoníkem. Na živé zvíře se tedy dá v některých případech právně pohlížet jako na věc a lze na něm spáchat například přečin poškození cizí věci podle ustanovení § 228 odst. 1 zákona č. 40/2009 Sb.¹³

1.1.3 Kategorizace a hierarchie zvířat

Jak již bylo uvedeno jednotlivé zákony kategorizují zvířata do různých skupin – hospodářské zvíře, zvíře v zájmovém chovu, volně žijící živočich či opuštěné zvíře. Každá takováto skupina zvířat má rozdílné podmínky pro život, a to na základě práv a povinností zákonem ukládaných člověku. Zvířata do jednotlivých skupin nejsou zařazována na základě toho, k jakému biologickému druhu patří, nýbrž na základě toho, jak na ně člověk pohlíží a k čemu je zamýšlí využívat. Stejný biologický druh zvířete může být zároveň hospodářským zvířetem, zájmovým

¹⁰ Zákon č. 89/2012 Sb., *občanský zákoník* v posledním znění, § 494

¹¹ ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní zákoník II. §140 až 421. Komentář*. 1.vydání. Praha: C. H. Beck, 2010. ISBN 978-80-7400-178-9. s. 2744.

¹² Zákon č. 40/2009 Sb., *trestní zákoník* v posledním znění, §134

¹³ *Usnesení Nejvyššího soudu ČR, ze dne 23.9.2015, sp. zn.: 6 Tdo 1014/2015*. Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, část trestní [online]. [cit. 29.1.2022]. Dostupné z: https://www.nsoud.cz/Judikatura/judikatura_ns.nsf/WebSearch/63963819922CBC14C1257F2B00205760?openDocument&Highlight=0,null

zvířetem i pokusným zvířetem. Stejně tak se nevyklučuje, že jedno konkrétní zvíře nepřejde za svůj život do jiné skupiny.¹⁴

Hierarchie hodnot a postavení jednotlivých druhů zvířat se v průběhu historie v jednotlivých kulturách vyvíjela rozdílně. V každém koutu světa je proto lehce odlišná. Například kráva je v hinduistickém světě posvátná a v některých částech Asie je běžné jíst psy a kočky.

Na vrcholu naší pomyslné hierarchické pyramidy jsou domácí mazlíčci. Ti mnohdy dosahují statusu člena rodiny, a tak myšlenka toho, že by nám někdo zabil psa nebo kočku a následně nám je servíroval na talíř, je naprosto zruďná. Další poněkud vyšší postavení mají v našich očích ohrožené a chráněné druhy, jejichž životy chceme zachovat, aby se nestaly vyhynulými. Na spodku pyramidy však umísťujeme hospodářská zvířata – krávy, prasata, slepice, ovce či kozy. U těchto je naprostou normou je nacházet na talíři či v šatnících. A hmyz? Na ten už vůbec nemyslíme.

Z výše uvedeného vyplývá, že není zvíře jako zvíře. Každé zvíře má v našich očích jinou hodnotu, na jejímž základě pak požívají jednotlivá zvířata rozdílné právní ochrany.

1.2 Welfare zvířat

Welfare je anglický název, který v překladu do češtiny znamená blaho či prospěch. V češtině se občas využívá i jeho ekvivalentní pojem – životní pohoda zvířat. Existuje řada různých definic tohoto slovního spojení, které spojuje především zaměření na kvalitu života jednotlivých zvířat. Ochrana zvířat zahrnuje právě welfare, který spočívá v zajištění vhodných životních podmínek zvířete.¹⁵ Širší

¹⁴ *Věda kolem nás pro všední den: Zvířata a paragrafy*. [online]. Středisko společných činností AV ČR, 2015. [cit.25.1.2022]. Dostupné z: <https://www.academia.cz/uploads/media/preview/0001/04/58849c0637ff773a790ce6661e62711f4d2a2fdd.pdf>

¹⁵ MÜLLEROVÁ, Hana a Vojtěch STEJSKAL. *Ochrana zvířat v právu*. 1. vydání. Praha: Academia, 2013. ISBN 978-80-200-2317-9. s. 83, 86.

pojetí welfare zvířat zahrnuje veškerou právní regulaci zabývající se chovem a zacházením se zvířaty, jejímž smyslem je zachování a ochrana základních životních podmínek zvířat a jejich zdraví.¹⁶

Česká právní úprava přímo s pojmem welfare nepracuje. Avšak tento termín nalezneme hojně v mezinárodním právu, a především v předpisech Evropské unie. Problematiku welfare je tak nezbytné chápat komplexně v širším kontextu práva Evropské unie, neboť z něj česká legislativa pramení. Navíc díky společnému trhu Evropské unie lze i nadále přepokládat další sjednocování předpisů v oblasti chovu, přepravy a usmrcování zvířat, kde se tento termín hojně využívá.¹⁷

Americká veterinární lékařská asociace definuje welfare zvířat jako způsob, jakým se zvíře vyrovnává s podmínkami, ve kterých žije. Ochrana zvířecího welfare spočívá v zajištění fyzických ale i duševních potřeb zvířete. Zvíře je v dobrém stavu welfare, pokud je zdravé, dobře živené, v bezpečí, schopné vyjadřovat vrozené chování a zároveň netrpí bolestí, strachem či nouzí, což vyžaduje kvalitní veterinární pomoc, vhodný přístřešek, adekvátní stravu, humánní zacházení a humánní porážku.¹⁸

Britský „Výbor pro welfare hospodářských zvířat“ vytvořil stupnici kvality života zvířete, která se dělí na dobrý život, na život, který stojí za to žít, a na život, který nestojí za to žít. Zvíře se zařazuje do této stupnice na základě hodnocení kvality jeho života. Toto hodnocení by se mělo týkat jeho welfare po celou dobu života včetně způsobu jeho smrti. Nelze tedy hledět pouze na osamocený negativní či pozitivní zážitek ze života zvířete. Hodnocení samozřejmě není objektivní, jelikož hodnotitelem je člověk. Výbor pro welfare hospodářských zvířat si stojí

¹⁶ MÜLLEROVÁ, Hana, David ČERNÝ, Adam DOLEŽAL a kol. *Kapitoly o právech zvířat: „My a oni“ z pohledu filosofie, etiky, biologie a práva*. Praha: Academia, 2016. ISBN 978-80-200-2601-9. s. 558.

¹⁷ VOMÁČKA, Vojtěch. Judikatura NSS: Ochrana zvířat proti týrání. *Soudní rozhledy* [online]. 2020, roč. 26, č. 1. [cit. 13.2.2022]. ISSN 1211-4405. Dostupné z: <https://www.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=nrptembsgbpxg4s7gfpngxzs&groupIndex=21&rowIndex=0#>

¹⁸ *American Veterinary Medical Association: Animal welfare: What is it?* [online]. [cit. 20.1.2022]. Dostupné z: <https://www.avma.org/resources/animal-health-welfare/animal-welfare-what-it>

za tím, že každé hospodářské zvíře by mělo minimálně prožívat život, který stojí za to žít. Jakékoliv zvíře, které prožívá život, který nestojí za to žít, by doslova bylo lépe mrtvé. Takovému zvířeti by se buďto měla urychleně zlepšit kvalita života prostřednictvím veterinární péče či změny způsobu chovu, nebo by mělo být rychle a humánně utraceno. Kvalitu života hospodářských zvířat určuje především legislativa, chov, chovatelé ale i poptávka na trhu.¹⁹

Tabulka č. 1 Kvalita života hospodářského zvířete²⁰

1.3 Týrání zvířat

V rámci ochrany zvířat si mnozí představí na prvním místě právě pojem týrání zvířat. Jak mu však máme v rámci práva rozumět? Obecně jím chápeme způsob nakládání s živými tvory, které lze charakterizovat jako zlé a které působí útrapy a příkoří.²¹ Za užším pojetím se nicméně musíme již podívat do zákonů. Trestní zákoník definici tohoto pojmu bohužel neobsahuje.

¹⁹ *Farm Animal Welfare in Great Britain: Past, Present and Future*. [online]. Farm Animal Welfare Council, 2009. [cit.25.1.2022]. Dostupné z: https://assets.publishing.service.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/319292/Farm_Animal_Welfare_in_Great_Britain_-_Past_Present_and_Future.pdf s. 14, 17-18, 27.

²⁰ *Farm Animal Welfare in Great Britain: Past, Present and Future*. [online]. Farm Animal Welfare Council, 2009. [cit.25.1.2022]. Dostupné z: https://assets.publishing.service.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/319292/Farm_Animal_Welfare_in_Great_Britain_-_Past_Present_and_Future.pdf s.18.

²¹ ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní zákoník II. §140 až 421. Komentář*. 1.vydání. Praha: C. H. Beck, 2010. ISBN 978-80-7400-178-9. s. 2744.

Jediné zákonné vyjmenování jednání, které se považuje za týrání, nalezneme v ustanovení § 4 zákona č. 246/1992 Sb. na ochranu zvířat proti týrání. Nachází se zde demonstrativní výčet rozdělený do 24 písmen od nucení zvířete k výkonům prokazatelně překračujícím jeho síly a zároveň neodpovídajícím jeho fyzickému stavu a biologickým schopnostem až po jakékoliv jednání porušující zákon na ochranu zvířat proti týrání, kterým dojde k utrpení zvířete. Avšak tento zákon následně obsahuje i mnoho výjimek. Nejedná se o týrání, pokud je jednání prováděné podle schváleného projektu pokusů či pokud jde o naléhavou potřebu zachránit život zvířat nebo lidí v naléhavých situacích záchranných prací. Ani důvodné usmrcení zvířete není podle tohoto zákona považováno za týrání. Takovým důvodem usmrcení může být například depopulace zvířat či ukončení pokusu na pokusném zvířeti.

Za týrání se tedy považuje například:

- omezování svobody pohybu nezbytnou pro zvíře určitého druhu, pokud takové jednání způsobí utrpení zvířete, z jiných než zdravotních důvodů,
- podávání dopingových látek nebo jiných látek, které poškozují organismus, za účelem změny výkonu nebo vzhledu,
- chování zvířat v nevhodných podmínkách nebo chování takovým způsobem, že si zvířata sama nebo vzájemně způsobují utrpení,
- bezdůvodné vyvolání nepřiměřeného působení stresových biologických, fyzikálních nebo chemických vlivů,
- usmrcení zvířete způsobem působícím nepřiměřenou bolest nebo utrpení,
- opuštění zvířete s úmyslem se ho zbavit nebo vyhnat vyjma volně žijícího zvířete.

Zakázaná je též propagace týrání, za kterou se považuje mimo jiné předvádění zvířete, na kterém byl proveden zakázaný zákrok na veřejném vystoupení či zveřejnění audiovizuálního záznamu navádějícího k praktikám spojeným s týráním.

Na základě způsobeného následku můžeme dále rozlišovat zvláštní stupeň týrání, jímž je utýrání zvířete. Utýrání zvířete spočívá buďto v usmrcení zvířete zakázanou metodou anebo v nezbytném utracení zvířete kvůli závažným následkům z utrpení, kterému bylo vystaveno člověkem.²²

O tom, zda jde, či nejde o týrání zvířete, se vždy rozhoduje primárně na základě odborného posouzení. Kompetentním orgánem, který u nás toto posouzení vydává je pouze veterinární správa.²³

²² Zákon č. 246/1992 Sb., *na ochranu zvířat proti týrání* v posledním znění, §3, §4, §4a, §5

²³ MÜLLEROVÁ, Hana a Vojtěch STEJSKAL. *Ochrana zvířat v právu*. 1. vydání. Praha: Academia, 2013. ISBN 978-80-200-2317-9. s. 319-320.

2 Vývoj mezinárodní a evropské právní úpravy ochrany zvířat

2.1 Počátky právní ochrany zvířat

Předtím než ochrana zvířat získala ve většině světa svou právní úpravu, se lidské společnosti při zacházení se zvířaty řídily pouze morálními a náboženskými pravidly.²⁴ Právní podoba ochrany zvířat, jak ji známe dnes, je tedy poměrně novodobou záležitostí. Právo se vyvíjí ruku v ruce se společností a jejím měnícím se žebříčkem hodnot.

Až do 19. století byla zvířata zcela vyloučena z morálního a právního společenství. Mohla být lidmi používána k jakémukoli účelu. Lidé jim tak mohli způsobovat bolest a utrpení, aniž by porušili jakékoli mravní či právní závazky, které vůči nim měli. To znamená, že zvířata byla považována za věci nerozeznatelné od neživých předmětů. Toto postavení zvířat bylo odůvodněno tím, že byla duchovně podřadná člověku. Nebyla stvořena, tak jako člověk, k obrazu božímu, a tudíž neměla duši.

V průběhu 19. století se však tento pohled počal měnit. Do popředí se dostávaly progresivní myšlenky nesouhlasící s lidským otroctvím či s nerovným postavením žen ve společnosti, což vedlo i ke změně pohledu na zvířata. Jedním z reformátorů byl britský filosof Jeremy Bentham, který tvrdil, že zvířata byla degradována na pouhé věci, ačkoli sdílejí některé lidské vlastnosti, avšak i absence lidských vlastností neuděluje lidem povolení zacházet se zvířaty, jak se jim zamane. Bentham vyslovil průlomovou myšlenku: „*Otázkou není, zda dokáží myslet, ani zda dokáží mluvit, ale zda jsou schopna trpět.*“²⁵ On a další reformátoři měli přímý vliv na vývoj právních systémů zlepšujících právní ochranu zvířat.²⁶

²⁴ MÜLLEROVÁ, Hana a Vojtěch STEJSKAL. *Ochrana zvířat v právu*. 1. vydání. Praha: Academia, 2013. ISBN 978-80-200-2317-9. s. 25.

²⁵ BENTHAM, Jeremy. *An Introduction to the Principles of Morals and Legislation* [online]. Oxford: Clarendon Press, 1907. [cit. 25.1.2022]. Dostupné z: https://www.econlib.org/library/Bentham/bnthPML.html?chapter_num=19#book-reader

²⁶ BEKOFF, Marc. *Encyclopedia od animal rights and animal welfare*. 2. vydání. Santa Barbara: Greenwood press, 2009. ISBN 978-0-313-35255-3. s. 353-354.

2.1.1 Všeobecná deklarace zvířecích práv z roku 1978

Tato deklarace vznikla jako obdoba Všeobecné deklarace lidských práv. Byla vytvořena a prosazena nevládními organizacemi bojujícími za ochranu zvířat v čele s francouzskou Národní radou na ochranu zvířat. V roce 1978 byla vyhlášena v Paříži v sídle UNESCO. Původní text deklarace obsahoval preambuli a 14 článků. Deklarace postavila všechny živočichy na sobě rovnou úroveň a udělila jim stejné právo na existenci. Mezi deklarovaná práva všech živočichů dále uváděla například – právo na úctu, právo na pozornost, péči a ochranu ze strany člověka. V posledním článku deklarace uváděla, že práva zvířat mají být chráněna, stejně jako práva člověka, a to zákonem, a požadovala, aby organizace na ochranu zvířat a ohrožených druhů měly zastoupení na vládní úrovni.²⁷

Průkopníkem byl tento dokument právě v tom, že jako jeden z prvních přisoudil zvířatům vlastní práva. Dále bylo podstatné, že zvíře již neoznačoval za věc. Všeobecná deklarace zvířecích práv se však nestala mezinárodně uznávaným pramenem práva, a tedy nebyla nikdy právně závazná. Nesla však stěžejní etické a morální hodnoty a stala se inspirací pro mnohé budoucí evropské právní normy.²⁸

2.2 Mezinárodní a evropská právní úprava

Ochrana zvířat na mezinárodní úrovni je založena primárně na záchraně biodiverzity živočišných druhů s vidinou zabránění jejich vyhubení. Toto právní odvětví však nemá komplexní úpravu, a tak jej musíme hledat ve velkém množství mezinárodních úmluv. Průlomovou se stala Úmluva o biologické rozmanitosti, která byla v roce 1992 představena na celosvětové Konferenci Organizace spojených národů o životním prostředí a rozvoji. Úmluva řeší otázky zachování biologické rozmanitosti na Zemi, udržitelného využívání složek biologické

²⁷ CHAPOUTHIER, Georges. *Zvířecí práva*. Praha: Triton, 2013. ISBN 978-80-7387-607-4. s. 34-37.

²⁸ MÜLLEROVÁ, Hana a Vojtěch STEJSKAL. *Ochrana zvířat v právu*. 1. vydání. Praha: Academia, 2013. ISBN 978-80-200-2317-9. s. 154-155.

rozmanitosti a spravedlivého sdílení přínosů plynoucích z využívání genetických zdrojů. Podepsalo jí 193 států včetně České republiky.²⁹ Úmluva o mezinárodním obchodu s ohroženými druhy volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin je známá pod zkratkou CITES. Úmluva upravuje obchod na mezinárodním trhu s ohroženou faunou a flórou, a to už od roku 1973. Úmluva zajistila celosvětovou kontrolu tohoto trhu na základě nutnosti získání povolení k odběru ohrožených druhů. Podmínky nakládání se zvířaty v současnosti neupravuje žádný komplexní mezinárodní právní předpis. V rámci mezinárodního práva existují především regionální právní úpravy. V Evropě stojí u zrodu a vývoje těchto regionálních předpisů Rada Evropy. Za poslední půl století vytvořila jedinečnou soustavu dohod, jejímž cílem je ochrana zvířat v nejméně ohrožených oblastech jejich využívání lidmi. Mezi dohody Rady Evropy patří Evropská dohoda o ochraně zvířat při mezinárodní přepravě (1968), Evropská dohoda o ochraně zvířat chovaných pro hospodářské účely (1976), Evropská dohoda o ochraně jatečných zvířat (1979), Úmluva o ochraně evropské fauny a flóry a přírodních stanovišť (1979), Evropská dohoda o ochraně obratlovců používaných pro pokusné účely (1986) a Evropská dohoda o ochraně zvířat v zájmovém chovu (1987). Právo Evropské unie v oblasti ochrany zvířat se vyvinulo právě z těchto dohod.³⁰

Evropská unie si postupně vytvořila legislativu týkající se ochrany dobrých životních podmínek zvířat. První taková norma byla přijata v roce 1974 a týkala se humánnější porážky zvířat. Následně Evropská unie legislativně upravila přepravu zvířat, poté požadavky na dobré životní podmínky hospodářských zvířat, ochranu laboratorních zvířat či ochranu zvířat chovaných v zoologických zahradách. Rovněž omezila obchod s určitými neetickými zvířecími produkty (např. srst psů a koček). Mnohé oblasti ochrany zvířat však ponechala Evropská unie ve výhradní kompetenci svých členských států. Budoucnost této problematiky je spatřována ve splnění Strategie v oblasti dobrých životních podmínek zvířat 2012–2015, která

²⁹ *Chm.nature.cz: Convention on biological Diversity* [online]. [cit. 17.2.2022]. Dostupné z: <https://chm.nature.cz/en/convention-on-biological-diversity/>

³⁰ MÜLLEROVÁ, Hana a Vojtěch STEJSKAL. *Ochrana zvířat v právu*. 1. vydání. Praha: Academia, 2013. ISBN 978-80-200-2317-9. s. 153-163.

byla vypracována již v roce 2012 a jejíž jednotlivé body stále nebyly kompletně splněny.³¹

Základ ochrany zvířat nám nyní v rámci primárního práva Evropské unie, které je nejvyšším zdrojem práva, přináší pozměňující smlouva platná od roku 2009 známa jako Lisabonská smlouva. V úvodním článku 2 odst. 3 nalezneme deklaraci, že unie usiluje o udržitelný rozvoj vycházející mimo jiné i z vysokého stupně ochrany a ze zlepšování kvality životního prostředí. Dále je podstatné, že Lisabonská smlouva změnila zakládající Smlouvu o založení Evropského společenství na Smlouvu o fungování Evropské unie. Je zde uvedeno, že v oblasti zachování biologických mořských zdrojů v rámci společné rybářské politiky může pouze Evropská unie vytvářet a přijímat právně závazné akty nebo jí zmocněné členské státy nebo členské státy, které provádějí její akty. V oblasti zemědělství a rybolovu a v oblasti životního prostředí je povoleno vytváření a přijímání právně závazných aktů jak Evropskou unií, tak jejími členskými státy, to však jen v rozsahu, v jakém nebyla vykonána Evropskou unií. Z tohoto plyne, že Evropská unie nemá výlučnou pravomoc k ochraně zvířat (vyjma již zmíněných biologických mořských zdrojů). Těžiště ochrany zvířat v tomto konsolidovaném znění Smlouvy o Evropské unii a Smlouvy o fungování Evropské unie nalezneme v hlavě třetí s názvem Zemědělství a rybolov, v hlavě čtrnácté s názvem Veřejné zdraví a v hlavě dvacáté s názvem Životní prostředí.³² V rámci sekundárního práva má Evropská unie velké množství směrnic a nařízení dotýkající se problematiky zvířat z mnoha různých úhlů.³³ V následující podkapitole budou popsány nejpodstatnější z nich.

Statistiky z roku 2020 nám uvádí, že populace hospodářských zvířat se v Evropské unii skládala ze 146 000 000 prasat, 76 000 000 hovězího dobytka

³¹ *La Fondation Droit Animal, Éthique et Sciences: The European Union legislation on animal welfare: state of play, enforcement and future activities* [online]. [cit. 17.2.2022]. Dostupné z: <https://www.fondation-droit-animal.org/proceedings-aw/the-european-union-legislation-on-animal-welfare/>

³² *Konsolidované znění Smlouvy o Evropské unii a Smlouvy o fungování Evropské unie* v posledním znění čl. 2-4

³³ MÜLLEROVÁ, Hana a Vojtěch STEJSKAL. *Ochrana zvířat v právu*. 1. vydání. Praha: Academia, 2013. ISBN 978-80-200-2317-9. s. 167-169,172.

a 75 000 000 ovcí a koz. Dále se skládala z ptáků, ze kterých bylo vyprodukováno 13,6 milionu tun drůbežního masa.³⁴ Počet domácích mazlíčků v Evropské unii za rok 2020 převýšil 233 000 000. Nejběžnějším typem domácího mazlíčka byly kočky, kterých bylo odhadem přes 80 806 000, psů bylo okolo 70 518 000, ptáků bylo okolo 37 253 000, menších savců bylo okolo 22 023 000, ryb bylo okolo 15 397 000 a plazů bylo okolo 7 536 000.³⁵ Z těchto astronomických čísel je evidentní, že zvířata tvoří podstatnou část populace Evropské unie, která se nedá přehlížet a která si zaslouží adekvátně propracovanou a vymahatelnou legislativu sloužící v její prospěch.

2.3 Vybrané platné právní předpisy Evropské unie

Směrnice Rady 98/58/ES ze dne 20. července 1998 o ochraně zvířat chovaných pro hospodářské účely vyžaduje minimální standardy chránění zvířat určených pro výrobu potravin, vlny, kůže nebo pro jiný hospodářský účel. Stanovuje cíl, aby byla přijata veškerá patřičná opatření zajišťující dobrý welfare hospodářských zvířat a zároveň, aby nebyla hospodářským zvířatům způsobena zbytečná bolest, utrpení nebo zranění. Příloha této směrnice dále stanovuje obecné podmínky chovu s ohledem na fyziologické a etologické potřeby jednotlivých zvířat.³⁶

Nařízení Rady (ES) č. 1/2005 ze dne 22. prosince 2004 o ochraně zvířat během přepravy stanovuje přepravu živých obratlovců uvnitř Evropské unie a celní kontrolu zásilek vstupujících a opouštějících její území. Nařízení ustanovuje povinnosti přepravníků, organizátorů a chovatelů. Zvířata musí mít přepravní doklady, prokazující jejich původ a plánované místo jejich destinace. Zakazuje se přepravování zvířat, při kterém může dojít k jejich zranění či zbytečnému utrpení.

³⁴ Eurostat: *Agricultural production: livestock and meat* [online]. [cit. 18.2.2022]. Dostupné z: https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Agricultural_production_-_livestock_and_meat&oldid=549389#Livestock_population

³⁵ Statista: *Number of pet animals in European Union in 2020, by animal type* [online]. [cit. 18.2.2022]. Dostupné z: <https://www.statista.com/statistics/515010/pet-population-european-union-eu-by-animal/#statisticContainer>

³⁶ Směrnice Rady 98/58/ES ze dne 20. července 1998 o ochraně zvířat chovaných pro hospodářské účely v posledním znění

V rámci zkvalitnění přepravních podmínek zvířat mohou však jednotlivé členské státy použít přísnějších pravidel.³⁷

Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2010/63/EU ze dne 22. září 2010 o ochraně zvířat používaných pro vědecké účely, zpracovává problematiku živých obratlovců a hlavonožců využívaných pro vědecké nebo vzdělávací poznání. Zakazuje užívat živá zvířata, kdykoli lze užít vhodné alternativy, a předepisuje snížení počtu používaných zvířat na nezbytné minimum. Směrnice dále stanovuje podmínky schvalování projektů, povinnost přispívat k vývoji alternativních metod a možnost navrácení zvířat do přírody nebo přemístění do zájmového chovu.³⁸

Paradoxní normou ochrany zvířat je Nařízení Rady (ES) č. 1099/2009 ze dne 24. září 2009 o ochraně zvířat při usmrcování, které nastavuje pravidla pro usmrcování zvířat kvůli jejich produktům nebo usmrcování kvůli depopulaci zvířat. Smrt zvířete musí nastat bez toho, aniž by mu způsobila zbytečnou bolest, úzkost a utrpení. Za tímto účelem mohou provádět usmrcování pouze osoby s náležitou úrovní způsobilosti. Dále nařízení stanoví například konstrukci a vybavení jatek, podmínky znehybňování a omračování zvířat, nouzové usmrcení zvířat, ale i sankce za porušení pravidel tohoto nařízení.³⁹

Ochranu zvířat ve volné přírodě upravuje Směrnice Rady 92/43/EHS ze dne 21. května 1992 o ochraně přírodních stanovišť, volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin. Její podstatou je přispět k zachování biologické rozmanitosti pomocí poskytnutí právní ochrany přírodním stanovištím a v nich volně žijícím živočichům a planým rostlinám. Tento předpis dal základ pro vytvoření soustavy chráněných území zvaných Natura 2000 a uložil povinnost

³⁷ Nařízení Rady (ES) č. 1/2005 ze dne 22. prosince 2004 o ochraně zvířat během přepravy a souvisejících činností v posledním znění

³⁸ Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2010/63/EU ze dne 22. září 2010 o ochraně zvířat používaných pro vědecké účely v posledním znění

³⁹ Nařízení Rady (ES) č. 1099/2009 ze dne 24. září 2009 o ochraně zvířat při usmrcování v posledním znění

členskými státy do vytvoření této soustavy přispět v rámci možností svých přírodních zdrojů.⁴⁰

Jako poslední bych zde zmínila Směrnici Rady 1999/22/ES ze dne 29. března 1999 o chovu volně žijících živočichů v zoologických zahradách, která upravuje podpoření úlohy zoologických zahrad, jakožto nástroje k ochraně a zachování rozmanitosti druhů volně žijících živočichů. Dále upravuje základní požadavky na zoologické zahrady a udělování a kontrolu licencí zoologickým zahradám.⁴¹

⁴⁰ Směrnice Rady 92/43/EHS ze dne 21. května 1992 o ochraně přírodních stanovišť, volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin v posledním znění

⁴¹ Směrnice Rady 1999/22/ES ze dne 29. března 1999 o chovu volně žijících živočichů v zoologických zahradách v posledním znění

3 Právní úprava ochrany zvířat v České republice

3.1 Postavení zvířete v českém právu

Zvířatům českým právním řádem není připisována právní subjektivita a nemohou tedy vystupovat jakožto subjekty práva. Jinými slovy nejsou způsobilé mít práva a právní povinnosti. Zvířata se tak sama nemohou domáhat svých práv, ani se nemohou dopouštět deliktů. Subjekty práva jsou v České republice pouze fyzické a právnické osoby. Zvířata mohou být jen objektem práva, ke kterému se vztahují práva a povinnosti již zmíněných subjektů práva. Jejich právní ochrana je tedy postavená pouze na vůli a jednání člověka. V případech, kdy jsou v rámci práva veřejného objektem práva zvířata, je smyslem právních předpisů zabezpečit jejich ochranu, avšak pouze, je-li to ve veřejném zájmu člověka.⁴²

I přestože nám občanský zákoník doslovně stanovuje, že zvíře není věcí kvůli svému zvláštnímu významu, v právním slova smyslu, tak jak uvádí stejný zákoník definici tohoto pojmu, je za věci stále musíme považovat. Je zde totiž řečeno, že věci v právním slova smyslu je všechno, co je odlišné od člověka a zároveň všechno, co člověku slouží k potřebě. A právě zvíře do této definice zapadá. Honosné vyjmutí zvířete z kategorie věcí ve faktickém slova smyslu je tak spíše symbolickou záležitostí. Přednost v naší legislativě má především vlastnické právo ke zvířeti, což se v jeho následné ochraně podstatně promítá. Jak je známo pouze věci mohou mít své majitele.⁴³

3.2 Ústavněprávní ochrana zvířat

Ústavněprávní ochranu zvířat nalezneme v ústavních zákonech zakotvenou pouze v obecné rovině. Ústava ani Listina základních práv a svobod zvířata výslovně neuvádí. V preambuli Ústavy nalezneme zmínku ve formě společného

⁴² MÜLLEROVÁ, Hana. Zvíře jako objekt právních vztahů. In: *Dny práva – 2010 – Days of Law* [online]. 1. vydání. Brno: Tribun EU, s.r.o., 2010, s. 1916-1928. [cit. 1.2.2022] ISBN 978-80-210-5305-2. Dostupné z: https://www.law.muni.cz/sborniky/dny_prava_2010/files/sbornik/sbornik.pdf

⁴³ MÜLLEROVÁ, Hana, David ČERNÝ, Adam DOLEŽAL a kol. *Kapitoly o právech zvířat: „My a oni“ z pohledu filosofie, etiky, biologie a práva*. Praha: Academia, 2016. ISBN 978-80-200-2601-9. s. 493-496.

odhodlání střežit a rozvíjet zděděné přírodní bohatství, do kterého se pochopitelně zvířata zahrnují. Článek 7 dále zavazuje stát, aby dbal šetrného využívání přírodních zdrojů a také aby dbal ochrany přírodního bohatství.⁴⁴

V Listině základních práv a svobod ochranu zvířat zakotvuje takzvaná čtvrtá generace lidských práv. V článku 35 nalezneme jak právo na příznivé životní prostředí, tak právo na informovanost o přírodních zdrojích a životním prostředí. Dále zde je stanoven zákaz ohrožování a poškozování životního prostředí, přírodních zdrojů, druhového bohatství přírody, avšak jen v rámci překročení míry stanovené zákonem. Právo na příznivé životní prostředí tedy ústavně zavazuje stát, obzvláště pak moc soudní, k zajištění jeho ochrany. Co se týče intenzity ochrany tohoto práva, lze se ho domáhat jen v mezích zákonů a jeho omezení jsou přezkoumávána testem racionality, nikoliv jako u ostatních práv Listiny testem proporcionality.⁴⁵

3.3 Trestněprávní úprava ochrany zvířat

Trestní právo slouží jako ochrana společnosti před kriminalitou. Vymezuje podmínky a hranice trestní odpovědnosti a podmínky ukládání trestů a ochranných opatření a zastává ve společnosti preventivně-represivní funkci. Toto odvětví veřejného práva nejzásadněji vystihuje hierarchii hodnot v naší společnosti především svou systematikou a vytyčením typové společenské škodlivosti jednotlivých trestných činů.⁴⁶

Tak jako v jiných oblastech i v problematice ochrany zvířat je při právním posouzení jednání potřeba mít vždy na paměti základní zásady trestního práva. Zejména tedy zásadu subsidiarity trestní represe, která nám říká, že trestní

⁴⁴ Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., *Ústava České republiky* v posledním znění

⁴⁵ HUSSEINI, Faisal et al. *Listina základních práv a svobod. Komentář*. [online]. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2021[cit. 24.2.2022]. ISBN: 978-80-7400-812-2. Dostupné z: <https://www.beck-online.cz/bo/document-view.seam?documentId=nnptembsgfpwk232ge4texzrfzrwymzv>

⁴⁶ ŠÁMAL, Pavel. Trestní zákoník a naplňování funkcí a základních zásad trestního práva hmotného. *Bulletin advokacie* [online]. 2009, č. 10. [cit. 24.2.2022]. ISSN 1210-6348. Dostupné z: <https://www.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=nrptembqhfpweyk7geyf6427giza&groupIndex=0&rowIndex=0#>

odpovědnost lze uplatňovat pouze v případech společensky škodlivých, kde nepostačuje uplatnění odpovědnosti podle jiného právního předpisu. Tato zásada vyplývá ze zásady *ultima ratio*. Na protiprávní jednání je vždy třeba reagovat prostředky trestního práva až v nejzazších případech.⁴⁷ V civilizaci, která je postavena na vykořisťování zvířat a přírody, je těžké správně nastavit hranici mezi legální a trestní činností člověka. Mnohé nesprávné jednání člověka není v této oblasti postihováno trestním právem.

3.3.1 Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník

„*Trestným činem je protiprávní čin, který trestní zákon označuje za trestný a který vykazuje znaky uvedené v takovém zákoně.*“⁴⁸ Takto je definován trestný čin trestním zákoníkem. Trestné činy dělíme na základě zavinění a na základě horní hranice trestní sazby na přečiny a zločiny. V rámci zločinů pak ještě rozeznáváme zvlášť závažné zločiny. V oblasti ochrany zvířat převažují přečiny a u některých kvalifikovaných skutkových podstat najdeme i zločiny. Jediný zvlášť závažný zločin nalezneme v nejzávažnější skutkové podstatě ustanovení § 302a Chov zvířat v nevhodných podmínkách.

Trestní zákoník, jako hlavní pramen trestního práva hmotného, je bezesporu základním pilířem trestně právní ochrany zvířat. Jednotlivé trestné činy, které svou podstatou přímo ochraňují zvířata, nalezneme ve zvláštní části trestního zákoníku v hlavě osmé nazvané Trestné činy proti životnímu prostředí.

Druhovým objektem této skupiny trestných činů je společenský zájem na ochraně životního prostředí spočívající v ochraně jeho jednotlivých složek. Hlavní jeho složkou jsou právě zvířata. Příznačné pro skutkové podstaty těchto trestných činů je, že jsou převážně blanketní. To znamená, že odkazují na jiné právní předpisy.

⁴⁷ HULINSKÝ, Petr a František NOVOTNÝ. *Trestní právo*. 1. vydání. Praha: Public s.r.o., 2018. ISBN 978-80-904031-6-1. s. 5.

⁴⁸ Zákon č. 40/2009 Sb., *trestní zákoník* v posledním znění, §13 odst. 1

Dále je podstatné, že pachatelem může být i právnická osoba.⁴⁹ Trestné činy přímo chránící zvířata jsou:

- **§ 299 Neoprávněné nakládání s chráněnými volně žijícími živočichy a planě rostoucími rostlinami,**
- **§ 300 Neoprávněné nakládání s chráněnými volně žijícími živočichy a planě rostoucími rostlinami z nedbalosti,**
- **§ 302 Týrání zvířat,**
- **§ 302a Chov zvířat v nevhodných podmínkách,**
- **§ 303 Zanedbání péče o zvíře z nedbalosti,**
- **§ 304 Pytláctví,**
- **§ 305 Neoprávněná výroba, držení a jiné nakládání s léčivy a jinými látkami ovlivňujícími užitek hospodářských zvířat,**
- **§ 306 Šíření nakažlivé nemoci zvířat.**

Samozřejmě ochranu zvířatům poskytují nepřímo i mnohá další ustanovení zvláštní části trestního zákoníku. K životu volně žijící zvířata jednoznačně potřebují příznivé přirozené prostředí poskytující dostatek vody, potravy a teritoria. Tyto nezbytnosti chrání například ustanovení § 293 poškození a ohrožení životního prostředí, ustanovení § 294a poškození vodního zdroje či ustanovení § 295 poškození lesa. Dále například ustanovení § 191 zakazuje výrobu a šíření pornografie, která by znázorňovala pohlavní styk se zvířetem. Samotný pohlavní styk se zvířetem však za trestný čin považován není, pouze pokud by takové jednání naplnilo skutkovou podstatu týrání zvířat. Tuto a další nepřímou ochranu zvířat však v rámci této práce nebudu dále podrobně rozpracovávat.

V následující kapitole rozeberu jednotlivé skutkové podstaty vybraných trestných činů v oblasti přímé ochrany zvířat.

⁴⁹ JELÍNEK, Jiří a kol. *Trestní právo hmotné. Obecná část. Zvláštní část.* 7. vydání. Praha: Leges, 2019. ISBN 978-80-7502-380-3. s. 781,783,785.

3.3.2 Novela trestního zákoníku

Trestní zákoník prošel svou 31. novelou s účinností ode dne 1. 6. 2020, která se do boje na ochranu zvířat poměrně promítla. Novela byla provedená zákonem č. 114/2020 Sb. Záměrem úprav trestního zákoníku bylo zabezpečení lepší ochrany pro zvířata, zpřísnění trestů za nevhodné nakládání se zvířaty a adekvátnější postih za množírny, ve kterých jsou zvířata chována v nevhodných podmínkách.

Podstatných změn přinesla tato novela hned několik. Zavedla zcela nový druh trestu, a to speciální zákaz činnosti s názvem Zákaz držení a chovu zvířat, který zakotvila v ustanovení § 74a zákona č. 40/2009 Sb. Další novinkou bylo zavedení nové skutkové podstaty na úseku ochrany zvířat, a to pod ustanovením § 302a zákona č. 40/2009 Sb. s názvem Chov zvířat v nevhodných podmínkách. Tato změna měla za cíl zavést výstižnější formulaci skutkové podstaty, která by lépe obsáhla problematiku množíren.

V neposlední řadě prošla změnami formulace stěžejního ustanovení § 302 zákona č. 40/2009 Sb. Týrání zvířat, u které byla podstatně upravena dosavadní základní i kvalifikovaná skutková podstata trestného činu. Došlo zde i ke zvýšení trestní sazby trestu odnětí svobody jak v základní skutkové podstatě, tak i v obou kvalifikovaných skutkových podstatách. Nové potrestání u základní skutkové podstaty je odnětí svobody na 6 měsíců až na 3 léta z původního odnětí svobody až na 2 léta. U kvalifikovaných skutkových podstat se nové potrestání u druhého odstavce dostalo u odnětí svobody na 1 rok až 5 let z původního odnětí svobody na 6 měsíců až 3 léta a u třetího odstavce se odnětí svobody dostalo na 2 léta až 6 let z původního odnětí svobody na 1 rok až 5 let. Co však zůstalo u tohoto ustanovení stejné je možnost uložení zákazu činnosti nebo propadnutí věci.⁵⁰

⁵⁰ JELÍNEK, Jiří. K nové trestněprávní ochraně zvířat aneb trefit kozla. *Bulletin advokacie* [online]. 2020, č. 6. [cit. 13.2.2022]. ISSN 1210-6348. Dostupné z: https://www.cak.cz/assets/komora/bulletin-advokacie/ba_6_2020_web.pdf

3.3.3 Novela trestního řádu

Trestní právo procesní upravuje postup orgánů v trestním řízení především svým ústředním zákonem, kterým je zákon č. 141/1961 Sb., trestní řád. Trestní řízení je extrémně komplikovaný proces, který nelze kvůli svému rozsahu v této práci podrobně rozebírat. Již zmíněná novela, která přinesla změny v trestním zákoníku, přinesla i změny v oblasti zvířecí ochrany také v trestním řádu. Tyto změny se opětovně týkají nově vloženého trestu zákazu držení a chovu zvířat. Výkon tohoto trestu nám upravuje nové ustanovení § 350aa zákona č. 141/1961 Sb. Kontrolu tohoto výkonu nám upravuje druhé nové ustanovení § 350ab zákona č. 141/1961 Sb.⁵¹

3.3.4 Zákon č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky

Policie má velmi limitované nástroje bezprostředního zásahu na ochranu ohrožených zvířat. Zákon č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky, a jeho ustanovení § 40 odst. 2 písm. c) policistovi umožňuje bez souhlasu uživatele vstoupit (v případě nutnosti i za použití síly) do jiného prostoru nebo na pozemek, je-li důvodné podezření, že se tam nachází týrané zvíře. Stěžejním nedostatkem však je, že zákon umožňuje pouze vstup do jiného prostoru nebo na pozemek, čímž není dotčena listinou zaručená nedotknutelnost obydlí. Jakmile se tedy týrané zvíře nachází v domě, bytě či například na zahradě patřící k domu, nemá policie ani žádný jiný orgán žádné zákonné oprávnění vstupu do takového obydlí.⁵²

3.4 Ostatní právní úprava ochrany zvířat

Ochrana zvířat je v našem právním řádě rozdrobena ve velkém množství různých právních předpisů, jak v trestních, tak v mimotrestních. Neexistuje žádný ucelený

⁵¹ Zákon č. 114/2020 Sb., kterým se mění zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony v posledním znění, část druhá

⁵² Zákon č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky v posledním znění, § 40

právní pramen této problematiky. Nyní si představíme ty nejzásadnější mimotrestní právní normy chránící zvířata.

3.4.1 Právní úprava ochrany proti týrání zvířat

V boji proti týrání zvířat stojí v popředí zákon č. 246/1992 Sb., na ochranu zvířat proti týrání. Cílem tohoto zákona je ochránit zvířata před úmyslným i nedbalostním jednáním člověka, které by mělo za následek bezdůvodnou smrt, poškození zdraví nebo které by bylo týráním. Jakým způsobem tento zákon definuje týrání zvířat bylo již přiblíženo v první kapitole. Ochrana je tímto zákonem poskytována v oblasti zájmových chovů, hospodářských i volně žijících zvířat, přepravy, experimentů, veřejných vystoupeních, a dokonce i v procesu usmrcování. Část šestá nám stanoví orgány příslušné k ochraně zvířat, kterými jsou Ministerstvo zemědělství, Ministerstvo vnitra, Ministerstvo obrany, Státní veterinární správa, státní orgány příslušné ke schvalování projektů pokusů a obecní úřady obcí s rozšířenou působností. Přestupky fyzických, právnických a podnikajících fyzických osob nalezneme v předposlední části tohoto zákona. Za nejzávažnější z nich lze uložit pokutu dosahující až 3 miliony korun.⁵³

Tento zákon byl rozsáhle novelizován s účinností ke dni 1. 2. 2021. Novela s sebou přinesla zákaz chovu psů a koček v množárnách a zároveň samotné vymezení problematického termínu množárna. V rámci ochrany rozmnožování psů je dále nově zavedena povinnost vyplnit a uchovávat evidenční list vrhu štěněte. Na veřejném prostranství a v obchodech se zvířaty se nesmí prodávat nebo předávat psi a kočky novému chovateli. V neposlední řadě novela zakázala určité činnosti s některými druhy šelem a s lidoopy, například odebírání mláďat od matky, a zároveň zpřísnila požadavky k jejich chovu.⁵⁴

⁵³ Zákon č. 246/1992 Sb., na ochranu zvířat proti týrání v posledním znění,

⁵⁴ *Advokátní deník: Novela zákona na ochranu zvířat proti týrání je výsledkem mnoha kompromisů* [online]. [cit. 24.2.2022]. Dostupné z: <https://advokatnidenik.cz/2021/02/08/spoluaautor-novely-komentuje-aktualni-zakon-na-ochranu-zvirat-proti-tyrani/>

Požadavky na veterinární péči zvířat obsahuje zákon č. 166/1999 Sb., veterinárního zákona. Hlava druhá má za úkol chránit zdraví zvířat a za tímto účelem ukládá povinnosti chovatelům, povinnosti při přepravě či povinnosti zabraňující nákaze. Chovatele zavazuje například povinnost včasného vyhodnocení a reakce na klinickou změnu zvířete, která vyžaduje poskytnutí první pomoci nebo odborné veterinární péče. Dále je podstatné, že tento zákon stanoví v rámci problematiky veterinární péče působnost a pravomoc orgánům státní správy, kterými jsou orgány veterinární správy, Ministerstvo zemědělství, Ministerstvo vnitra, Ministerstvo obrany a obce.⁵⁵

Těžiště přímé ochrany zvířat proti týrání je dále obsaženo také v těchto podzákoných právních předpisech – vyhláška č. 4/2009 Sb., o ochraně zvířat při přepravě, vyhláška č. 208/2004 Sb., o minimálních standardech pro ochranu hospodářských zvířat, vyhláška č. 346/2006 Sb., o stanovení bližších podmínek chovu a drezúry zvířat, vyhláška č. 419/2012 Sb., o ochraně pokusných zvířat, vyhláška č. 384/2021 Sb., o ochraně psů a koček při chovu za účelem rozmnožování, vyhláška č. 451/2021 Sb., o ochraně druhů zvířat vyžadujících zvláštní péči, vyhláška č. 114/2010 Sb., o ochraně handicapovaných zvířat při chovu a v neposlední řadě i vyhláška č. 418/2012 Sb., o ochraně zvířat při usmrcování.⁵⁶

3.4.2 Právní úprava ochrany druhů volně žijících živočichů

Obecnou ochranu zvířecí biodiverzity nalezneme v zákoně č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny. Tento zákon chrání všechny druhy živočichů (vyjma invazních nepůvodních druhů a regulovaných nepůvodních druhů) před jednáním vedoucím k jejich ohrožení zejména ke zničení jejich populace nebo zničení jejich

⁵⁵ SKŘIVÁNKOVÁ, Marcela et al. *Veterinární zákon. Praktický komentář*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2019. ISBN 978-80-7598-398-5. s. 1-2,24-26,230.

⁵⁶ *Státní veterinární správa: Přímá ochrana zvířat proti týrání* [online]. [cit. 24.2.2022]. Dostupné z: <https://www.svscr.cz/prima-ochrana-zvirat-proti-tyrani/>

ekosystému. Vyšší ochrana je pak poskytována určitým vzácným a ohroženým druhům zvířat.⁵⁷

Vyhláška č. 395/1992 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona České národní rady č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny stanoví ve své příloze taxativní seznam a stupeň ohrožení zvláště chráněných druhů živočichů. Na nejvyšší stupeň ohrožení řadí vyhláška kriticky ohrožené druhy. Do této kategorie řadí například vlka, medvěda hnědého, kočku divokou, zmiji obecnou, orla skalního nebo volavku červenou. Mezi druhy silně ohrožené řadí například rysa ostrovida, mloka skvrnitého, slepýše křehkého nebo sovu pálenou. Nejnižší stupeň ohrožení nazývá druhem ohroženým. Do této kategorie spadá například veverka obecná, výr velký, rorýs obecný, potápka malá nebo slavík obecný.⁵⁸ Tato vyhláška vychází z přílohy Nařízení Rady (ES) č. 338/97.⁵⁹

Zákon č. 100/2004 Sb., o obchodování s ohroženými druhy, má za úkol regulovat obchod s ohroženými volně žijícími živočichy prostřednictvím stanovení požadavků na vývoz a dovoz těchto živočichů a na registraci subjektů, které s nimi obchodují.⁶⁰ Zákon č. 115/2000 Sb., o poskytování náhrad škod způsobených vybranými zvláště chráněnými živočichy stanovuje podmínky náhrady škody způsobenou bobrem evropským, vydrou říční, losem evropským, medvědem hnědým, rysem ostrovidem nebo vlkem.⁶¹

3.4.3 Právní úprava ochrany zvířat ve specifických lidských aktivitách

Pravidla lovu v rámci myslivectví a rybářství, zakotvené v zákoně č. 449/2001 Sb., o myslivosti, a v zákoně č. 99/2004 Sb., o rybářství, poskytují alespoň nějakou

⁵⁷ DAMOHORSKÝ, Milan a kol. *Právo životního prostředí*. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2010. ISBN 978-80-7400-338-7. s. 405-407.

⁵⁸ Vyhláška ministerstva životního prostředí České republiky č. 395/1992 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona České národní rady č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny v posledním znění, příloha č. III

⁵⁹ Nařízení Rady (ES) č. 338/97 ze dne 9. prosince 1996 o ochraně druhů volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin regulováním obchodu s nimi v posledním znění

⁶⁰ Zákon č. 100/2004 Sb., o obchodování s ohroženými druhy v posledním znění

⁶¹ Zákon č. 115/2000 Sb., o poskytování náhrad škod způsobených vybranými zvláště chráněnými živočichy v posledním znění

ochranu zvěři, rybám a jiným vodním organismům. Nalezneme v nich vymezení honiteb a rybářských revírů, povolenou dobu lovu, povolenou lovnou zvěř a ryby, osoby oprávněné vykonávat lov i způsoby lovu, které jsou zákonem zakázány.⁶²

Zákon č. 162/2003 Sb., o zoologických zahradách, upravuje provoz zoologických zahrad v České republice, které mají pomoci zachovat biodiverzitu živočišné říše. Jedině Ministerstvo životního prostředí je oprávněno vydávat licence, které zoologické zahrady potřebují k provozu. Pro jejich řádný chod jsou nastavena přísná pravidla k ochraně zvířat žijících v nich. Dodržování těchto pravidel podléhá kontrole a sankcím. Licence zoologické zahrady může být zrušena, jestliže kontrola zjistí porušování stanovených podmínek.⁶³

V různém rozsahu pak dále poskytují ochranu zvířatům mnoho dalších zákonů a nespočet různých vyhlášek. Za zmínku ještě stojí například zákon č. 91/1996 Sb., o krmivech, zákon č. 154/2000 Sb., plemenářský zákon, zákon č. 350/2011 Sb., chemický zákon, či zákon č. 17/1992 Sb., o životním prostředí.

⁶² DAMOHORSKÝ, Milan a kol. *Právo životního prostředí*. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2010. ISBN 978-80-7400-338-7. s. 413-417.

⁶³ DAMOHORSKÝ, Milan a kol. *Právo životního prostředí*. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2010. ISBN 978-80-7400-338-7. s. 418-419.

4 Jednotlivé trestné činy ochrany zvířat

4.1 § 299 Neoprávněné nakládání s chráněnými volně žijícími živočichy a planě rostoucími rostlinami

Kvůli lidské činnosti aktuálně čelí až milion rostlinných a živočišných druhů vyhynutí. Mnohým z nich bohužel i v řádu desetiletí. Ztráta těchto druhů představuje pro život na Zemi stejné nebezpečí jako nepříznivá změna klimatu. Tyto alarmující informace uvádí dosud nejkompaktnější zpráva o stavu globálních ekosystémů vypracována Mezivládním panelem OSN pro biodiverzitu a ekosystémové služby.⁶⁴ Bez dostatečné ochrany biodiverzity se naše planeta změní k nepoznání, a tak je důležitější než kdy dříve, dát řešením tohoto problému prioritu. Jinak je totiž možné, že se budoucí generace nedožijí mnohých živočichů, které se nám prohánějí v divočině dnes.

Neoprávněné nakládání s chráněnými volně žijícími živočichy a planě rostoucími rostlinami je úmyslný trestný čin, jehož podstatou je zabránit ztrátě biologické diverzity v živočišné říši. Je složen ze dvou základních a dvou kvalifikovaných skutkových podstat.

K naplnění první základní skutkové podstaty je zapotřebí, aby se pachatel na nejméně 26 kusech jedince zvláště chráněného druhu živočichů nebo rostlin nebo exemplářů chráněného druhu, dopustil taxativně vyjmenovaného trestného jednání spočívající v jeho neoprávněném nakládání (např. odejmutí z přírody, usmrcení či přechovávání). Druhá základní skutková podstata obsahuje totožně taxativně vyjmenované neoprávněné nakládání, avšak postačí, když se jej pachatel dopustí na jednom silně nebo kriticky ohroženém druhu živočicha nebo rostliny nebo na jednom exempláři druhu přímo ohroženého vyhubením nebo vyhynutím. Trest u obou těchto základních skutkových podstat je odnětí svobody až na tři léta, zákaz činnosti nebo propadnutí věci. Jednou z okolností

⁶⁴ *Nature: Humans are driving one million species to extinction* [online]. [cit. 20.2.2022]. Dostupné z: <https://www.nature.com/articles/d41586-019-01448-4>

podmiňující použití vyšší trestní sazby je pak třeba, pokud pachatel svým jednáním dlouhodobě nebo nevratně poškodí místní populace nebo biotopy kriticky ohroženého druhu živočicha či rostliny.⁶⁵ Druh živočicha nebo rostliny je tedy určující pro dosažení požadované intenzity zásahu do oblasti trestněprávně chráněné biodiverzity.

Zájem na ochraně živých složek přírody před škodlivým a závažným zásahem je individuálním objektem tohoto trestného činu. Subjektivní stránka vyžaduje zavinění úmyslné. Pachatelem může být kdokoliv fyzická i právnická osoba. Tento paragraf společně s ustanoveními § 300 a § 301 prošly v roce 2011 výrazným přeformulováním tak, aby byly zcela v souladu s legislativou Evropské unie. Stěžejní pro trestní odpovědnost za tento trestný čin je především výklad pojmů – zvláště chráněný druh živočichů nebo rostlin a silně nebo kriticky ohrožený druh živočicha nebo rostliny. Jejich vysvětlení najdeme v zákoně č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, a taxativní seznam a stupeň ohrožení pak v již zmíněné vyhlášce č. 395/1992 Sb. Dalšími podstatnými pojmy jsou – exemplář chráněného druhu a exemplář druhu přímo ohroženého vyhubením nebo vyhynutím. Tyto exempláře jsou chráněny mezinárodně a nalezneme je v Úmluvě CITES a v nařízení Rady Evropské unie. Ve vnitrostátní úpravě jsou pak zakotveny v zákoně č. 100/2004 Sb., o obchodování s ohroženými druhy.⁶⁶

Z judikatury Nejvyššího soudu se dozvíme, že nejde o právní omyl, pokud pachatel dovezl exemplář exotického zvířete, neseznámil se se zákony upravující takovýto dovoz a tudíž nevěděl, že jeho čin je protiprávní. O právní omyl nejde z důvodu, že se mu pachatel mohl vyvarovat.⁶⁷

⁶⁵ Zákon č. 40/2009 Sb., *trestní zákoník* v posledním znění, § 299

⁶⁶ DRAŠTÍK, Antonín et al. *Trestní zákoník. Komentář. II. díl*. Praha: Wolters Kluwer, 2015. ISBN 978-80-7478-790-4. s. 2468-2472.

⁶⁷ *Usnesení Nejvyššího soudu ČR, ze dne 30. 9. 2015, sp. zn.: 7 Tdo 1166/2015*. Fulsoft.cz - *Zákony, judikatura a literatura 2022*. [online]. [cit. 25.2.2022]. Dostupné z: https://www.fulsoft.cz/33/r-5-2017-tr-neopravnene-nakladani-s-chranenymi-volne-zijicimi-zivocichy-a-plane-rostoucimi-rostlinami-umyslne-omyl-pravni-uniqueidOhwOuzC33qe_hFd_jrpTj2qk2bXruFj-4xOtxg9uWOVdaLTRYHmJQ/

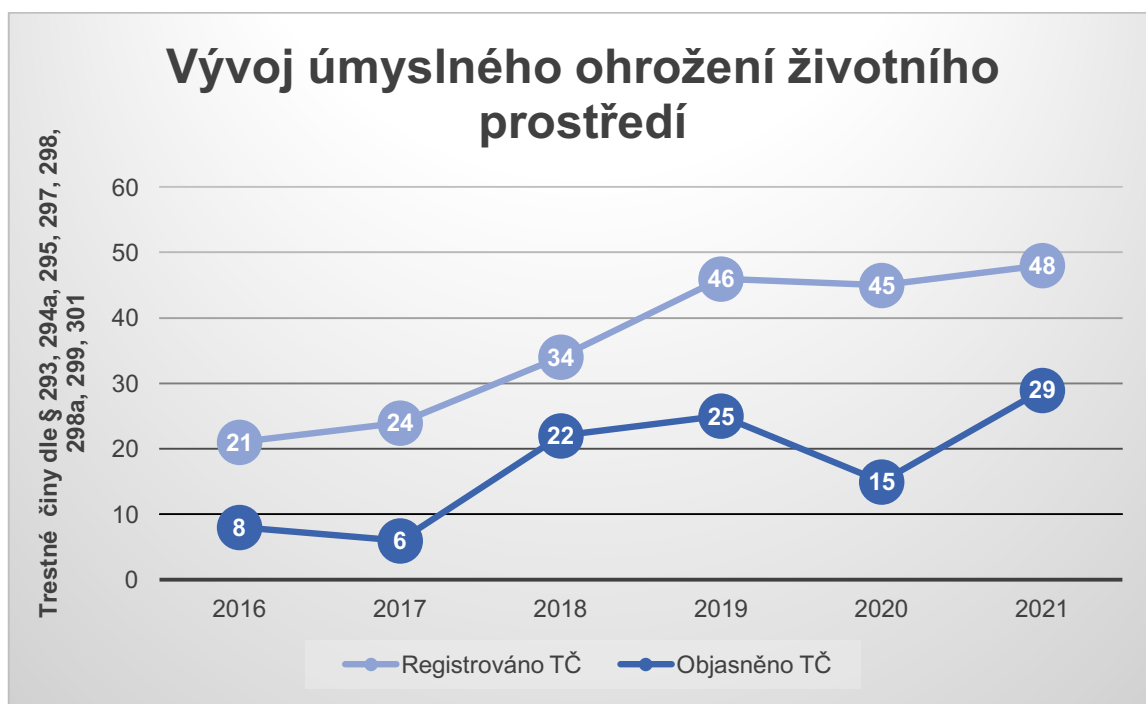
4.1.1 Páchání TČ podle § 299 v České republice

Z analýzy současné situace Ministerstva vnitra vyplynulo, že i Česká republika se potýká s problémem nezákonného obchodování s ohroženými živočichy a rostlinami, a dokonce, že z takového obchodování plynou zločineckým organizacím značné zisky. Jedná se jak o obchod s živými živočichy například s exotickými papoušky nebo plazi, tak i s jejich částmi či s produkty, nejčastěji slonovina, roh nosorožce nebo produkty z tygra. S tímto typem organizované kriminality se na našem území nedaří úspěšně bojovat.⁶⁸

Tohoto si lze povšimnout i na základě statistik kriminality Policie České republiky, ve kterých tento trestný čin má tak malé zastoupení, že není ani veden samostatně, nýbrž spolu s ostatními úmyslnými trestnými činy v oblasti ohrožení nebo poškození životního prostředí. Je tedy evidentní, že se tato trestná činnost nedaří odhalovat, a proto se tomuto trestnému činu nedostává v rámci statistik ani vlastní takticko-statistické klasifikace. Vývoj tohoto trestného činu lze sledovat jen společně s ustanovením § 293, § 294a, § 295, § 297, § 298, § 298a a §301 trestního zákoníku.

⁶⁸ *Ministerstvo vnitra České republiky: Koncepce boje proti organizovanému zločinu do roku 2023* [online]. [cit. 25.2.2022]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/bezpecnostni-hrozby-337414.aspx?q=Y2hudW09Mg%3D%3D>

Graf č. 1 Vývoj trestných činů v oblasti úmyslného ohrožení životního prostředí 2016–2021⁶⁹

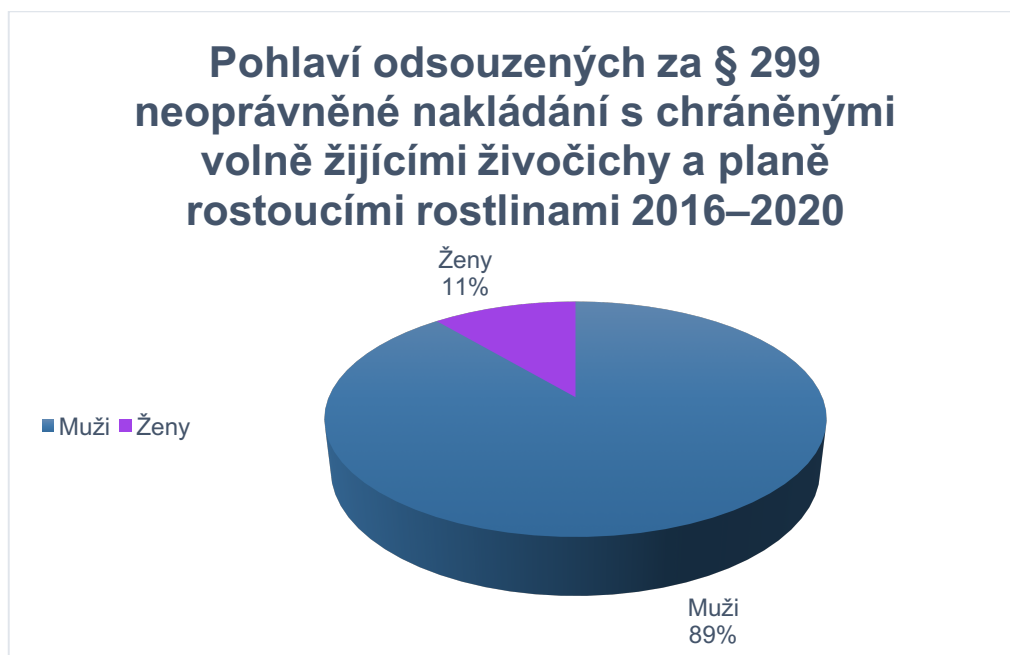

Z nízkého počtu registrovaných, a ještě nižšího počtu objasněných trestných činů vyplývá, že jde o vysoce latentní a těžko objasnitelnou kriminalitu. Aktuální stav přírody v České republice, ale také ve světě, rozhodně neodpovídá tomu, že by se k ní člověk choval v souladu se všemi platnými právními předpisy. Samozřejmě naši přírodu negativně ovlivňuje více faktorů, ale je nesporné, že člověk je jejím hlavním ničitелеm. Klíčovým motivátorem této trestné činnosti je převážně zisk peněz. Neúspěšnost boje s touto kriminalitou je zakořeněna jednak v nedostatečné kontrole, a pak také v sofistikovanosti organizovaných zločineckých skupin s mezinárodním polem působnosti.

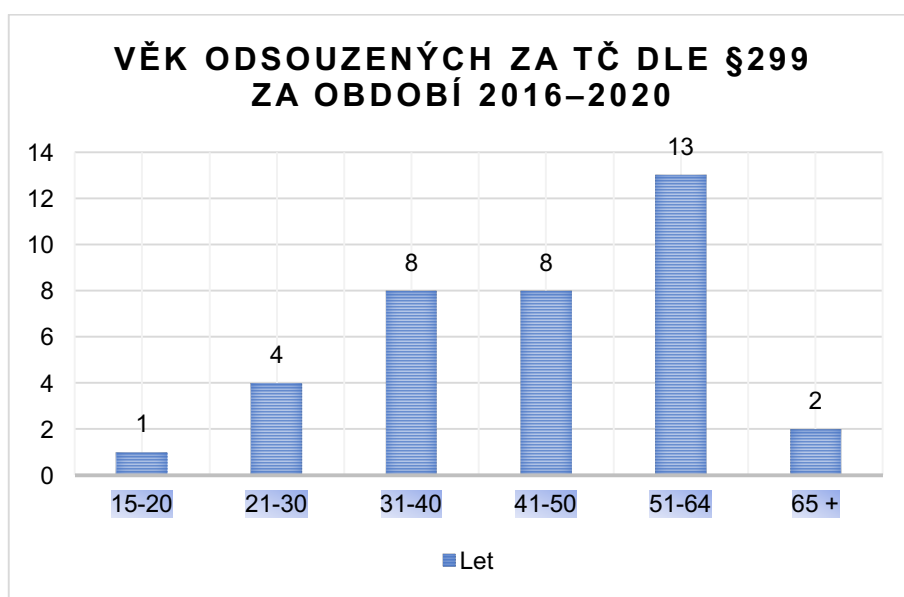
V rámci veškeré interpretace statistik kriminality je nutno mít na paměti, že nejde o skutečnou kriminalitu, ale pouze o kriminalitu, kterou se podaří odhalit, a tedy registrovat. Skutečná kriminalita u všech trestných činů je daleko vyšší. Jako objasněný se trestný čin v rámci statistik počítá, když policie odhalí pachatele, bez ohledu na to, zda dojde k jeho trestnímu stíhání.

⁶⁹ *Policie České republiky: Statistické přehledy kriminality* [online]. [cit. 26.2.2022]. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/statisticke-prehledy-kriminality-za-rok-2021.aspx>

Graf č. 2 Pohlaví odsouzených za neoprávněné nakládání s chráněnými volně žijícími živočichy a planě rostoucími rostlinami 2016–2020⁷⁰

Graf č. 3 Věk odsouzených za neoprávněné nakládání s chráněnými volně žijícími živočichy a planě rostoucími rostlinami 2016–2020⁷¹

⁷⁰ *Jaktrestame.cz: aplikace* [online]. [cit. 27.2.2022]. Dostupné z: https://jaktrestame.cz/aplikace/#appka_here

⁷¹ *Jaktrestame.cz: aplikace* [online]. [cit. 27.2.2022]. Dostupné z: https://jaktrestame.cz/aplikace/#appka_here

Uvedené dva grafy o odsouzených nám přibližují typologii pachatele tohoto trestného činu. Od roku 2016 do 2020 se podařilo odsoudit za tento trestný čin celkem 36 osob. Z těchto odsouzených drtivě převažují muži. Nejčastější věk odsouzeného se pohybuje od 51 do 64 let. Nejméně jich pak nalezneme v kategorii od 15 do 20 let.

Tyto a následující údaje o počtu, věku a pohlaví odsouzených byly získány prostřednictvím projektu JakTrestame.cz, který pracuje s daty Ministerstva spravedlnosti České republiky.

4.2 § 300 Neoprávněné nakládání s chráněnými volně žijícími živočichy a planě rostoucími rostlinami z nedbalosti

Jak již plyne z názvu tohoto přečinu, jedná se o nedbalostní alternativu předchozího ustanovení § 299 trestního zákoníku. Zaměřuje se tedy na totožnou oblast ochrany přírody a jejích ohrožených složek. Pachatelé v některých případech nechtějí přímo ohrožovat biodiverzitu, avšak zanedbání náležité opatrnosti k tomu, i přesto může vést.

Za tento čin lze pachateli uložit odnětí svobody až na 1 rok, zákaz činnosti či propadnutí věci. Trestní sazba logicky není tak přísná jako sazba úmyslné varianty. Pod tímto ustanovením nalezneme jen jednu základní skutkovou podstatu, která je až na slovosled téměř totožná se základními skutkovými podstatami již zmíněného předchozího trestného činu. Hlavním rozdílem je požadovaná forma zavinění. Ustanovení § 300 trestního zákoníku totiž začíná slovy „Kdo z hrubé nedbalosti poruší...“⁷² Pojmeme hrubá nedbalost je zákonem vyžadován vyšší stupeň intenzity nedbalosti, který vypovídá o zřejmé bezohlednosti vůči chráněným zájmům.

⁷² Zákon č. 40/2009 Sb., *trestní zákoník* v posledním znění, §300

Předmětem útoku tohoto trestného činu je opět jedinec zvláště chráněného živočicha nebo rostliny, jedinec kriticky ohroženého druhu živočicha nebo rostliny (není zde již jedinec silně ohroženého druhu živočicha nebo rostliny, jako tomu je u předchozího ustanovení), exemplář chráněného druhu a exemplář druhu přímo ohroženého vyhubením nebo vyhynutím. Počet jedinců potřebných k naplnění skutkové podstaty je zde opětovně nejméně 26 s výjimkou kriticky ohroženého druhu živočicha nebo rostliny a exempláře druhu přímo ohroženého vyhubením nebo vyhynutím, u kterých postačí 1 jedinec. Pokud jednání pachatele svou intenzitou zcela nenaplní skutkové podstaty ustanovení § 299 nebo § 300, může jít o přestupky podle zákona č. 100/2004 Sb., o obchodování s ohroženými druhy, které jsou zakotveny v hlavě desáté.⁷³

Objektem trestného činu neoprávněného nakládání s chráněnými volně žijícími živočichy a planě rostoucími rostlinami z nedbalosti je zájem ochránit živé složky životního prostředí, což zahrnuje i jejich ochranu před neoprávněným odnímáním z přírody. Pachatelem zde může být kdokoliv, tedy fyzická i právnická osoba.⁷⁴

Formy neoprávněného nakládání jsou opětovně taxativně vymezeny, a to jako neoprávněné usmrcení, zničení, poškození, odejmutí z přírody, zpracovávání, opakovaný dovoz, vývoz nebo průvoz, přechovávání, nabízení, zprostředkování a opatření pro sebe nebo jiného. Přidaná je zde nutnost opakovaného jednání u dovozu, vývozu nebo průvozu, kterého se pachatel musí dopustit přinejmenším ve dvou časově separátních případech.⁷⁵

4.2.1 Páchání TČ podle § 300 v České republice

Ani tomuto trestnému činu se kvůli celkové přehlednosti v rámci statistik kriminality Policie České republiky nedostává vlastnímu zpracování. Má totiž ještě daleko

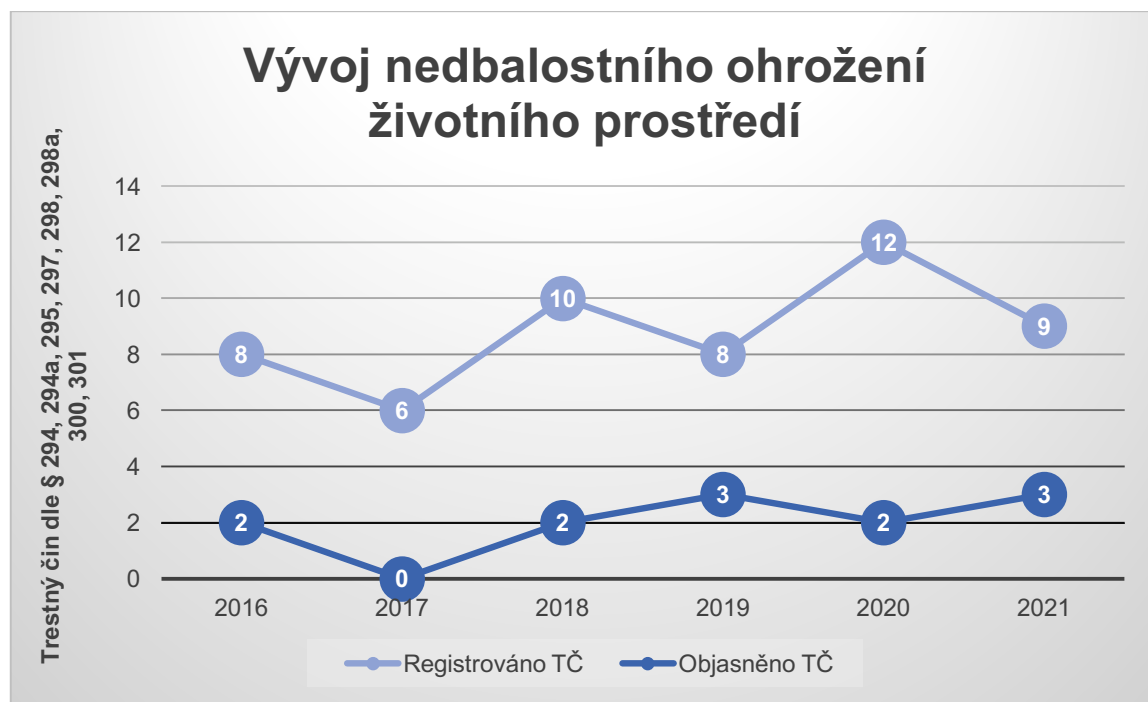
⁷³ ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní zákoník II. §140 až 421. Komentář*. 1.vydání. Praha: C. H. Beck, 2010. ISBN 978-80-7400-178-9. s. 2738-2739.

⁷⁴ DRAŠTÍK, Antonín et al. *Trestní zákoník. Komentář. II. díl*. Praha: Wolters Kluwer, 2015. ISBN 978-80-7478-790-4. s. 2476-2477.

⁷⁵ ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní zákoník II. §140 až 421. Komentář*. 1.vydání. Praha: C. H. Beck, 2010. ISBN 978-80-7400-178-9. s. 2738.

nižší úspěšnost odhalenosti a objasněnosti. V rámci takticko-statistické klasifikace je veden v nedbalostním ohrožení životního prostředí spolu s ustanovením § 294, § 294a, § 295, § 297, § 298, § 298a, § 300 a § 301 trestního zákoníku.

Graf č. 4 Vývoj trestných činů v oblasti nedbalostního ohrožení životního prostředí 2016–2021⁷⁶

Na vývoji této trestné činnosti můžeme jasně vidět, že se jí především nedaří odhalovat. Představa, že by na našem území v období šesti let byla ze všech osmi trestných činů dohromady naplněna jejich skutková podstata pouze 53x, je bezesporu naivní. Jako jasný ukazatel nám poslouží aktuální stav životního prostředí a množství ohrožených druhů zvířat blížící se na pokraj vyhynutí. I přes tak nízké množství odhalených činů se u nich nedaří nalézat jejich pachatele. V průměru je zde objasněnost slabých 22 %. Celkově se dá říci, že vývoj této kriminality poměrně fluktuuje a z větší části zůstává latentní.

⁷⁶ *Policie České republiky: Statistické přehledy kriminality* [online]. [cit. 26.2.2022]. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/statisticke-prehledy-kriminality-za-rok-2021.aspx>

Na základě informací projektu JakTrestame.cz bylo zjištěno, že v období od roku 2016 do roku 2020 za tento trestný čin (jako za nejzávažnější) nebyl nikdo odsouzen, a tudíž nelze přiblížit typologii pachatele.

4.3 § 302 Týrání zvířat

Myšlenka toho, že špatné zacházení se zvířaty má úzkou spojitost se špatným zacházením s lidmi, má své opodstatnění. Týrání zvířat je často výstražným světlem v rámci páchání další trestné činnosti. To však není jediný důvod, proč bychom se na tento trestný čin měli koukat jako na zvláště zavrženíhodný. Zvířata jsou myslící a cítící bytosti. Bolest, která jim je způsobena, vnímají velmi podobně jako lidé. U většiny z nich lze i jednoznačně vidět, když trpí bolestí. Mnohdy jsou v naprosto bezbranné pozici, ve které je jejich přežití zcela závislé na jejich trýznitelích. A proto osoba, která jim bez jakékoliv empatie dokáže ubližovat, představuje pro společnost velmi reálnou hrozbu. V rámci trestně právní ochrany zvířat si většina lidí pravděpodobně vybaví právě týrání zvířat. Případy týrání zvířat jsou prostřednictvím médií horlivě sledovány.

Pro nejlepší znázornění je tedy záhodno uvést celé platné znění skutkové podstaty tohoto trestného činu.

„§ 302 Týrání zvířat

(1) Kdo týrá zvíře surovým nebo trýznivým způsobem, bude potrestán odnětím svobody na šest měsíců až na tři léta, zákazem činnosti nebo propadnutím věci.

(2) Odnětím svobody na jeden rok až pět let nebo zákazem činnosti bude pachatel potrestán,

a) spáchá-li takový čin veřejně nebo na místě veřejnosti přístupném,

b) spáchá-li takový čin jako člen organizované skupiny, nebo

c) pokračuje-li v páchání takového činu po delší dobu.

(3) Odnětím svobody na dvě léta až šest let bude pachatel potrestán,

a) spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 na větším počtu zvířat,

b) způsobí-li takovým činem týranému zvířeti trvalé následky na zdraví nebo smrt,

c) spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 zvlášť surovým nebo trýznivým způsobem, nebo

d) spáchá-li takový čin opětovně.⁷⁷

Tato podoba ustanovení § 302 vznikla poměrně nedávno, a to v červnu roku 2020 přijetím novely trestního zákoníku.⁷⁸ Je složená z jedné základní skutkové podstaty a dvou kvalifikovaných skutkových podstat. Oproti bývalému znění tohoto paragrafu základní skutková podstata vyžaduje nižší míru intenzity týrání a okolnost spáchání činu veřejně nebo na místě veřejnosti přístupném byla přesunuta do kvalifikované skutkové podstaty.

Základní skutková podstata tedy uvádí, že k jejímu naplnění nepostačí zvíře týrat, je nutné to provést surovým nebo trýznivým způsobem. Týrat zvířata, na rozdíl od člověka, lze totiž i v rámci přestupku. Uvedené způsoby týrání jsou dány alternativně. To znamená, že postačí, když pachatel naplní jeden z nich. Surovým a trýznivým způsobem rozumíme týrání provedené větší brutalitou nebo týrání způsobující zvířeti nadměrné bolesti, utrpení a šokující prožitky.⁷⁹ Surovost se vztahuje převážně k povaze a závažnosti počínání pachatele. Jak intenzivně zvíře vnímá týrání je pak vyjádřeno trýznivostí. Přesně vymezeny však tyto pojmy v rámci zákona nejsou. Definice týrání zvířat byla již přiblížena v první kapitole. Týrat lze jak zvířata vlastní, tak cizí, jak zvířata ve volné přírodě, tak zvířata domestikovaná.⁸⁰

Kvalifikovaná skutková podstata podle druhého odstavce obsahuje tři různé okolnosti podmiňující použití vyšší trestní sazby. První okolností je spáchání činu veřejně nebo na místě veřejnosti přístupném. Vysvětlení veřejného spáchání týrání zvířat nalezneme ve výkladovém ustanovení § 117 trestního zákoníku. Jde

⁷⁷ Zákon č. 40/2009 Sb., *trestní zákoník* v posledním znění, §302

⁷⁸ JELÍNEK, Jiří. K nové trestněprávní ochraně zvířat aneb trefit kozla. *Bulletin advokacie* [online]. 2020, č. 6. [cit. 13.2.2022]. ISSN 1210-6348. Dostupné z: https://www.cak.cz/assets/komora/bulletin-advokacie/ba_6_2020_web.pdf

⁷⁹ DRAŠTÍK, Antonín et al. *Trestní zákoník. Komentář. II. díl.* Praha: Wolters Kluwer, 2015. ISBN 978-80-7478-790-4. s. 2484.

⁸⁰ ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní zákoník II. §140 až 421. Komentář.* 1.vydání. Praha: C. H. Beck, 2010. ISBN 978-80-7400-178-9. s. 2744, 2746-2747.

o spáchání činu před alespoň třemi současně přítomnými osobami nebo tiskem, filmem, rozhlasem, televizí a dalšími obdobně účinnými způsoby.⁸¹ Místo veřejnosti přístupné je pak místo přístupné širokému okruhu individuálně určených lidí a zároveň místo, kde se více lidí obvykle zdržuje.⁸² Dalšími přitěžujícími okolnostmi je spáchání činu členem organizované skupiny nebo páchaní činu po delší dobu.

Okolnosti nejpřísnější skutkové podstaty vyžadují spáchání činu na větším počtu zvířat, opětovně, zvláště surovým nebo trýznivým způsobem nebo s trvalým následkem na zdraví či přímo smrtí. Zvláště surovým nebo trýznivým způsobem týrání chápeme takový způsob, který se zřetelněji vymyká obvyklým případům a zároveň je spojen s intenzivnější mírou bolesti, utrpení nebo příkoří.⁸³ Pojem větší počet zvířat nám upřesňuje judikatura Nejvyššího soudu přesným počtem nejméně 7 jedinců.⁸⁴

Tento trestný čin má jako svůj objekt zájem na ochraně zvířat před týráním, bezdůvodným ubližováním na zdraví a bezdůvodným usmrcením ze strany člověka.⁸⁵ Hmotným předmětem útoku pachatele je zde zvíře, které taktéž bylo již definováno v první kapitole.

Subjektivní stránku tohoto trestného činu charakterizuje zavinění úmyslné. Pachatel týrání zvířat nemusí mít žádnou zvláštní vlastnost, způsobilost nebo postavení a může jím tedy být kdokoliv, a to i osoba právnická. Konkurence jednočinná je možná s trestním činem poškození cizí věci podle § 228 trestního zákoníku, nikoliv však s trestním činem výtržnictví podle § 358 trestního zákoníku.⁸⁶

⁸¹ Zákon č. 40/2009 Sb., *trestní zákoník* v posledním znění, §117

⁸² *Usnesení Nejvyššího soudu ČR, ze dne 30.07.2019, sp. zn.: 8 Tdo 838/2019.* *Zákony pro lidi* [online]. [cit. 11.2.2022]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/judikat/nscr/8-tdo-838-2019>

⁸³ ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní zákoník II. §140 až 421. Komentář.* 1.vydání. Praha: C. H. Beck, 2010. ISBN 978-80-7400-178-9. s. 2746

⁸⁴ *Usnesení Nejvyššího soudu ČR, ze dne 15.06.2011, sp. zn.: 8 Tdo 657/2011.* *Zákony pro lidi* [online]. [cit. 10.2.2022]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/judikat/nscr/8-tdo-657-2011>

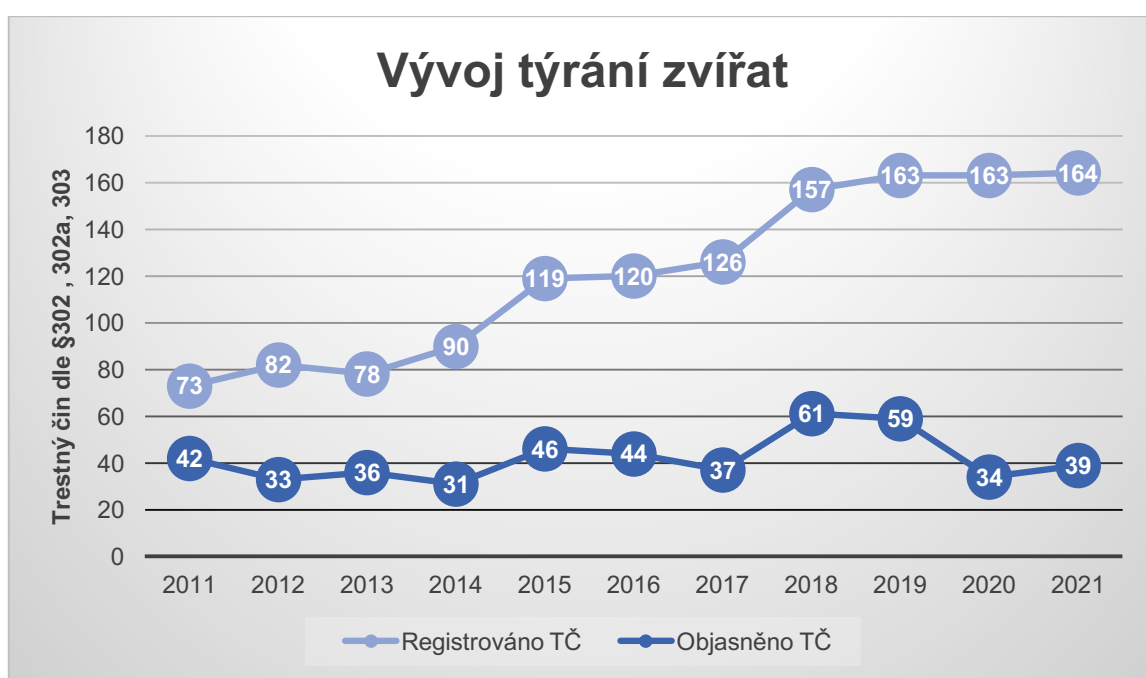
⁸⁵ DRAŠTÍK, Antonín et al. *Trestní zákoník. Komentář. II. díl.* Praha: Wolters Kluwer, 2015. ISBN 978-80-7478-790-4. s. 2482.

⁸⁶ JELÍNEK, Jiří a kol. *Trestní právo hmotné. Obecná část. Zvláštní část. 7. vydání.* Praha: Leges, 2019. ISBN 978-80-7502-380-3. s. 801-802.

4.3.1 Páchání TČ podle § 302 v České republice

Týrání zvířat je nejpočetněji registrovanou kriminalitou na úseku přímé ochrany zvířat. Statistiky Policie České republiky evidují společně trestný čin týrání zvířat podle ustanovení § 302 trestního zákoníku a trestný čin zanedbání péče o zvíře z nedbalosti podle ustanovení § 303 trestního zákoníku. Od roku 2020 je do kategorie týrání zvířat započteno i ustanovení § 302a trestního zákoníku chov zvířat v nevhodných podmínkách.

Graf č. 5 Vývoj týrání zvířat 2011–2021⁸⁷

Po shlednutí statistických údajů je evidentní, že registrování těchto trestných činů má vzestupnou tendenci. Faktory přispívající k tomuto růstu lze jen obtížně identifikovat. Jako pravděpodobné se však nabízí východisko, že si společnost častěji všímá této trestné činnosti a přísněji ji chce postihovat. Objasněnost má klesající tendenci, kdy maxima dosáhla v roce 2011 s 57,5 % objasněnosti a minima dosáhla v roce 2020 s 20,9 % objasněnosti. Oběti této trestné činnosti

⁸⁷ Policie České republiky: *Statistické přehledy kriminality* [online]. [cit. 27.2.2022]. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/statisticke-prehledy-kriminality-za-rok-2021.aspx>

nejdou schopny ukázat na svého trýznitele, o to je pak odhalení pachatele složitější.

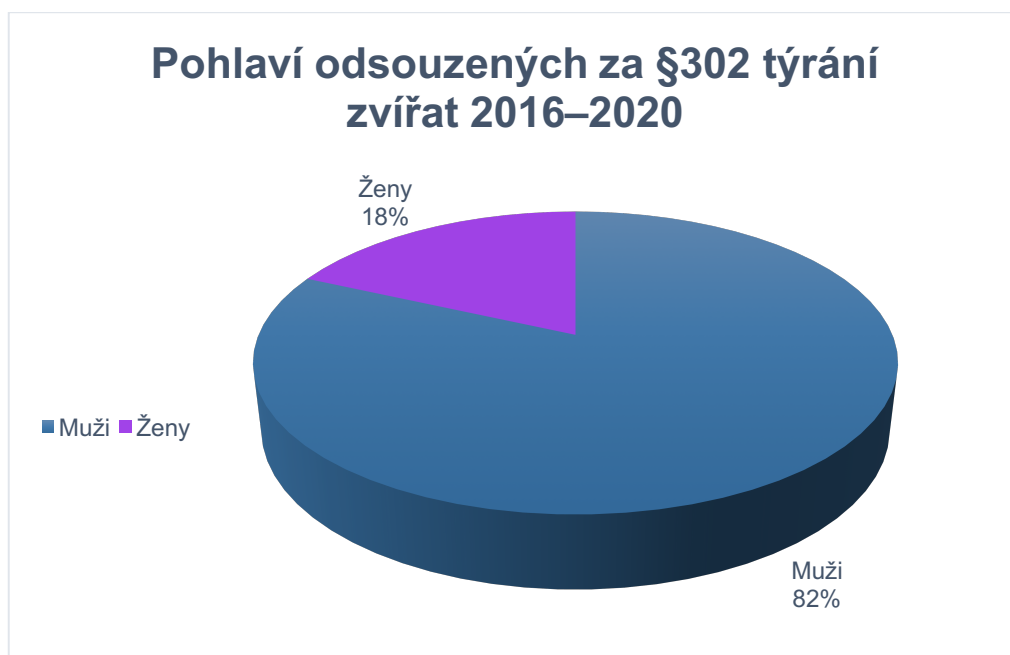
Graf č. 6 Výše škod způsobených týráním zvířat 2011–2021⁸⁸

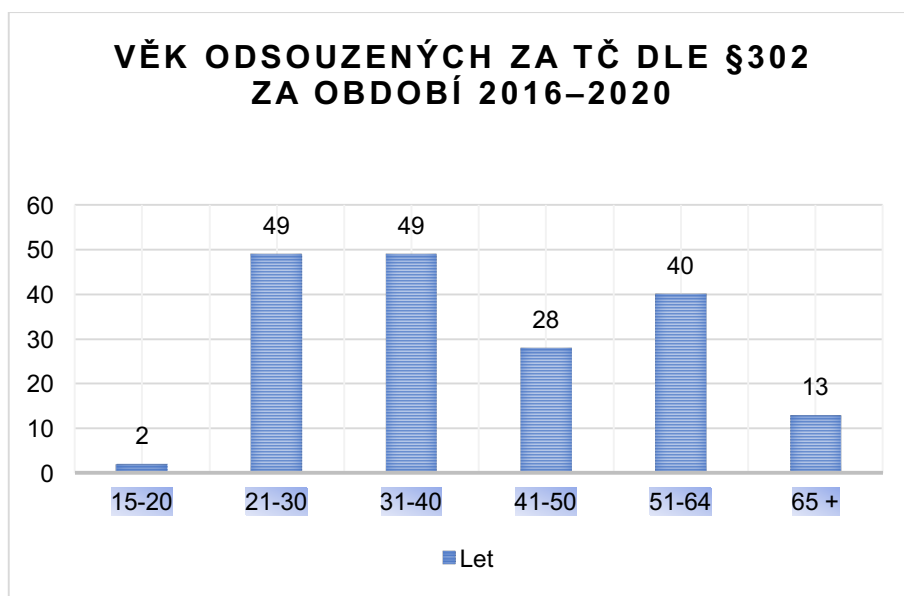
Vzhledem k tomu, že týráním zvířete zároveň lze způsobit škodu na majetku, vede Policie České republiky i statistiku celkové výše způsobené škody. I zde jsou zahrnuty stejné trestné činy jako u grafu č. 5. Průměrná výše škody za sledované období dosahuje 850 tisíc korun, což už je nemalá částka. Celková škoda kolísá a není přímo úměrná počtu registrovaných trestných činů. Svého vrcholu za sledované období dosáhla výše škody v roce 2016, kdy překročila hranici 2 milionů.

⁸⁸ Policie České republiky: *Statistické přehledy kriminality* [online]. [cit. 27.2.2022]. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/statisticke-prehledy-kriminality-za-rok-2021.aspx>

Graf č. 7 Pohlaví odsouzených za týrání zvířat 2016–2020⁸⁹

Graf č. 8 Věk odsouzených za týrání zvířat 2016–2020⁹⁰

Podle zjištěných údajů jako pachatelé týrání zvířat převažují výrazně muži. Agresivita je jedním z hlavních motivačních činitelů tohoto trestného činu.

⁸⁹ *Jaktrestame.cz: aplikace* [online]. [cit. 27.2.2022]. Dostupné z: https://jaktrestame.cz/aplikace/#appka_here

⁹⁰ *Jaktrestame.cz: aplikace* [online]. [cit. 27.2.2022]. Dostupné z: https://jaktrestame.cz/aplikace/#appka_here

Dá se říci, že muži mají obecně větší sklony k agresivnímu jednání a větší fyzickou silou dokáží způsobit horší následky. Ženy jsou však tohoto trestného činu samozřejmě také schopny. Na základě dat o věku lze tvrdit, že pachatelé tuto trestnou činnost páchají poměrně vyrovnaně v průběhu celého dospělého života, k vyššímu stáří pak již méně. Kategorie 15 až 20 let má u tohoto činu nejmenší zastoupení.

4.4 § 302a Chov zvířat v nevhodných podmínkách

Chov zvířat v nevhodných podmínkách je zbrusu nový trestný čin z roku 2020, který nám nově přináší dvě základní skutkové podstaty a dvě kvalifikované skutkové podstaty. První základní skutková podstata zakazuje chov většího počtu zvířat (jak již bylo judikaturou u týrání zvířat upřesněno, jde o nejméně 7 jedinců) v nevhodných podmínkách, přičemž takovýto chov musí zároveň zvířata ohrožovat na životě nebo jim způsobovat značné útrapy. Druhá základní skutková podstata již ke svému naplnění sice nepožaduje větší počet zvířat, pouze využívá množného termínu tohoto slova, avšak zakazuje je chovat v nevhodných podmínkách kvůli obchodu a dále pak zakazuje kořistit z takového chovu. Takovýto chov musí opětovně zároveň zvířata ohrožovat na životě nebo jim způsobovat značné útrapy.⁹¹

Druhá základní skutková podstata shledává okolnosti podmiňující vyšší trestní sazbu jako úmysl získat pro sebe nebo pro jiného nejméně 1 000 000 Kč. Způsobení trvalých následků či smrti zvířete nebo spáchání činu členem organizované skupiny jsou pak přitěžujícími okolnostmi u obou základních skutkových podstat. Nejpřísněji bude potrestán ten, kdo činy uvedenými v základních skutkových podstatách zapříčiní nejméně 7 zvířatům trvalé následky či dokonce smrt nebo ten, kdo činy páchá ve spolupráci s mezinárodní organizovanou skupinou. V neposlední řadě bude nejpřísněji potrestán ten,

⁹¹ Zákon č. 40/2009 Sb., *trestní zákoník* v posledním znění, §302a

kdo spáchá čin podle druhé základní skutkové podstaty s úmyslem získat pro sebe nebo pro jiného nejméně 10 000 000 Kč.⁹²

Obecná část důvodové zprávy návrhu zákona č. 114/2020 Sb., kterým se mění zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony, nám zavedení této novinky odůvodnila tím, že je třeba reagovat na vývoj hodnot společnosti a zlepšit právní ochranu zvířat kriminalizací vybraného závažnějšího přestupkového jednání a dále pak slovy: „*Navrhovaná úprava má přispět mimo jiné ke zvýšení transparentnosti v obchodování se zvířaty a rovněž předejít tomu, aby bylo obchodováno se zvířaty, která jsou v důsledku rozmnožování ve špatných podmínkách a zanedbání péče o ně nesprávně vyvinutá či nemocná.*“⁹³ Jak již bylo zmíněno v rámci kapitoly novely trestního zákoníku, klíčovým záměrem zavedení tohoto trestného činu byl efektivnější boj s medializovanou problematikou množírén v České republice.

Pojem nevhodné podmínky není nikterak právně definován, což přináší v rámci interpretace práva značné obtíže. Je tedy ještě zapotřebí přiblížit tento pojem v rámci budoucí judikatury. Další právně poněkud problematickou oblastí je, že se zákaz chovu v nevhodných podmínkách vztahuje na jakýkoliv chov většího počtu zvířat bez ohledu na jeho účel.⁹⁴ Nedělá tedy například rozdíly mezi zvířaty chovanými jako domácí mazlíčci a hospodářskými zvířaty. Dále je nezbytné právně dovysvětlit pojem značné útrapy, jehož vymezení v rámci zákona také nenajdeme.

Objektem tohoto trestného činu je zájem na ochraně zvířat před trýznivým chovem v nevhodných podmínkách. Předmětem útoku je zde opětovně zvíře. Subjektivní stránka vyžaduje zavinění úmyslné a pachatelem může být kdokoliv, kdo chová zvířata.

⁹² FABŠÍKOVÁ, Tereza. *Trestněprávní nástroje ochrany životního prostředí*. Praha: Auditorium, 2021. ISBN 978-80-87284-88-9. s 190-191.

⁹³ *Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky: Sněmovní tisk 214/0. Novela z. - trestní zákoník* [online]. [cit. 1.3.2022]. Dostupné z: <https://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?o=8&ct=214&ct1=0>

⁹⁴ JELÍNEK, Jiří. K nové trestněprávní ochraně zvířat aneb trefit kozla. *Bulletin advokacie* [online]. 2020, č. 6. [cit. 13.2.2022]. ISSN 1210-6348. Dostupné z: https://www.cak.cz/assets/komora/bulletin-advokacie/ba_6_2020_web.pdf

4.4.1 Páchání TČ podle § 302a v České republice

Vzhledem k tomu, že jde o trestný čin, který se nám v trestním zákoníku objevil až v půlce roku 2020, není k dispozici dostatek dat o jeho vývoji. Za rok 2020 za tento trestný čin (jako za nejzávažnější) nebyl odsouzen nikdo. V rámci policejních statistik se sice objevuje od doby své účinnosti, avšak pouze spojeně s ustanoveními § 302 a § 303 trestního zákoníku. Připočtení tohoto činu však počtem registrovaného týrání zvířat prakticky nepohnulo. Dále viz. graf č. 5 Vývoj trestné činu týrání zvířat v České republice 2011–2021. V budoucnu, po rozsáhlejších zkušenostech orgánů činných v trestním řízení s tímto trestným činem, lze čekat jeho nárůst a vznik vlastní takticko-statistické klasifikace.

4.5 § 303 Zanedbání péče o zvíře z nedbalosti

Tato skutková podstata byla zavedena do trestního zákoníku teprve v roce 2009 jako reakce na případy z praxe, kdy někteří lidé ponechávali svá zvířata krutému osudu, když například odcestovali na dovolenou nebo se přestěhovali, a zvířata následně trpěla žízní, hlady nebo byla vystavena extrémnímu počasí. Pachatelem může být pouze vlastník zvířete nebo osoba, která má povinnost se o zvíře z jiného důvodu starat (např. pečovatel ve zverimexu, v zoologické zahradě nebo v útulku). Jakým způsobem je potřeba o zvíře řádně pečovat je extenzivně rozvedeno zákonem č. 246/1992 Sb., na ochranu zvířat proti týrání.⁹⁵ Další typickým případem z praxe je zanechání zvířete za teplého počasí uvnitř motorového vozidla, ve kterém se teplota již za několik minut vyšplhá na smrtelnou úroveň, a zvíře bez vysvobození umírá nebo je mu přinejmenším způsobena vážná újma.

Zanedbání péče o zvíře z nedbalosti je tvořeno jednou základní a jednou kvalifikovanou skutkovou podstatou. Za první odstavec hrozí pachateli trestní sazba odnětí svobody až na 6 měsíců, zákaz činnosti nebo propadnutí věci.

⁹⁵ JELÍNEK, Jiří a kol. *Trestní právo hmotné. Obecná část. Zvláštní část*. 7. vydání. Praha: Leges, 2019. ISBN 978-80-7502-380-3. s. 802.

Za přísnější druhý odstavce pachateli hrozí trestní sazba odnětí svobody až na 2 léta. Tento nedbalostní trestný čin spáchá osoba, jež svou hrubou nedbalostí zapříčiní trvalé následky na zdraví nebo smrt zvířete zanedbáním potřebné péče. Pokud se takového jednání dopustí na větším počtu zvířat, naplní podmínky kvalifikované skutkové podstaty.⁹⁶ Zákonodárce nebyl příliš štědrý u okolností podmiňujících použití vyšší trestní sazby, neboť to absence úmyslného jednání příliš neumožňuje.

K naplnění subjektivní stránky je zapotřebí hrubé nedbalosti, která spočívá v zřejmě bezohledném přístupu pachatele, jak jsme si již vysvětlili v kapitole o § 300 trestního zákoníku. Pokud by se pachatel dopustil obdobného jednání úmyslně, už by se pravděpodobně dopouštěl týrání zvířat dle ustanovení § 302 trestního zákoníku. Příkladem takového jednání by bylo, kdyby pachatel zanechal zvíře v rozpáleném vozidle s úmyslem ho trýznit.

Zanedbání potřebné péče o zvíře z nedbalosti se pachatel dopouští obvykle opomenutím nezbytného zacházení pro uspokojení fyziologických potřeb zvířete. Může tím být opomenutí poskytnout zvířeti vodu, krmivo, ošetření, přístřešek nebo vhodné zabezpečení. Předmětem útoku je zvíře, které je v pachatelově péči. Tohoto činu se lze dopustit pouze na zvířeti v lidské péči.⁹⁷ Jednoduchou definici zvířete v lidské péči nalezneme v obecné části zákona na ochranu zvířat proti týrání – „*zvíře, které je přímo závislé na bezprostřední péči člověka*“⁹⁸. Z logiky věci jsou z okruhu zvířat chráněných tímto ustanovením vyloučena zvířata žijící ve volné přírodě, neboť ta nejsou přímo závislá na péči člověka.

Objektem zde je zájem na řádné péči o život a zdraví zvířat. V neposlední řadě je důležité, že pod zmíněným pojmem trvalý následek rozumíme podstatný následek

⁹⁶ Zákon č. 40/2009 Sb., *trestní zákoník* v posledním znění, §303

⁹⁷ ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní zákoník II. §140 až 421. Komentář*. 1.vydání. Praha: C. H. Beck, 2010. ISBN 978-80-7400-178-9. s. 2750.

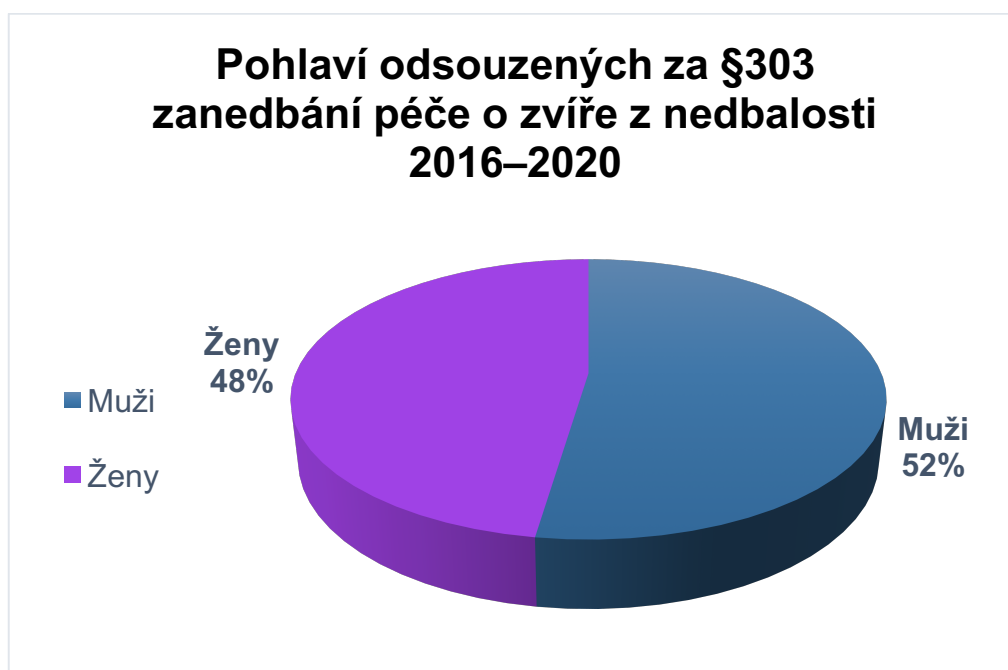
⁹⁸ Zákon č. 246/1992 Sb., *na ochranu zvířat proti týrání* v posledním znění, §3

vážně zasahující do zdraví a života zvířete, který nemá dočasný nebo krátkodobý charakter.⁹⁹

4.5.1 Páchání TČ podle § 303 v České republice

Jak již bylo řečeno tento čin je v rámci policejních statistik veden pod souhrnným názvem týrání zvířat spolu s ustanovením § 302 a §302a trestního zákoníku. Dále viz. graf č. 5 Vývoj trestné činu týrání zvířat v České republice 2011–2021.

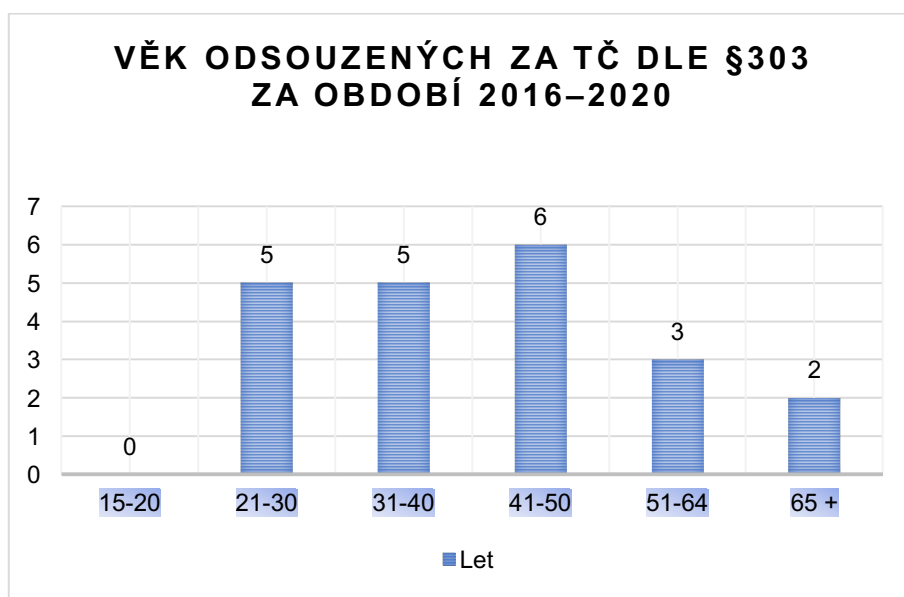
Graf č. 9 Pohlaví odsouzených za zanedbání péče o zvíře z nedbalosti 2016–2020¹⁰⁰

⁹⁹ DRAŠTÍK, Antonín et al. *Trestní zákoník. Komentář. II. díl.* Praha: Wolters Kluwer, 2015. ISBN 978-80-7478-790-4. s. 2485, 2487.

¹⁰⁰ *Jaktrestame.cz: aplikace* [online]. [cit. 27.2.2022]. Dostupné z: https://jaktrestame.cz/aplikace/#appka_here

Graf č. 10 Věk odsouzených za zanedbání péče o zvíře z nedbalosti 2016–2020¹⁰¹

Odsouzených osob za období 2016–2020 bylo celkem 21. Zatímco úmyslným trestným činům v oblasti přímé ochrany zvířat zcela vévodí mužští pachatelé, na tomto grafu lze spatřit, že u zavinění z nedbalosti jsou ženy mužům schopné konkurovat. Ženy a muži totiž tento nedbalostní čin páchají v prakticky stejném poměru. Z grafu č. 11 pak lze zjistit, že odsouzeným nebylo pod 20 let. Tomuto pravděpodobně přispívá fakt, že takto mladým osobám nebývají tak často zvířata svěřena do výlučné péče. Nejpočetnější věkovou kategorií zastupují odsouzení od 41 do 50 let.

4.6 § 304 Pytláctví

Pytláctví dnes představuje závažnou existenční hrozbu volně žijícím živočichům a významně přispívá ke ztrátě biologické rozmanitosti, a to nejen v exotických koutech světa, ale i u nás. Kvůli nelegálnímu lovu bylo mnoho živočišných druhů zahráno až na pokraj vyhynutí. Provádí se převážně za účelem zisku na legálním či černém trhu nebo čistě jako sportovní zábava.¹⁰²

¹⁰¹ *Jaktrestame.cz: aplikace* [online]. [cit. 27.2.2022]. Dostupné z: https://jaktrestame.cz/aplikace/#appka_here

¹⁰² *Encyclopaedia Britannica: poaching* [online]. [cit. 15.2.2022]. Dostupné z: <https://www.britannica.com/topic/poaching-law>

V našem právním řádu pytláctvím označujeme nejen trestný čin, ale ve své nižší formě závažnosti i jako přestupek. Přestupek je upraven v ustanovení § 63 odst. 1 písm. b) zákona č. 449/2001 Sb., o myslivosti. Od trestného činu jej dělí především výše škody. Trestný čin pytláctví spočívá v neoprávněném lovu zvěře nebo ryb v hodnotě nad 10 000 Kč anebo v ukrytí, v převedení nebo v přechovávání neoprávněně ulovené zvěře nebo ryb taktéž v hodnotě nad 10 000 Kč.¹⁰³

Ochrana zvěře a ryb volně žijících v přírodě a zároveň ochrana výkonu práva myslivosti a práva rybářského je objektem pytláctví. Subjektivní stránka je charakterizována zaviněním úmyslným, avšak nemusí obsahovat úmysl si po činu zvěř nebo ryby ponechat. V neoprávněném lovu zvěře nebo ryb spatřujeme činnost osoby, která k tomu není povolána a která k tomu nemá zvláštní povolení nebo jedná nad rámec takového povolení.¹⁰⁴ Na základě usnesení Nejvyššího soudu považujeme i osobu, která má povolenku k lovu, lovecký lístek, zbrojní průkaz a další potřebné náležitosti, avšak která loví zvěř v rozporu se zákonem, jedná nad rámec vydaného povolení, a tudíž jedná neoprávněně, za pachatele trestného činu pytláctví.¹⁰⁵ I myslivec může být pytlákem.

V případě konkurence trestných činů je možný například jednočinný souběh s krádeží podle ustanovení § 205 zákona č. 40/2009 Sb., s poškozením cizí věci podle ustanovení § 228 zákona č. 40/2009 Sb. či s týráním zvířat podle ustanovení § 302 zákona č. 40/2009 Sb. S trestným činem legalizace výnosů z trestné činnosti podle ustanovení § 216 zákona č. 40/2009 Sb. takový souběh možný není.

V rámci okolnosti podmiňující použití vyšší trestní sazby je nutno uvést, kdo je osobou, která má zvlášť uloženou povinnost chránit životní prostředí. Takovým speciálním subjektem může být jen někdo, kdo má pracovní, služební či funkční

¹⁰³ Zákon č. 40/2009 Sb., *trestní zákoník* v posledním znění, §304

¹⁰⁴ ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní zákoník II. §140 až 421. Komentář*. 1.vydání. Praha: C. H. Beck, 2010. ISBN 978-80-7400-178-9. s. 2752-2754.

¹⁰⁵ *Usnesení Nejvyššího soudu ČR, ze dne 24.09.2020, sp. zn.: 3 Tdo 340/2020. Zákony pro lidi [online]. [cit. 15.2.2022]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/judikat/nscr/3-tdo-340-2020>*

postavení nebo jiný právní vztah, ze kterého vyplývá úkol chránit životní prostředí. Například člen myslivecké, lesní či rybářské stráže. Dále je třeba u okolností podmiňujících použití vyšší trestní sazby zmínit, že spácháním pytláctví způsobem zvláště zavrženíhodným se rozumí zakázaný způsob lovu způsobující zbytečné utrpení. Jedná se například o lov zvěře do ok, o lov zvěře na lep či o chytání ryb za použití otravných látek.¹⁰⁶

U pytláctví není potřeba, aby pytlák svou kořist ulovil, jelikož zákon spatřuje už pouhé lovení zvěře jako trestné. Jedná se tedy o předčasně dokonaný trestný čin. Podstatnou otázkou v této problematice je i vlastnictví zvěře. Volně žijící zvěř nepatří ve své podstatě nikomu. Avšak lze k ní nabýt vlastnického práva prostřednictvím přivlastnění osobou, která je k tomu oprávněna na základě práva myslivosti. Předmětem ochrany pytláctví je tedy i vlastnické právo takovéto osoby. K naplnění skutkové podstaty není však potřeba dosáhnout způsobení škody. Již zmíněná relevantnost výše škody dává tomuto činu majetkový charakter.¹⁰⁷

Jakou však mají jednotliví jedinci zvěře či ryb cenu? Pro právní účely nám tuto cenu jednotně určuje Sazebník minimálních hodnot upytlačené zvěře Ministerstva zemědělství, který byl v roce 2021 aktualizován, aby odpovídal inflaci. Cena zvěře je tak určena na základě minimálních nákladů na navrácení jedince stejného druhu do honitby, a tedy navrácení honitby do jejího původního stavu. Sazebník bere v potaz i náklady na veterinární péči, práci myslivce či náklady na dopravu zvěře. Hodnota nelegálně ulovené zvěře, která přesahuje škodu nikoliv nepatrnou, je podle sazebníku hodnota srnce obecného, jelena evropského, jelena siky japonského, jelena siky Dybowského, kozy bezoárové, kamzíka horského, jelence běloocasého, daňka skvrnitého a prasete divokého. Pro lepší představu lze uvést, že momentální cena daňka skvrnitého je 30 700 Kč, cena kňoura prasete divokého je 26 705 Kč, cena zajíce polního je 7 440 Kč a cena lišky obecné je 7 490 Kč. U ryb nám taxy určuje Sazebník Ministerstva zemědělství využívaný

¹⁰⁶ ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní zákoník II. §140 až 421. Komentář*. 1.vydání. Praha: C. H. Beck, 2010. ISBN 978-80-7400-178-9. s. 2755-2756.

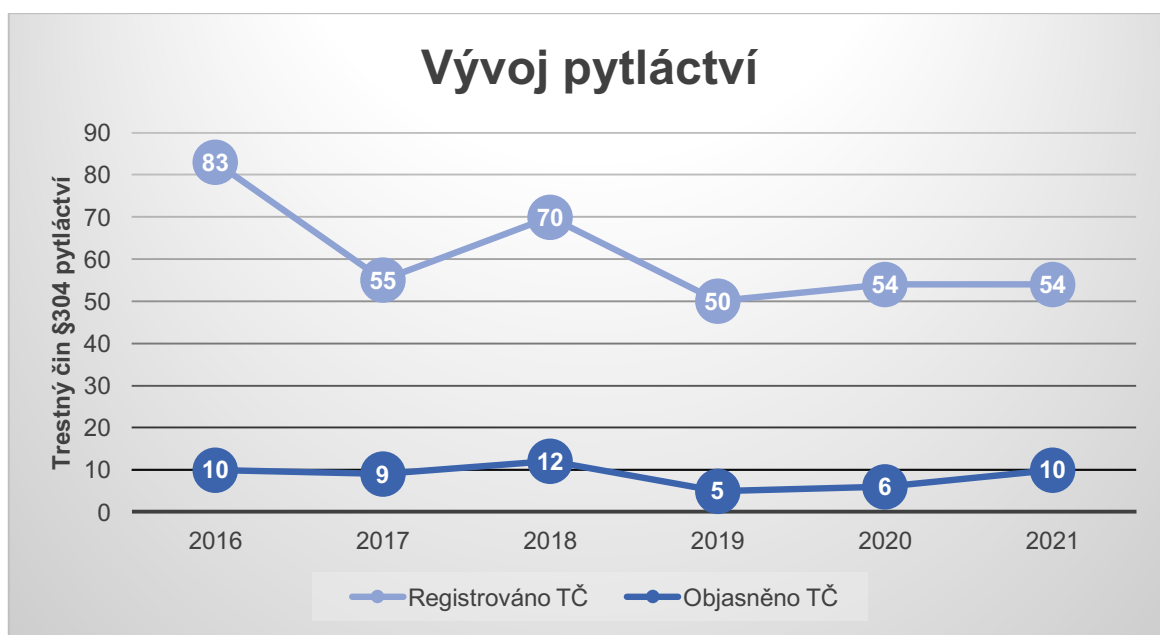
¹⁰⁷ MITÁŠOVÁ, Barbora. Škoda způsobená pytláctvím. *Právní rozhledy* [online]. 2022, roč. 30, č. 3. [cit. 15.2.2022]. ISSN 1210-6410. Dostupné z: <https://www.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=nrptembsgjpaxa4s7gnpxgzrgayq&groupIndex=0&rowIndex=0#>

pro kompenzaci škod vzniklých na rybách, kde je hodnota ryb závislá na jejich druhu, skupině a věkové kategorii.¹⁰⁸

4.6.1 Páchání TČ podle § 304 v České republice

Pytláctví má na našem území dlouhou tradici. Dnes je však snadnější jej spáchat než v minulosti. Usnadnění spáchání a tím pádem i větší nebezpečí pro zvěř pramení z neustálého zdokonalování loveckých zbraní a jejich nejrůznějších doplňků (termovizní zaměřovače, kolimátory, dálkoměry). I pro méně zkušené „lovce“ se tak páchání a skrývání tohoto činu stává jednodušší a zvěř má daleko menší šanci na přežití.

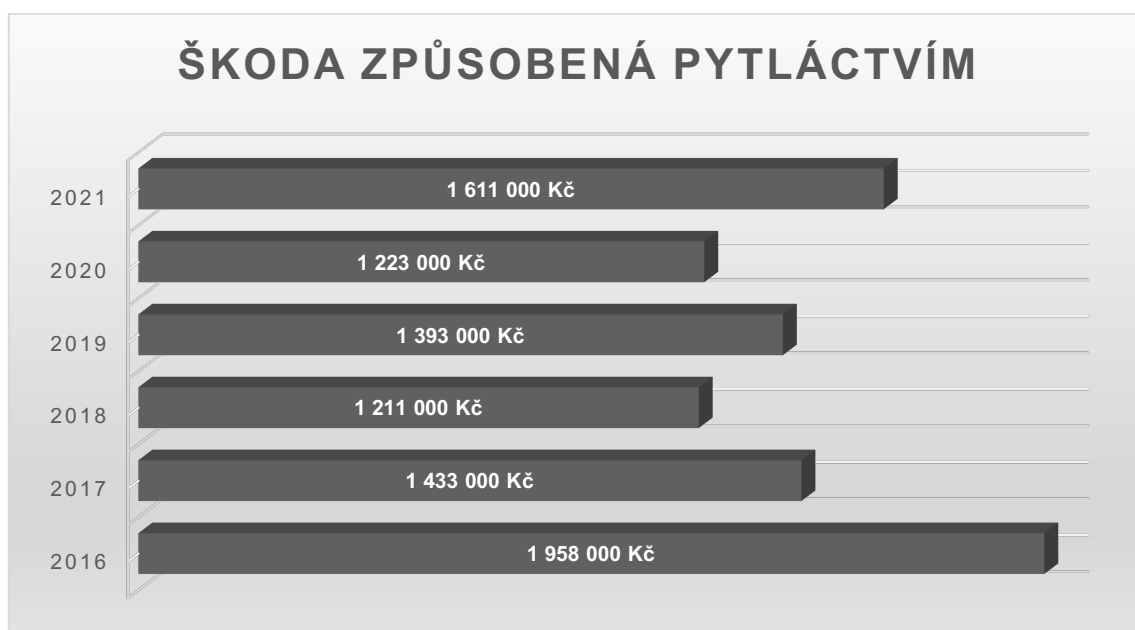
Graf č. 11 Vývoj trestné činu pytláctví 2016–2021¹⁰⁹

¹⁰⁸ *Eagri.cz: Účinnější zbraň na pytláky: Ministerstvo zemědělství společně s Policií ČR zvýšilo sazby za nelegálně ulovenou zvěř* [online]. [cit. 15.2.2022]. Dostupné z: <https://eagri.cz/public/web/mze/ochrana-zvirat/novinky/ucinnejsi-zbran-na-pytlaky-ministerstvo.html>

¹⁰⁹ *Policie České republiky: Statistické přehledy kriminality* [online]. [cit. 27.2.2022]. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/statisticke-prehledy-kriminality-za-rok-2021.aspx>

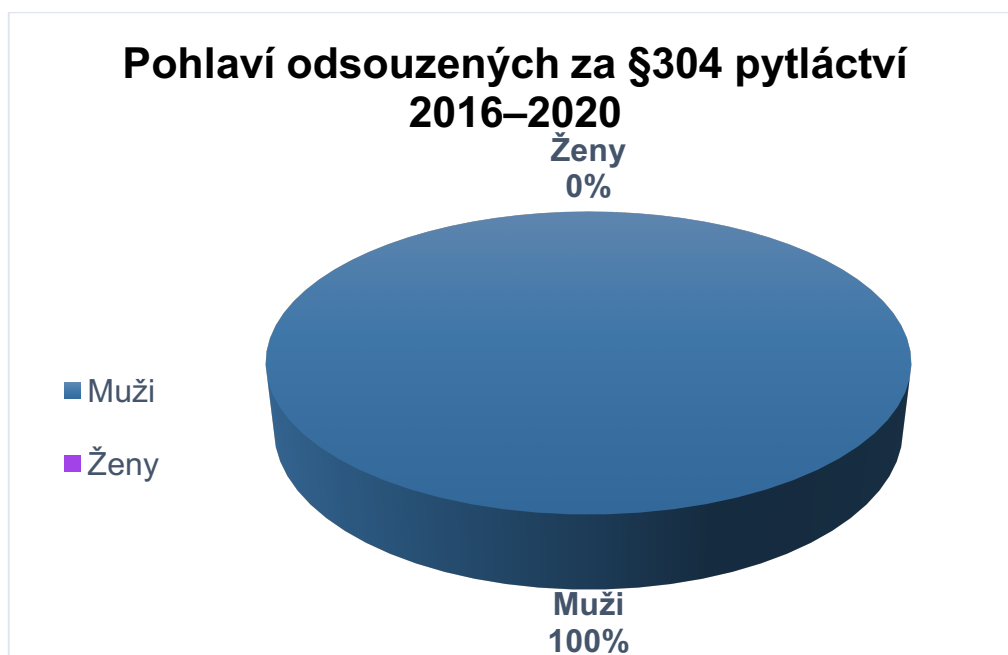
Graf č. 12 Výše škod způsobených pytláctvím 2016–2021¹¹⁰

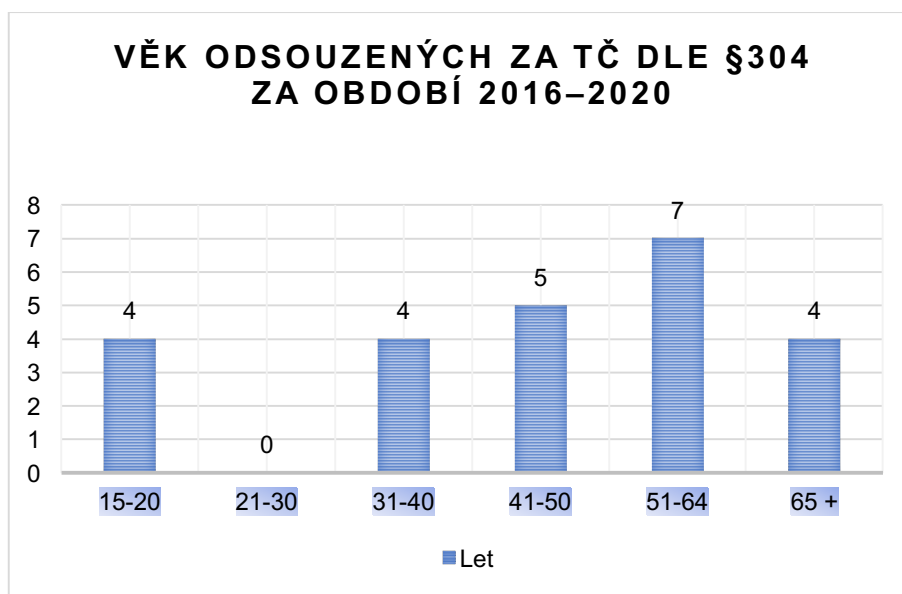
Na vývoji trestného činu pytláctví je zřejmé, že pytláctví má na našem území klesající tendenci. Stále však jde o vysoce latentní trestnou činnost s nízkou mírou objasněnosti. Občas se ho totiž dopouští i samotní myslivci. Škoda způsobená pytláctvím se za sledovaných šest let příliš nezměnila. Průměr škody se pohybuje okolo 1 471 000 Kč. K nejvyšší škodě došlo na počátku sledovaného období, tedy v roce 2016, kdy se škoda přiblížila k hranici 2 milionů.

¹¹⁰ *Policie České republiky: Statistické přehledy kriminality* [online]. [cit. 28.2.2022]. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/statisticke-prehledy-kriminality-za-rok-2021.aspx>

Graf č. 13 Pohlaví odsouzených za pytláctví 2016–2020¹¹¹

Graf č. 14 Věk odsouzených za pytláctví 2016–2020¹¹²

Za pytláctví bylo ve sledovaném období odsouzeno 24 osob. Jednalo se jen o muže, což je velmi zajímavé zjištění, ke kterému pravděpodobně hodně přispívá

¹¹¹ *Jaktrestame.cz: aplikace* [online]. [cit. 27.2.2022]. Dostupné z: https://jaktrestame.cz/aplikace/#appka_here

¹¹² *Jaktrestame.cz: aplikace* [online]. [cit. 27.2.2022]. Dostupné z: https://jaktrestame.cz/aplikace/#appka_here

výše střeleckých dovedností a rozdílné záliby. Odsouzených bylo průměrně více než u jiných sledovaných trestných činů v kategoriích pod 20 let a v kategoriích nad 65 let. Nejpočetnější kategorií však tvořili odsouzení od 51 do 64 let.

4.7 § 305 Neoprávněná výroba, držení a jiné nakládání s léčivy a jinými látkami ovlivňujícími užitek hospodářských zvířat

Trestný čin neoprávněná výroba, držení a jiné nakládání s léčivy a jinými látkami ovlivňujícími užitek hospodářských zvířat byl zařazen do hlavy osmé trestního zákoníku s ohledem na potřebu efektivnějšího postihu této problematiky, jelikož na základě praktických zkušeností bylo zjištěno, že zde správný postih nemá dostatečný účinek.¹¹³ Tento trestný čin zasahuje především oblast zemědělství, kde poskytuje ochranu hospodářským zvířatům. To však samozřejmě není jeho primární účel, neboť primárně jde o ochranu života a zdraví člověka, který hospodářská zvířata a jejich produkty požívá.

Ustanovení § 305 trestního zákoníku se skládá ze dvou základních a dvou kvalifikovaných skutkových podstat. Skutkové podstaty zůstaly neměnné od prvního ledna 2010 (doba účinnosti zákona č. 40/2009 Sb.) s výjimkou odejmutí trestu propadnutí jiné majetkové hodnoty. Hlavním rozdílem mezi základními skutkovými podstatami je způsob, jakým pachatel jedná s předmětnými látkami a léčivy.

Stěžejním pojmem je zde hospodářské zvíře. Jeho přesná definice podle ustanovení § 3 písm. d) zákona č. 246/1992 Sb. zní: „*zvíře chované pro produkci živočišných produktů, vlny, kůže nebo kožešin, popřípadě pro další hospodářské nebo podnikatelské účely, zejména skot, prasata, ovce, kozy, koně, oslí a jejich kříženci, drůbež, králíci, kožešinová zvířata, zvěř a jiná zvířata ve farmovém chovu*“

¹¹³ FABŠÍKOVÁ, Tereza. *Trestněprávní nástroje ochrany životního prostředí*. Praha: Auditorium, 2021. ISBN 978-80-87284-88-9. s 194.

a ryby, včetně zvířat produkovaných jako výsledek genetických modifikací nebo nových genetických kombinací“¹¹⁴.

První odstavec zakazuje taxativně vyjmenované způsoby neoprávněného nakládání (tj. výrobu, vývoz, dovoz, průvoz, nabídku, zprostředkování, prodej, jiné opatření nebo přechovávání) s látkami:

- s hormonálními účinky,
- určenými ke stimulaci užitkovosti hospodářských zvířat,
- a s přípravky obsahujícími látky s hormonálními účinky nebo určenými ke stimulaci užitkovosti hospodářských zvířat.

Neoprávněnost nakládání spatřujeme především v porušení podmínek stanovených zákonem č. 378/2007 Sb., o léčivech, a též zákonem č. 166/1999 Sb., veterinární zákon.¹¹⁵

Druhý odstavec zakazuje neoprávněné používání léčiv pro zvýšení užitkovosti hospodářských zvířat a neoprávněnou výrobu nebo jiné způsoby disponování s léčivem pro zvýšení užitkovosti hospodářských zvířat. Ve třetím a čtvrtém odstavci nalezneme kvalifikované způsoby spáchání tohoto činu, které zahrnují spáchání opětovné či organizované a spáchání s úmyslem nebo způsobení závažnějších následků, které jsou vyjádřeny prostřednictvím škodných limitů. Zájem na ochraně zdraví a života zvířat, zájem na ochraně lidí jakožto spotřebitelů a zájem na ochraně životního prostředí před negativními vlivy léčiv a jiných látek, to vše je objektem uvedeného trestného činu.¹¹⁶

Tresty, které hrozí za první dva odstavce, jsou odnětí svobody až na 1 rok, zákaz činnosti nebo propadnutí věci. Za spáchání třetího odstavce pak pachateli hrozí odnětí svobody na 6 měsíců až 3 léta a u čtvrtého odstavce na 1 rok až 5 let. Z hlediska subjektivní stránky je třeba zavinění úmyslné, přičemž postačí úmysl eventuální. Pachatelem může být kdokoliv, jak fyzická, tak právnická osoba.

¹¹⁴ Zákon č. 246/1992 Sb., *na ochranu zvířat proti týrání* v posledním znění, §3

¹¹⁵ ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní zákoník II. §140 až 421. Komentář*. 1.vydání. Praha: C. H. Beck, 2010. ISBN 978-80-7400-178-9. s. 2758-2759.

¹¹⁶ CHMELÍK, Jan a kol. *Trestní právo hmotné. Zvláštní část*. Praha: Linde Praha, 2010. ISBN 978-80-7201-820-8. s. 259-260.

4.7.1 Páchání TČ podle § 305 v České republice

Samostatně se vývoj tohoto trestného činu nedá příliš dobře sledovat. Teprve od roku 2021 je veden ve statistikách kriminality Policie České republiky samostatně. Do té doby byl evidován v rámci ostatních hospodářských trestných činů spolu s ustanovením § 181, § 183, § 218, § 227, § 229, § 247, § 280, § 306, § 307 a § 337 trestního zákoníku. Za dobu své samostatné evidence, tj. za rok 2021, nebyl registrován jediný skutek, který by naplnil skutkovou podstatu tohoto trestného činu. V období od roku 2016 do roku 2020 za tento trestný čin (jako za nejzávažnější) nebyl nikdo odsouzen. Tyto skutečnosti by nasvědčovaly tomu, že tuto kriminalitu u nás nikdo nepáchá, avšak vzhledem k tomu, že primárním cílem většiny chovů hospodářských zvířat je zisk, to příliš pravděpodobné není.

4.8 § 306 Šíření nakažlivé nemoci zvířat

Tento předposlední trestný čin hlavy osmé spočívá v ochraně zvířat v zájmových chovech, hospodářských zvířat nebo volně žijících zvířat před nakažlivou nemocí, a potažmo i v ochraně života a zdraví člověka a jeho vlastnických práv. Některé nakažlivé nemoci zvířat totiž mohou přecházet i na člověka. V případě úhynu zvířete pak chovateli může vzniknout škoda na majetku.

Trestní odpovědnost za trestný čin podle § 306 odst. 1 je založena na způsobení nebo zvýšení nebezpečí zavlečení nebo rozšíření nakažlivé nemoci zvířat (volně žijících, v zájmových chovech nebo hospodářských zvířat). Postačí zde zavinění z nedbalosti. Druhý odstavec pak sankcionuje toho, kdo způsobí rozšíření nakažlivé nemoci zvířat. Za první odstavec hrozí pachateli trest odnětí svobody až na 1 rok, zákaz činnosti nebo propadnutí věci a za druhý přísnější odstavec hrozí odnětí svobody na 6 měsíců až 3 léta.¹¹⁷

¹¹⁷ Zákon č. 40/2009 Sb., *trestní zákoník* v posledním znění, §306

K naplnění skutkové podstaty tohoto trestného činu dochází zejména porušováním opatření, porušováním zákazů a zanedbáváním povinností uloženými právními předpisy majícími za úkol předcházet nakažlivým nemocem. Takovým jednáním může být porušení nařízeného karanténního opatření nebo zákazu přepravy. Pod slovním spojením, zavlečení nakažlivé nemoci, chápeme jednání, které vyvolá nebezpečí nakažlivé nemoci tam, kde předtím nehrozilo. Rozšíření nakažlivé nemoci je pak jednání spočívající v zesílení rizik nakažlivé nemoci tam, kde již vypukla epidemie této nemoci.¹¹⁸

Usnesení Nejvyššího soudu ve své právní větě uvádí: „*Přečin šíření nakažlivé nemoci zvířat podle § 306 odst. 1 tr. zákoníku jako ohrožovací trestný čin je dokonán již takovým jednáním pachatele, kterým způsobil nebo zvýšil nebezpečí zavlečení nebo rozšíření nakažlivé nemoci zvířat v zájmových chovech, hospodářských zvířat nebo volně žijících zvířat. Takové nebezpečí musí v důsledku jednání pachatele sice hrozit bezprostředně, avšak na rozdíl od ustanovení § 306 odst. 2 tr. zákoníku se nevyžaduje, aby jeho jednání skutečně způsobilo rozšíření nakažlivé nemoci zvířat.*“¹¹⁹

Nařízení vlády č. 453/2009 Sb. nám v příloze č. 2 taxativně vyjmenovává nakažlivé nemoci zvířat. Rozděluje je zde do 7 kategorií dle druhu zvířete na: nákazy společné více druhům zvířat, nákazy skotu, nákazy ovcí a koz, nákazy koní, nákazy prasat, nákazy drůbeže a nákazy ryb. Nakažlivou nemocí zvířat je například vzteklna, africký mor prasat, aviární influenza, infekční anémie lososů, enzootická leukóza skotu či leptospiróza.¹²⁰ Co považujeme za nakažlivou nemoc zvířat nám na základě ustanovení § 308 trestního zákoníku může určit pouze vláda svým nařízením.

¹¹⁸ ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní zákoník II. §140 až 421. Komentář*. 1.vydání. Praha: C. H. Beck, 2010. ISBN 978-80-7400-178-9. s. 2764.

¹¹⁹ *Usnesení Nejvyššího soudu ČR, ze dne 20.09.2017*, sp. zn.: 3 Tdo 1140/2017. *Zákony pro lidi* [online]. [cit. 24.2.2022]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/judikat/nscr/3-tdo-1140-2017>

¹²⁰ Nařízení vlády č. 453/2009 Sb., *kterým se pro účely trestního zákoníku stanoví, co se považuje za nakažlivé lidské nemoci, nakažlivé nemoci zvířat, nakažlivé nemoci rostlin a škůdce užitkových rostlin* v posledním znění

Konkurence jednočinná je možná s trestním činem poškození cizí věci podle § 228 trestního zákoníku, nikoliv však s trestním činem obecné ohrožení podle § 272 trestního zákoníku nebo s trestním činem sabotáže podle § 314 trestního zákoníku. Objektem tohoto trestného činu je zájem na ochraně zvířat před nakažlivými nemocemi.¹²¹

4.8.1 Páchání TČ podle § 306 v České republice

V období od roku 2016 do roku 2020 za tento trestný čin (jako za nejzávažnější) nebyl nikdo odsouzen. Samostatně se v rámci statistik vývoj tohoto trestného činu opět nedá příliš dobře sledovat. Od roku 2021 je veden ve statistikách kriminality Policie České republiky pouze společně s § 307, přičemž za tento rok nebyl takový čin registrován žádný. Do té doby byl evidován v rámci ostatních hospodářských trestných činů spolu s ustanovením § 181, § 183, § 218, § 227, § 229, § 247, § 280, § 305, § 307 a § 337 trestního zákoníku. Viníka rozšíření jakékoliv nakažlivé nemoci je obecně extrémně těžké zjistit. Nakažlivé nemoci hospodářských zvířat jsou v České republice neustávající hrozbou. Zejména ptačí chřipka se i po eradikaci do našich chovů opakovaně vrací. Nakažená zvířata pak musí být ve velkých počtech zabijena.

¹²¹ DRAŠTÍK, Antonín et al. *Trestní zákoník. Komentář. II. díl.* Praha: Wolters Kluwer, 2015. ISBN 978-80-7478-790-4. s. 2503, 2505.

4.9 Ukládání trestů

Hrozba trestu má přispět k odrazení pachatele od spáchání trestných činů. Výše a druhy trestů, které mohou být za trestné činy ukládané, jsou proto velmi důležité. Platí to i v rámci ochrany zvířat. V následující tabulce je přehledně porovnáno, jaké trestní sazby lze ukládat u jednotlivých trestných činů ochrany zvířat.

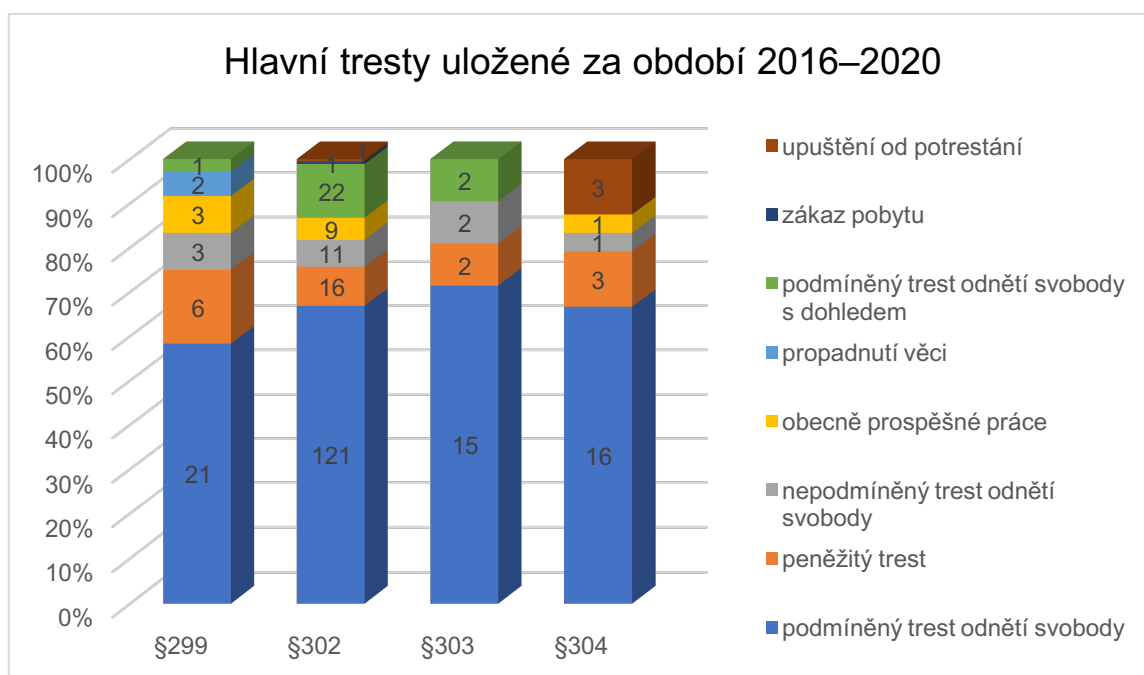
Tabulka č. 2 Hranice trestu odnětí svobody u trestných činů ochrany zvířat¹²²

Trestné činy ochrany zvířat	Trestní sazba za základní skutkovou podstatu	Trestní sazba za kvalifikovanou skutkovou podstatu
§ 299 Neoprávněné nakládání s chráněnými volně žijícími živočichy a planě rostoucími rostlinami	až na 3 léta	na 6 měsíců až 5 let na 2 léta až 8 let
§ 300 Neoprávněné nakládání s chráněnými volně žijícími živočichy a planě rostoucími rostlinami z nedbalosti	až na 1 rok	x
§ 302 Týrání zvířat	na 6 měsíců až na 3 léta	na 1 rok až 5 let na 2 léta až 6 let
§ 302a Chov zvířat v nevhodných podmínkách	až na 1 rok na 6 měsíců až 4 léta	na 2 léta až 8 let na 5 až 10 let
§ 303 Zanedbání péče o zvíře z nedbalosti	až na 6 měsíců	až na 2 léta
§ 304 Pytláctví	až na 2 léta	na 6 měsíců až 5 let
§ 305 Neoprávněná výroba, držení a jiné nakládání s léčivy a jinými látkami ovlivňujícími užitek hospodářských zvířat	až na 1 rok	na 6 měsíců až na 3 léta na 1 rok až 5 let
§ 306 Šíření nakažlivé nemoci zvířat	až na 1 rok	na 6 měsíců až 3 léta

¹²² Zákon č. 40/2009 Sb., *trestní zákoník* v posledním znění, §299-300, §302-305

Zda je výše trestních sazeb nastavena příliš vysoko, či příliš nízko, je předmětem mnoha diskuzí. U těchto hranic nastává zajímavý problém při porovnání s trestními sazbami za trestné činy proti životu a zdraví člověka, kdy zjistíme, že v některých případech jsou stejně přísné a v některých dokonce i přísnější. Zákodárce tak otevřel prostor pro debatu, jak moc stejně nebo rozdílně má být chráněn jako předmět útoku člověk v porovnání se zvířetem.¹²³

Graf č. 15 Tresty uložené za trestné činy ochrany zvířat 2016–2020¹²⁴

Jaké druhy trestů soudy odsouzeným osobám ukládají, můžeme názorně vidět na výše uvedeném grafickém znázornění dat Ministerstva spravedlnosti České republiky. Je nutné však vzít v potaz, že jsou zde započítávány i souběhy s jinými odsouzeními. Tresty lze na základě trestního zákoníku uložit samostatně nebo zároveň s jinými. U všech uvedených trestných činů s velkým náskokem jako nejčastěji ukládaný trest vítězí podmíněný trest odnětí svobody. Na druhém místě se nachází peněžitý trest a na třetím místě, pro odsouzené pravděpodobně

¹²³ JELÍNEK, Jiří. K nové trestněprávní ochraně zvířat aneb trefit kozla. *Bulletin advokacie* [online]. 2020, č. 6. [cit. 1.3.2022]. ISSN 1210-6348. Dostupné z: https://www.cak.cz/assets/komora/bulletin-advokacie/ba_6_2020_web.pdf

¹²⁴ *Jaktrestame.cz: aplikace* [online]. [cit. 1.3.2022]. Dostupné z: https://jaktrestame.cz/aplikace/#appka_here

nejméně populární, nepodmíněný trest odnětí svobody. Upuštění od potrestání se odsouzení dočkají v málo případech. Nejméně uloženými tresty jsou trest zákazu pobytu a trest propadnutí věci. Trest zákaz činnosti není bohužel ukládán vůbec. Vzhledem k počtu ukládaných nepodmíněných trestů odnětí svobody lze konstatovat, že soudy rozhodují poměrně mírně.

5 Vybrané problematiky nedostatečné ochrany zvířat

5.1 Průmyslový chov zvířat

Průmyslový chov zvířat je nejběžnější způsob, jak se na našich talířích objevují části prasat, v našich lednicích vejíčka slepic a v našich šatnících kůže krav. Tak jako v ostatních továrních výrobcích je cílem vyprodukovat výrobek co nejefektivněji. To znamená za co možná nejkratší dobu a za co možná nejméně peněz. K dosažení tohoto cíle jsou hospodářská zvířata na malém prostoru chována v astronomických číslech za pomoci nejmodernějších technologií uměle ovlivňující každý aspekt jejich života. Zapomíná se však, že produktem této průmyslové výroby jsou živé myslící a cítící bytosti.

Některé praktiky průmyslových chovů, ač se mylně zdají být zářnými příklady týrání, zákon č. 246/1992 Sb. nezakazuje a za týrání nepovažuje. Nežádoucí čerstvě vylíhnutá samčí kuřata lze rozemlít za živa či udusit plynem. Extrémně bolestivé zákroky lze provádět i bez anestezie. Například upalování zobáků slepicím, kastrace selat, telat, koz, králíků a ovcí, amputace ostruh, hřebenů a posledních článků křídel drůbeži, odrohování telat a kůzlat či zkracování ocasů selatům a jehňatům. Selatům lze odštípnout a obrušovat zuby. Takové a mnohé další praktiky jsou u hospodářských zvířat naprostou normou, probíhají především ve velkochovech ale často i v malochovech, biochovech či domácích chovech.¹²⁵

Zvířata, narozená v průmyslových chovech, čeká většinou krátký a bídný život. Z vědeckých zkoumání víme, že prasata jsou vysoce inteligentní, krávy jsou starostlivé a slepice projevují empatii. Chovatelé jim však neposkytují prostředí, ve kterém by mohla projevovat svou přirozenou povahu. Udržují je na nepřirozených dietách bez možnosti adekvátního pohybu. Mnohé z nich spatří slunce až při své finální cestě na jatka. Odhaduje se, že se celosvětově chová celkem 22,5 miliard prasat, krav, slepic a ovcí.¹²⁶

¹²⁵ VINCOUROVÁ, Michaela et al. *Nesvoboda* 1.vydání. [B.m.]: Lukáš Vincour, 2020. ISBN 978-80-270-7844-8. s. 15-21.

¹²⁶ MCARTHUR, Jo-Anne a Keith WILSON. *Animals in the Anthropocene*. Canada: We Animals Media, 2020. ISBN 978-1-5905-6638-1. s. 31,76.

Podmínky, ve kterých převážná část hospodářských zvířat v České republice žije, by se bez mrknutí oka daly označit jako nevhodné. Ovšem evidentně ne tak, jak je uvedeno ve skutkové podstatě trestného činu chov zvířat v nevhodných podmínkách. Prasata jsou převážně chována v uzavřených halách nebo v klecích. Kvůli snadnější údržbě nemají podestýlku, ale stojí a leží na roštích nebo betonových podlahách. Kuřata jsou chována v bezokenních halách v obrovském počtu dosahujícího někdy až 80 000 jedinců. K životu jim je poskytnuto pouze krmného žlabu a napáječky. Čerstvě narozená telata jsou odloučena od svých matek a na dobu až dvou měsíců uzavřena do individuálních boxů s miniaturním výběhem. Králíci, norci a křepelky žijí v holých drátěných klecích, aby zabrali co nejméně prostoru a zároveň, aby čištění jejich výkalů nebylo tak finančně náročné. Bez přirozeného přístupu k vodě jsou pak chovány kachny, kterým k životu musí postačit hala s betonovou podlahou pokrytou vlhkou znečištěnou podestýlkou.¹²⁷ Toto je jen okrajové vyjmenování „vhodných“ podmínek, ve kterém hospodářská zvířata tráví své předčasně ukončené životy.

Zvířecí průmysl se horlivě snaží tyto aspekty produkce skrývat před zraky veřejnosti. Navíc jakékoliv zlepšování životních podmínek chovatele stojí peníze a čas, což se následně musí promítnout na ceně finálních produktů, a tedy na nespokojenosti spotřebitele. Jde o obrovský byznys, v rámci kterého je zpříšňování legislativy extrémně obtížné.

Tato problematika je tak rozsáhlá a hluboko zakořeněná v naší společnosti, že ji nelze v rámci této krátké zmínky učinit zadostiučinění. Je na každém z nás, aby se o ní informoval a zamyslel se nad přístupem naší společnosti k těmto zvířatům. Jedině tak lze posunout právní ochranu hospodářských zvířat správným směrem.

¹²⁷ VINCOUROVÁ, Michaela et al. *Nesvoboda* 1.vydání. [B.m.]: Lukáš Vincour, 2020. ISBN 978-80-270-7844-8. s. 34,42,52,57,63,91,98.

5.2 Pokusy na zvířatech

Dle celosvětových statistik zemře ve jménu vědeckého poznání každoročně odhadem 115 000 000 zvířat. Od vakcín a léků až po kosmetiku a čistící prostředky pro domácnost. Vědecké výzkumy zahrnují nespočet testů a experimentů na zvířecích subjektech předtím, než mohou být produkty schváleny pro lidské použití. Jako pokusná zvířata se nejčastěji užívají myši, králíci, morčata, prasata ale i psi, kočky a primáti. Zvířata pro tyto účely pochází z farem, z volné přírody nebo jsou chována přímo v laboratořích. Po ukončení pokusů jsou ve valné většině případů usmrcena.¹²⁸

V České republice bylo v roce 2020 použito 240 222 pokusných zvířat.¹²⁹ U nás ochranu pokusným zvířatům poskytuje především část pátá zákona č. 246/1992 Sb., na ochranu zvířat proti týrání. Stanovuje například podmínky chovu, dodávání a používání pokusných zvířat, postup schvalování projektů pokusů či metody usmrcování pokusných zvířat. V rámci kontroly dobrých životních podmínek pokusných zvířat musí být ustanovena odborná komise. Pouze Ministerstvo zemědělství může schvalovat chovatelům, dodavatelům a uživatelům nové pokusy na zvířatech.¹³⁰

Vyhláška č. 419/2012 Sb., o ochraně pokusných zvířat, zapracovává do české legislativy již zmíněnou Směrnicí Evropského parlamentu a Rady 2010/63/EU ze dne 22. září 2010 o ochraně zvířat používaných pro vědecké účely. Nalezneme zde požadavky na péči a umístění pokusných zvířat, požadavky na prostory a vybavení zařízení, požadavky na prostředí a jeho kontrolu či omezení počtu pokusných zvířat při jejich přepravě v kontejneru. Příloha č. 10 této vyhlášky stanoví povolené metody usmrcování jednotlivých druhů pokusných zvířat. Například psa nebo kočku lze usmrtit předávkováním anestetikem, omráčením elektrickým proudem a u novorozených jedinců tupým úderem do hlavy. Další

¹²⁸ MCARTHUR, Jo-Anne a Keith WILSON. *Animals in the Anthropocene*. Canada: We Animals Media, 2020. ISBN 978-1-5905-6638-1. s. 157.

¹²⁹ *Eagri.cz: Přehled druhů zvířat a jejich spotřeby k pokusným účelům v ČR v roce 2020* [online]. [cit. 18.1.2022]. Dostupné z: https://eagri.cz/public/web/file/1497/EPZ_CZ20.pdf

¹³⁰ Zákon č. 246/1992 Sb., na ochranu zvířat proti týrání v posledním znění, § 15 - § 18h

povolené metody usmrcení pokusných zvířat zahrnují použití oxidu uhličitého, zlomení vazů, oddělení hlavy od trupu, omráčení elektrickým proudem nebo zastřelení volným projektilem. Volba a požadavky metody závisí na druhu pokusného zvířete.¹³¹

Za celý rok 2020 provedla v České republice Státní veterinární správa pouze 53 kontrol v oblasti pokusů na živých zvířatech, na kterých nezjistila jedinou závadu.¹³²

Na základě legislativy Evropské unie ze dne 11. 3. 2013 vstoupil v platnost úplný zákaz uvádět na trh a prodávat kosmetiku z území Evropské unie, u níž byl hotový výrobek nebo jeho přísady testovány na zvířatech.¹³³ Další ochranu má pokusným zvířatům poskytovat Doporučení Komise týkající se pokynů pro umístění zvířat používaných pro pokusné a jiné vědecké účely a péči o ně (2007/526/ES).¹³⁴

5.2.1 Alternativy pokusů na zvířatech

K vědeckým objevům a inovacím není vždy potřeba zvířecího testování. V mnoha případech jsou výsledky zavádějící a nepřesné. To, co funguje u zvířat, málokdy funguje stejně u člověka. Existuje nespočet jiných postupů, jak ve vědě dosáhnout požadovaných výsledků, které mohou přinést stejné ba dokonce lepší výsledky a zároveň mohou být etické.

Z české a evropské legislativy plyne, že alternativní metody by měly být užívány hned po jejich schválení. Hlavním problémem však je, že tyto alternativní metody musí být otestovány a schváleny Evropským centrem pro validaci alternativních

¹³¹ Vyhláška č. 419/2012 Sb., o ochraně pokusných zvířat v posledním znění, §6 - § 7, §10, příloha č. 10

¹³² Státní veterinární správa: *Informační bulletin Státní veterinární správy*, č. 3/2021 [online]. [cit. 5.1.2022]. Dostupné z: <https://www.svscr.cz/wp-content/files/dokumenty-a-publikace/ib2103.pdf>

¹³³ *Understanding animal research: Cosmetic testing* [online]. [cit. 8.1.2022]. Dostupné z: <https://www.understandinganimalresearch.org.uk/openness/cosmetics/>

¹³⁴ *Eagri.cz: Oprávnění k používání, k chovu nebo k dodávce pokusných zvířat* [online]. [cit. 18.1.2022]. Dostupné z: <https://eagri.cz/public/web/mze/ochrana-zvirat/pokusna-zvirata/prehled-potrebnych-materialu/>

metod, což může trvat řadu let. Další podstatnou překážkou je finanční náročnost vývoje nových metod.

Vyvinutých a schválených alternativních metod je však již nespočet. Počítačové programy dokáží na základě již dostupných informací o lidském tělu předpovídat tělesné reakce na testované léky či onemocnění. Další úspěšnou alternativou je pěstování lidských buněk v kulturách. Tyto buněčné kultury lze spolehlivě užívat při vývoji nových léků, vakcín, chemikálií či při diagnostice a vývoji nové léčby onemocnění. Pro testování kosmetických produktů se používá v laboratoři vypěstovaný trojrozměrný model lidské kůže.

Velmi přínosné jsou studie na dobrovolnících či populační studie. Moderní zobrazovací technologie (např. funkční magnetická rezonance) či podávání bezpečných mikro dávek umožňují zkoumání nemocí a testování léků na lidských dobrovolnících. Populační studie přispívají k nalezení příčin nemocí v lidské populaci za pomoci zkoumání lidských genů, životního stylu, povolání či stravy. V neposlední řadě se k pokusům využívá i tzv. jateční odpad neboli orgány z již mrtvých zvířat, které by se jinak vyhodily.¹³⁵

5.3 Zvířata v cirkusech

V cirkusech jsou pro úžas diváků a zisk často využívána exotická zvířata. Tygři, lvi, sloni, medvědi, lamy, opice a mnohá další zvířata jsou zde nucena po měsících trénování předvádět nejrůznější triky od stání na dvou nohách, skákání přes kruhy a překážky, balancování na míčích, tance až po jízdě na koloběžce.

Zvířata v cirkusech mají náročný život. V útlém věku jsou předčasně oddělena od svých matek, aby se je chovatelům dařilo lépe vycvičovat. Toto odloučení se v dospělosti může projevit zvýšenou agresivitou nebo citlivostí. Většinu času tráví zavřená v klecích, přívěsech nebo uvázaná. Občas mají k dispozici malou ohradu.

¹³⁵ Pokusynazvivatech.cz: *Alternativy k pokusům na zvířatech* [online]. [cit. 5.1.2022]. Dostupné z: <http://www.pokusynazvivatech.cz/alternativy-k-pokusum-na-zvivatech.htm>

Podstatou cirkusu je kočovný způsob života, a tak jsou zvířata pravidelně transportována stovky kilometrů. Cestují zavřená v malých prostorech uvnitř vlaků nebo kamionů. Po většinu života jsou podrobeny náročné drezúře, při které se od nich požaduje naprosto nepřirozeného chování ve formě nejrůznějších kousků.¹³⁶ Když se sečtou všechny tyto podmínky je evidentní, že cirkusovým zvířatům se nedostává naplnění jejich základních biologických potřeb a celoživotně jsou vystavována extrémnímu stresu.

Minimální standarty podmínek chovu a drezúry zvířat stanovuje vyhláška č. 346/2006 Sb. Nepovoluje při drezúře chovatelům využívat údery bičem, pomůcek omezujících pohyb končetin, drog nebo metod hladovění. U některých druhů zvířat pak v příloze č. 1 stanoví zvláštní podmínky chovu.¹³⁷ Bohužel takto minimálně stanovené podmínky nejsou v rámci ochrany cirkusových zvířat dostatečné a jejich porušování je jen těžko odhalitelné.

15 evropských států již v cirkusech zavedlo úplný zákaz divokých druhů zvířat a některé dokonce zákaz všech zvířat. V České republice platí zákaz jen částečně. Nově u nás zákon zakazuje pro účely cirkusu nabývat nově narozených jedinců volně žijících druhů zvířat.¹³⁸ Vymizení divokých zvířat z představení cirkusů je tak žádaný směr, kterým se aktuálně vydáváme.

¹³⁶ VINCOUROVÁ, Michaela et al. *Nesvoboda* 1.vydání. [B.m.]: Lukáš Vincour, 2020. ISBN 978-80-270-7844-8. s. 150-152.

¹³⁷ Vyhláška č. 346/2006 Sb., o stanovení bližších podmínek chovu a drezúry zvířat v posledním znění

¹³⁸ *Svoboda zvířat: Proč cirkusy bez zvířat?* [online]. [cit. 1.2.2022]. Dostupné z: <https://www.cirkusybezzvirat.cz/proc-cirkusy-bez-zvirat>

6 Komparace české a švýcarské právní úpravy ochrany zvířat

Za účelem komplexnější analýzy problematiky trestněprávní ochrany zvířat je vhodné porovnat českou právní úpravu s právní úpravou v zahraničí tak, aby na podobnostech a odlišnostech bylo možné alespoň částečně spatřit její výhody a nedostatky. Shlédla jsem legislativu mnoha cizích států, a nakonec jsem si pro tento účel vybrala Švýcarsko. Švýcarskou právní úpravu jsem zvolila, protože je v oblasti ochrany zvířat jednou z nejlépe hodnocených na světě. Tato legislativa má široký dosah a je považována za kvalitně propracovanou. V roce 2020 bylo Švýcarsko v indexu ochrany zvířat, kterou publikuje organizace World Animal Protection, ohodnocené známkou B ze stupnice A–G (nejvyšší známku A ne získala žádná země).¹³⁹ Dále je nutno podotknout, že švýcarské právo je poměrně přehledné a dostupné v pěti jazycích včetně angličtiny na oficiálních webových stránkách švýcarské vlády. Od Švýcarska se lze mnohé naučit a mnohým se lze inspirovat i pro budoucnost českého práva.

Struktura švýcarského práva samozřejmě není totožná s českým právem, takže komparaci lze provést jen do určité míry. Švýcarská konfederace je federací složenou z 26 autonomních kantonů.¹⁴⁰ Je založena na tzv. dvojím právu. Část normotvorby je prováděna na úrovni federace a část je svěřena jednotlivým kantonům. Vzhledem k tomu, že Švýcarsko není součástí Evropské unie, nevztahuje se na něj její legislativa na ochranu zvířat. Tato země je i přes to signatářem mnoha dohod Rady Evropy a jiných mezinárodních úmluv chránící přírodu a zvířata.¹⁴¹

¹³⁹ *Animal Protection Index: Switzerland* [online]. [cit. 27.2.2022]. Dostupné z: <https://api.worldanimalprotection.org/country/switzerland>

¹⁴⁰ *Encyclopaedia Britannica: Switzerland* [online]. [cit. 27.2.2022]. Dostupné z: <https://www.britannica.com/place/Switzerland>

¹⁴¹ MÜLLEROVÁ, Hana a Vojtěch STEJSKAL. *Ochrana zvířat v právu*. 1. vydání. Praha: Academia, 2013. ISBN 978-80-200-2317-9. s. 205.

Těžištěm ústavněprávní ochrany zvířat je článek 80 Federální ústavy Švýcarské konfederace (v německém originálu *Bundesverfassung der Schweizerischen Eidgenossenschaft*), který uvádí, že Švýcarská konfederace (dále jen „Konfederace“) vydává právní úpravu k ochraně zvířat, která upravuje zejména chov a péči o zvířata, pokusy na zvířatech, využívání zvířat, dovoz zvířat a živočišných produktů, obchod se zvířaty, přepravu zvířat a usmrcování zvířat. Za prosazování této legislativy jsou odpovědné jednotlivé kantony, s výjimkou případů, kdy je odpovědnost vyhrazena Konfederaci. Dále nám tato ústava říká, že Konfederace stanoví zásady lovu a rybolovu s ohledem na zachování rozmanitosti druhů ryb, volně žijících savců a ptáků. Za ochranu přírodního a kulturního dědictví odpovídají jednotlivé kantony. Podstatné také je, že legislativu v oblasti trestního práva má na starosti Konfederace. Odpovědnost za výkon spravedlnosti v trestních věcech a výkon trestů a opatření spadá na kantony.¹⁴² Švýcarsko tedy zakotvuje ochranu zvířat ve své nejvyšší právní normě, na rozdíl od české ústavy, ve které se pojem zvíře nevyskytuje vůbec a ochrana je poskytována pouze v obecné rovině v rámci ochrany přírodního bohatství. Ústavně stanovená dělba kompetencí se ve Švýcarsku výrazně promítá i v trestním právu, oproti České republice, která má ucelenou soustavou státních orgánů a její zákony platí na celém území. Zde se pro přehlednost jeví jako výhodnější mít trestní legislativu jednotnou.

Švýcarský trestní zákoník (v německém originálu *Schweizerisches Strafgesetzbuch*), ze dne 21. prosince 1937 (stav k 1. 1. 2022), je koncipován vcelku podobně jako český trestní zákoník. Nejzásadnějším rozdílem pro rozebíranou problematiku je, že se trestné činy mohou nacházet i v jiných právních normách. Švýcarský trestní zákoník rozeznává protiprávní činy podle závažnosti, jako zločiny a přečiny. Je strukturován do 3 knih (částí). Ve druhé knize v článku 111–332 nalezneme skutkové podstaty jednotlivých zločinů a přečinů, které jsou podobně jako v českém trestním zákoníku, rozděleny do hlav na základě významu chráněných zájmů. Hlav zde máme 20. U jednotlivých zločinů a přečinů jsou uvedeny i tresty a trestní opatření, které za ně lze ukládat. Ve švýcarském trestním

¹⁴² Fedlex. *The publication platform for federal law: Federal Constitution of the Swiss Confederation* [online]. [cit. 27.2.2022]. Dostupné z: <https://www.fedlex.admin.ch/eli/cc/1999/404/en>

zákoníku narazíme jen poskrovnu na trestné činy chránící zvířata, a to ještě jen nepřímo. Tento zákoník ani neobsahuje hlavu zaměřenou na ochranu životního prostředí tak, jak je tomu u nás.

V rámci hlavy osmé s názvem zločiny a přečiny proti veřejnému zdraví nalezneme pět skutkových podstat alespoň částečně chránící zvířata. Přenos epizootické choroby pod článkem 232 zakazuje úmyslné i z nedbalosti způsobený přenos epizootické choroby mezi domácími zvířaty. Za úmyslné spáchání může být pachatel potrestán odnětím svobody až na 3 léta nebo peněžitým trestem. Za nedbalost pachateli hrozí trest odnětí svobody až na 3 léta nebo peněžitý trest. Tento trestný čin se velice podobá trestnému činu šíření nakažlivé nemoci zvířat podle § 306 trestního zákoníku, který však postihuje i pouhé nebezpečí zavlečení nebo rozšíření nakažlivé nemoci a vztahuje se i na volně žijící zvířata. Dále se zde nachází trestný čin podle čl. 235 s názvem výroba škodlivého krmiva pro zvířata a trestný čin podle čl. 236 s názvem uvádění škodlivého krmiva pro zvířata na trh. Předmětem ochrany společně se člověkem je zvíře v článku 234 s názvem kontaminace pitné vody, který zakazuje kontaminovat pitnou vodu určenou lidem nebo domácím zvířatům látkami poškozujícími zdraví, a také v článku 230 s názvem nebezpečí geneticky modifikovaných nebo patogenních organismů, který chrání před vypuštěním organismů, které mohou mimo jiné i vážně ohrozit přirozené složení živočišných a rostlinných společenstev nebo jejich biotopů. Český trestní zákoník žádné ekvivalenty těchto trestných činů nezná.

Stejně jako český trestní zákoník, i ten švýcarský zakazuje výrobu a šíření pornografie, která znázorňuje pohlavní styk se zvířetem, a to článkem 197. Navíc pak má švýcarský trestní zákoník článek 135, kterým je zakázáno vyrábět a šířit vyobrazení extrémního násilí na zvířatech. Zajímavostí také je, že pokud některé ustanovení švýcarského trestního zákoníku využívá termínu „věc“, vztahuje se to přiměřeně také na zvířata, což zaručuje trestněprávní ochranu zvířete jakožto majetku.¹⁴³ Stejně je tomu tak v české úpravě. Celkově lze říci, že švýcarský trestní zákoník neposkytuje zvířatům tak obsáhlou a kvalitní ochranu jako ten

¹⁴³ Fedlex. *The publication platform for federal law: Swiss Criminal Code* [online]. [cit. 27.2.2022]. Dostupné z: https://www.fedlex.admin.ch/eli/cc/54/757_781_799/en#art_230_bis

český, přestože obsahuje nadstandardní ochranu ve vybraných oblastech např. u krmiva a vody. Absence zahrnutí týrání, pytláctví či neoprávněného nakládání s chráněnými živočichy těmto problematikám ubírá na významu.

Pro další trestné činy ochrany zvířat se musíme podívat do speciálního zákona, kterým je švýcarský zákon na ochranu zvířat (v německém originálu *Tierschutzgesetz*) s datem účinnosti od 1. září 2008 (stav k 1. 1. 2022). Účelem tohoto zákona je ochrana důstojnosti a dobrých životních podmínek zvířat. Vztahuje se primárně na obratlovce, ale na základě rozhodnutí Federální rady se může vztahovat i na bezobratlé. Tak jako zákon č. 246/1992 Sb., na ochranu zvířat proti týrání, obsahuje minimální požadavky na chov a zacházení se zvířaty. Kapitola pátá však obsahuje trestní ustanovení. Článek 26 zde zakazuje úmyslné i nedbalostní týrání zvířat. Takového jednání se dopustí ten, kdo týrá, zanedbává nebo zbytečně přetěžuje zvíře nebo jiným způsobem zneužívá jeho důstojnost. Dále se ho dopustí ten, kdo zabije zvíře trýznivým způsobem, organizuje boje mezi zvířaty nebo se zvířaty, při kterých jsou zvířata týrána nebo zabíjena, působí bolest, utrpení nebo újmu zvířeti nebo vyvolává úzkost v průběhu pokusů, pokud to není pro účely experimentu nevyhnutelné anebo vyžene nebo opustí zvíře chované v domě nebo na farmě s úmyslem zbavit se ho. Za úmyslné jednání hrozí potrestání trestem odnětí svobody až na tři léta nebo peněžitý trest. Pokud pachatel jednal z nedbalosti, hrozí mu pouze peněžitý trest. Článek 27 obsahuje porušení právní úpravy související s obchodem se zvířaty a živočišnými produkty a článek 28 obsahuje taxativně vyjmenované porušení předpisů. Za tyto dva články lze uložit peněžitý trest, který je při úmyslném zavinění až do výše 20 000 švýcarských franků¹⁴⁴ (vzhledem k aktuálnímu kurzu v přepočtu přibližně 514 986 Kč). Rozsáhlá vyhláška o dobrých životních podmínkách zvířat (v německém originálu *Tierschutzverordnung*) dále podrobněji upravuje chov a nakládání se zvířaty.¹⁴⁵

¹⁴⁴ Fedlex. *The publication platform for federal law: Animal Welfare Act* [online]. [cit. 27.2.2022]. Dostupné z: <https://www.fedlex.admin.ch/eli/cc/2008/414/en>

¹⁴⁵ Fedlex. *The publication platform for federal law: Tierschutzverordnung* [online]. [cit. 27.2.2022]. Dostupné z: <https://www.fedlex.admin.ch/eli/cc/2008/416/de>

Trestní sazby za týrání zvířat ve Švýcarsku nejsou, tak přísné jako ty v České republice, avšak švýcarský zákon na ochranu zvířat za určitých podmínek pamatuje i na bezobratlí, kterým přiznává schopnost cítit bolest. Rozsah jednání, které se považuje za týrání je rozdílný, avšak svou podstatou je vesměs ekvivalentní. Přísněji a specifičtěji je zde například postihováno vyhnání nebo opuštění vlastního zvířete nebo organizování zvířecích bojů.

Závěrem bych uvedla, že švýcarská právní úprava v oblasti ochrany zvířat je vskutku na vysoké úrovni, avšak české právo se jí v mnohých aspektech vyrovná. V trestněprávní oblasti si troufnu říci, že je česká úprava přehledněji uspořádaná a má adekvátnější trestní sankce.

7 Hodnocení a návrhy *de lege ferenda*

Rozhodně nelze říci, že by na základě výše popsaných zjištění bylo možné navrhnout přesná a efektivní řešení, která by v naší společnosti spravedlivě vyřešila problém ochrany zvířat. Malými krůčky se však můžeme dostávat k takovému společnému soužití, které není výhodné jen pro jednu stranu. Z vědeckých zkoumání bohužel vyplývá, že na změny nemáme příliš mnoho času. Je totiž patrné, že aktuální způsob, jakým se chováme ke zvířatům nenávratně negativně ovlivňuje celou naši planetu a není do nekonečna udržitelný. My a naše budoucí generace budeme muset čelit globálním environmentálním problémům spočívajícím ve změnách klimatu, ztrátě biologické rozmanitosti, nedostatku vody a znečištění životního prostředí. Je tedy na místě naše chování v mnoha směrech změnit. V oblasti ochrany zvířat jde převážně o průmyslový chov hospodářských zvířat, neudržitelný rybolov a destrukci divoké přírody.

Právní nedostatky vztahu mezi člověkem a zvířaty se mohou zlepšovat až tehdy, kdy se posune postoj společnosti k vykořisťování zvířat. Prvním důležitým posunem v rámci právní ochrany by bylo, kdyby se právo na zvířata začalo skutečně dívat jako na jednotlivce, nikoliv jako na věci. Posílení právního statutu zvířete je do budoucna nejen žádaný, ale pravděpodobně i zcela nezbytný krok. Takový posun by však znamenal narušení dosavadních právních nástrojů. Jako jedno z možných řešení se nabízí zvířatům na míru stvořit zcela novou právní kategorii tak, aby již nebyla pouhými objekty práva. Výhodnější by pro ně samozřejmě byla pozice subjektu práva, kterou má i zcela fiktivní právnická osoba, avšak ta by pro ně znamenala poněkud nereálné vstupování do právních vztahů.

Český právní řád má dobře propracovanou ochranu zvířat v mnoha oblastech. Kvalitní právní ochrana se však ve valné většině případů aktuálně vztahuje pouze na část živočišné říše. Zákon v podstatě zcela opomíjí bezobratlé živočichy a hospodářským zvířatům poskytuje pouhé minimum ochrany. U týrání zvířat by se na základě vědeckých zjištění mělo pohlížet na to, jak je zvíře schopné vnímat bolest a utrpení, nikoliv na to, k jakému zvířecímu druhu patří. Za tímto účelem

bych pozměnila definici zvířete podle zákona o týrání zvířat. Mohla by být přeformulována například takto – zvířetem se rozumí každý živý obratlovec, kromě člověka, nikoliv však plod nebo embryo, a živý bezobratlovec vnímající bolest nebo utrpení. Hospodářským zvířatům by pak zákon měl zaručovat výrazněji lepší kvalitu života, než kterou mají nyní. Zlepšení podmínek chovu hospodářských zvířat však bude reálnější až tehdy, pokud celospolečensky dokážeme snížit konzumaci masa a živočišných produktů. V budoucnu by k tomu mohla pomoci i výroba umělého masa z kmenových živočišných buněk a jiné náhražky, které by byly více ekologické a etické.

V rámci trestního zákoníku by bylo vhodné zákonně definovat pojem nevhodné podmínky, který je využit ve skutkové podstatě trestného činu § 302a Chov zvířat v nevhodných podmínkách. Aktuální nejasnost tohoto pojmu totiž v praxi znamená, že se mnohé velkochovy či zvířata chovaná pro pokusné účely ocitají na hranici trestnosti. Společensky však na hodnotu hospodářských zvířat stále nahlížíme jinak, a dokud se toto nezmění, nelze jim právně zaručit lepší životní podmínky. Předpokládaný výklad judikatury bude v nejbližší době pravděpodobně směřovat tím směrem, že nevhodné podmínky pro domácí mazlíčky budou daleko přísnější než nevhodné podmínky pro hospodářská zvířata.

U základní skutkové podstaty pytláctví bych odstranila požadavek, že lovená zvěř nebo ryby musí být v hodnotě nikoli nepatrné. Jakýkoliv požadavek hodnoty vyjádřené cenou nám totiž udává, že na zvířata pohlížíme jako na věci, které mají právně zaručenou ochranu pouze do té míry, na jakou si je ceníme v penězích. Staví je to tedy na úroveň věcí a odepírá jim to jejich právně zaručený zvláštní význam jakožto smysly nadaným živým tvorům. Dále bych v rámci kvalifikované skutkové podstaty v odst. 2 písm. b) změnila požadavek získání většího prospěchu na obecnější požadavek úmyslu získat pro sebe nebo pro jiné majetkový prospěch. Vynětí požadavku dosažení určité hodnoty by tak odstranilo majetkový charakter tohoto činu. Změněné ustanovení by se mohlo podobat původnímu znění ustanovení § 178a trestního zákona č. 140/1961 Sb. Hlavním kritériem pro rozlišení přestupku a trestného činu by bylo porovnání míry společenské nebezpečnosti daného skutku.

Ačkoliv jsou trestní sazby poměrně vysoké, dosavadní justiční praxi nezbyvá než ji hodnotit jako velmi mírnou. Dalším velkým problémem ochrany zvířat je vysoká míra latence tohoto druhu kriminality, která plyne jednak z nedostatečné kontroly ze strany kompetentních orgánů a jednak z podstaty věci, že zvířata, která se stávají oběťmi, nejsou a pravděpodobně nikdy ani nebudou schopna se ubránit či věc oznámit.

Co se týče pokusů na zvířatech, tak v této oblasti je poměrně jasné, že budoucnost lze spatřovat pouze v alternativních metodách. Česká republika by tak měla do vývoje nových alternativních metod více investovat a zároveň více využívat již osvědčené alternativy. Po vzoru jiných zemí Evropy bych navrhla postupný zákaz využívání všech druhů zvířat v cirkusech. Předvádění dovedností v cirkusech bych přenechala umělcům, kteří si toto povolání dobrovolně zvolí. Na přirozené chování divokých zvířat se můžeme chodit dívat do přírodních rezervací. Zamezilo by se tak zbytečnému strádání zvířat a předešlo by se milnému vnímání divokých zvířat, které cirkusová představení ve veřejnosti vzbuzují.

Tak jako ombudsman, veřejný ochránce práv, chrání neporušitelnost lidských práv, tak by zavedení podobného institutu výhradně pro zvířata mohlo pomoci chránit práva zvířecí.

Kriminalita páchaná na zvířatech zůstává z velké části latentní. Nedaří se ji registrovat, a už vůbec ne objasňovat. Situaci by napomohly častější a důkladnější kontroly ze stran kompetentních orgánů. Celkově se dá říci, že ji páchají převážně muži, přičemž věk zde nehraje zásadní roli.

Závěr

Cílem této diplomové práce bylo podat čtenáři ucelený obraz o právní ochraně zvířat v České republice *de lege lata* s akcentem na úpravu trestněprávní. V rámci toho bylo záměrem zanalyzovat oblasti, ve kterých je ochrana zvířat nedostatečná, a zformulovat celkové hodnocení stavu trestněprávní ochrany zvířat v České republice, včetně představ o právu budoucím. Při psaní této práce jsem využila své výborné znalosti anglického jazyka, abych mohla čerpat z většího množství kvalitnějších zdrojů. V rámci analýzy švýcarského práva, které v českém jazyce není veřejně dostupné, pak byl anglický jazyk nezbytností.

V první kapitole byly definovány základní pojmy, stěžejní pro pochopení problematiky, kterými jsou zvíře, welfare zvířat a týrání zvířat. Druhá kapitola je věnována vývoji mezinárodní a evropské právní úpravy ochrany zvířat včetně nejdůležitějších platných právních předpisů Evropské unie. Právní úprava ochrany zvířat v České republice je podrobně rozebrána v rámci třetí kapitoly, ve které je uvedena jak ústavněprávní a trestněprávní úprava, tak přímo související mimotrestní úprava. Jednou z hlavních částí této práce je podrobná analýza jednotlivých trestných činů ochrany zvířat (§ 299, § 300, § 302 až § 306) ve čtvrté kapitole. U těchto trestných činů bylo na základě statických údajů ze statistiky kriminality Policie České republiky a z dat o odsouzených Ministerstva spravedlnosti České republiky zpracováno 15 grafů charakterizujících stav kriminality v oblasti ochrany zvířat z různých úhlů a soudní praxe ukládání trestů. Z tohoto počtu se 4 grafy zabývají vývojem trestných činů, 2 grafy se věnují výši způsobených škod, 8 grafů charakterizuje typologii pachatele pomocí věku a pohlaví a 1 graf zahrnuje druhy trestů uložené odsouzeným. Ke konci čtvrté kapitoly je v tabulce k nahlédnutí přehledné porovnání trestních sazeb za zmíněné trestné činy. V páté kapitole jsou vybrány tři problematiky nedostatečné ochrany zvířat, tj. průmyslový chov zvířat, pokusy na zvířatech a zvířata v cirkusech, doplněné o světové a české statistické údaje týkající se aktuálního stavu. V předposlední kapitole je srovnána česká právní úprava ochrany zvířat se švýcarskou zejména u trestního zákoníku, zákona na ochranu zvířat a trestních

sazeb. Závěrem jsou všechny zjištěné poznatky subjektivně zhodnoceny a jsou nastíněny doporučené změny.

Ukázalo se jako velmi komplikované navrhnout přesná a efektivní řešení problému ochrany zvířat v rámci hodnot dnešní společnosti, která by dokázala reálně zlepšit životní podmínky některých druhů zvířat a která by přitom byla právně aplikovatelná. I přesto by situaci, dle mého názoru, napomohly některé právně zakotvené změny, především posílení právního postavení zvířete, rozšíření obsahu pojmu zvíře v rámci zákona na ochranu zvířat, zákonné zpřísnění podmínek chovu hospodářských zvířat, úplný zákaz zvířat v cirkusech, zvýšení využití alternativních metod namísto pokusů na zvířatech a zavedení institutu zvířecího ombudsmana.

Česká trestněprávní úprava výtečně poskytuje ochranu domácím mazlíčkům a ohroženým druhům zvířat, nikoliv však hospodářským zvířatům a bezobratlovcům. Ve srovnání se švýcarskou právní úpravou považuji v trestněprávní oblasti českou úpravu za přehledněji uspořádanou s adekvátnějšími trestními sankcemi. Kriminalita páchaná na zvířatech zůstává z velké části latentní. V praxi jsou soudy při ukládání trestů k odsouzeným velmi mírné.

Seznam použité literatury

Monografie

- ❖ BEKOFF, Marc. *Encyclopedia od animal rights and animal welfare*. 2. vydání. Santa Barbara: Greenwood press, 2009. ISBN 978-0-313-35255-3.
- ❖ BENTHAM, Jeremy. *An Introduction to the Principles of Morals and Legislation* [online]. Oxford: Clarendon Press, 1907. [cit. 25.1.2022]. Dostupné z: https://www.econlib.org/library/Bentham/bnthPML.html?chapter_num=19#book-reader
- ❖ DAMOHORSKÝ, Milan a kol. *Právo životního prostředí*. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2010. ISBN 978-80-7400-338-7.
- ❖ DRAŠTÍK, Antonín et al. *Trestní zákoník. Komentář. II. díl*. Praha: Wolters Kluwer, 2015. ISBN 978-80-7478-790-4.
- ❖ FABŠÍKOVÁ, Tereza. *Trestněprávní nástroje ochrany životního prostředí*. Praha: Auditorium, 2021. ISBN 978-80-87284-88-9.
- ❖ GERLOCH, Aleš. *Teorie práva*. 7. vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, 2017. ISBN 978-80-7380-652-1.
- ❖ HULINSKÝ, Petr a František NOVOTNÝ. *Trestní právo*. 1. vydání. Praha: Public s.r.o., 2018. ISBN 978-80-904031-6-1.
- ❖ HUSSEINI, Faisal et al. *Listina základních práv a svobod. Komentář*. [online]. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2021[cit. 24.2.2022]. ISBN: 978-80-7400-812-2. Dostupné z: <https://www.beck-online.cz/bo/document-view.seam?documentId=nnptembsgfpwk232ge4texzrfzrwymzv>
- ❖ CHAPOUTHIER, Georges. *Zvířecí práva*. Praha: Triton, 2013. ISBN 978-80-7387-607-4.
- ❖ CHMELÍK, Jan a kol. *Trestní právo hmotné. Zvláštní část*. Praha: Linde Praha, 2010. ISBN 978-80-7201-820-8.
- ❖ JELÍNEK, Jiří a kol. *Trestní právo hmotné. Obecná část. Zvláštní část*. 7. vydání. Praha: Leges, 2019. ISBN 978-80-7502-380-3.

- ❖ MCARTHUR, Jo-Anne a Keith WILSON. *Animals in the Anthropocene*. Canada: We Animals Media, 2020. ISBN 978-1-5905-6638-1.
- ❖ MÜLLEROVÁ, Hana, David ČERNÝ, Adam DOLEŽAL a kol. *Kapitoly o právech zvířat: „My a oni“ z pohledu filosofie, etiky, biologie a práva*. Praha: Academia, 2016. ISBN 978-80-200-2601-9.
- ❖ MÜLLEROVÁ, Hana a Vojtěch STEJSKAL. *Ochrana zvířat v právu*. 1. vydání. Praha: Academia, 2013. ISBN 978-80-200-2317-9.
- ❖ ORWELL, George. *Farma zvířat*. 2. vydání. Praha: Vydavatelství a nakladatelství práce, 1991. ISBN 80-208-0159-6.
- ❖ SKŘIVÁNKOVÁ, Marcela et al. *Veterinární zákon. Praktický komentář*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2019. ISBN 978-80-7598-398-5.
- ❖ ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní zákoník II. §140 až 421. Komentář*. 1.vydání. Praha: C. H. Beck, 2010. ISBN 978-80-7400-178-9.
- ❖ VINCOUROVÁ, Michaela et al. *Nesvoboda* 1.vydání. [B.m.]: Lukáš Vincour, 2020. ISBN 978-80-270-7844-8.

Časopisecké články a konferenční příspěvky

- ❖ JELÍNEK, Jiří. K nové trestněprávní ochraně zvířat aneb trefit kozla. *Bulletin advokacie* [online]. 2020, č. 6. [cit. 13.2.2022]. ISSN 1210-6348. Dostupné z: https://www.cak.cz/assets/komora/bulletin-advokacie/ba_6_2020_web.pdf
- ❖ MITÁŠOVÁ, Barbora. Škoda způsobená pytláctvím. *Právní rozhledy* [online]. 2022, roč. 30, č. 3. [cit. 15.2.2022]. ISSN 1210-6410. Dostupné z: <https://www.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=nrptembsgjpxa4s7gnpxgxzrgayq&groupIndex=0&rowIndex=0#>
- ❖ MÜLLEROVÁ, Hana. Zvíře jako objekt právních vztahů. In: *Dny práva – 2010 – Days of Law* [online]. 1. vydání. Brno: Tribun EU, s.r.o., 2010, s. 1916-1928. [cit. 1.2.2022] ISBN 978-80-210-5305-2. Dostupné z: https://www.law.muni.cz/sborniky/dny_prava_2010/files/sbornik/sbornik.pdf

- ❖ ŠÁMAL, Pavel. Trestní zákoník a naplňování funkcí a základních zásad trestního práva hmotného. *Bulletin advokacie* [online]. 2009, č. 10. [cit. 24.2.2022]. ISSN 1210-6348. Dostupné z: <https://www.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=nrptembqhfwpweyk7geyf6427giza&groupIndex=0&rowIndex=0#>
- ❖ VOMÁČKA, Vojtěch. Judikatura NSS: Ochrana zvířat proti týrání. *Soudní rozhledy* [online]. 2020, roč. 26, č. 1. [cit. 13.2.2022]. ISSN 1211-4405. Dostupné z: <https://www.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=nrptembsgbpxg4s7gfpngxzs&groupIndex=21&rowIndex=0#>

Právní předpisy a interní akty řízení

- ❖ Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., *Ústava České republiky* v posledním znění
- ❖ Zákon č. 40/2009 Sb., *trestní zákoník* v posledním znění
- ❖ Zákon č. 89/2012 Sb., *občanský zákoník* v posledním znění
- ❖ Zákon č. 100/2004 Sb., *o obchodování s ohroženými druhy* v posledním znění
- ❖ Zákon č. 114/1992 Sb., *o ochraně přírody a krajiny* v posledním znění
- ❖ Zákon č. 114/2020 Sb., *kterým se mění zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony* v posledním znění
- ❖ Zákon č. 115/2000 Sb., *o poskytování náhrad škod způsobených vybranými zvláště chráněnými živočichy* v posledním znění
- ❖ Zákon č. 141/1961 Sb., *trestní řád* v posledním znění
- ❖ Zákon č. 246/1992 Sb., *na ochranu zvířat proti týrání* v posledním znění
- ❖ Zákon č. 273/2008 Sb., *o Policii České republiky* v posledním znění
- ❖ Zákon č. 449/2001 Sb., *o myslivosti* v posledním znění
- ❖ Nařízení vlády č. 453/2009 Sb., *kterým se pro účely trestního zákoníku stanoví, co se považuje za nakažlivé lidské nemoci, nakažlivé nemoci zvířat, nakažlivé nemoci rostlin a škůdce užitkových rostlin* v posledním znění

- ❖ Vyhláška č. 346/2006 Sb., o *stanovení bližších podmínek chovu a drezúry zvířat* v posledním znění
- ❖ Vyhláška ministerstva životního prostředí České republiky č. 395/1992 Sb., *kteřou se provádějí některá ustanovení zákona České národní rady č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny* v posledním znění
- ❖ Vyhláška č. 419/2012 Sb., o *ochraně pokusných zvířat* v posledním znění
- ❖ *Konsolidované znění Smlouvy o Evropské unii a Smlouvy o fungování Evropské unie* v posledním znění
- ❖ Nařízení Rady (ES) č. 1/2005 ze dne 22. prosince 2004 o *ochraně zvířat během přepravy a souvisejících činností* v posledním znění
- ❖ Nařízení Rady (ES) č. 338/97 ze dne 9. prosince 1996 o *ochraně druhů volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin regulováním obchodu s nimi* v posledním znění
- ❖ Nařízení Komise (ES) č. 865/2006 ze dne 4. května 2006 o *prováděcích pravidlech k nařízení Rady (ES) č. 338/97 o ochraně druhů volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin regulováním obchodu s těmito druhy* v posledním znění
- ❖ Nařízení Rady (ES) č. 1099/2009 ze dne 24. září 2009 o *ochraně zvířat při usmrcování* v posledním znění
- ❖ Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2010/63/EU ze dne 22. září 2010 o *ochraně zvířat používaných pro vědecké účely* v posledním znění
- ❖ Směrnice Rady 92/43/EHS ze dne 21. května 1992 o *ochraně přírodních stanovišť, volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin* v posledním znění
- ❖ Směrnice Rady 98/58/ES ze dne 20. července 1998 o *ochraně zvířat chovaných pro hospodářské účely* v posledním znění
- ❖ Směrnice Rady 1999/22/ES ze dne 29. března 1999 o *chovu volně žijících živočichů v zoologických zahradách* v posledním znění

Judikatura

- ❖ *Usnesení Nejvyššího soudu ČR, ze dne 15.06.2011, sp. zn.: 8 Tdo 657/2011. Zákony pro lidi [online]. [cit. 10.2.2022]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/judikat/nscr/8-tdo-657-2011>*
- ❖ *Usnesení Nejvyššího soudu ČR, ze dne 23.9.2015, sp. zn.: 6 Tdo 1014/2015. Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, část trestní [online]. [cit. 29.1.2022]. Dostupné z: https://www.nsoud.cz/Judikatura/judikatura_ns.nsf/WebSearch/63963819922CBC14C1257F2B00205760?openDocument&Highlight=0,null*
- ❖ *Usnesení Nejvyššího soudu ČR, ze dne 30. 9. 2015, sp. zn.: 7 Tdo 1166/2015. Fulsoft.cz - Zákony, judikatura a literatura 2022. [online]. [cit. 25.2.2022]. Dostupné z: https://www.fulsoft.cz/33/r-5-2017-tr-neopravnene-nakladani-s-chranenymi-volne-zijicimi-zivocichy-a-plane-rostoucimi-rostlinami-umyslnе-omyl-pravni-uniqueidOhwOuzC33qe_hFd_jrpTj2qk2bXruFj-4xOtxg9uWOVdaLTRYHmJQ/*
- ❖ *Usnesení Nejvyššího soudu ČR, ze dne 20.09.2017, sp. zn.: 3 Tdo 1140/2017. Zákony pro lidi [online]. [cit. 24.2.2022]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/judikat/nscr/3-tdo-1140-2017>*
- ❖ *Usnesení Nejvyššího soudu ČR, ze dne 30.07.2019, sp. zn.: 8 Tdo 838/2019. Zákony pro lidi [online]. [cit. 11.2.2022]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/judikat/nscr/8-tdo-838-2019>*
- ❖ *Usnesení Nejvyššího soudu ČR, ze dne 24.09.2020, sp. zn.: 3 Tdo 340/2020. Zákony pro lidi [online]. [cit. 15.2.2022]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/judikat/nscr/3-tdo-340-2020>*

Webové stránky a elektronické zdroje

- ❖ *Advokátní deník: Novela zákona na ochranu zvířat proti týrání je výsledkem mnoha kompromisů [online]. [cit. 24.2.2022]. Dostupné z: <https://advokatnidenik.cz/2021/02/08/spoluautor-novely-komentuje-aktualni-zakon-na-ochranu-zvirat-proti-tyrani/>*

- ❖ *American Veterinary Medical Association: Animal welfare: What is it?* [online]. [cit. 20.1.2022]. Dostupné z: <https://www.avma.org/resources/animal-health-welfare/animal-welfare-what-it>
- ❖ *Animal Protection Index: Switzerland* [online]. [cit. 27.2.2022]. Dostupné z: <https://api.worldanimalprotection.org/country/switzerland>
- ❖ *Eagri.cz: Oprávnění k používání, k chovu nebo k dodávce pokusných zvířat* [online]. [cit. 18.1.2022]. Dostupné z: <https://eagri.cz/public/web/mze/ochrana-zvirat/pokusna-zvirata/prehled-potrebnych-materialu/>
- ❖ *Eagri.cz: Přehled druhů zvířat a jejich spotřeby k pokusným účelům v ČR v roce 2020* [online]. [cit. 18.1.2022]. Dostupné z: https://eagri.cz/public/web/file/1497/EPZ_CZ20.pdf
- ❖ *Eagri.cz: Účinnější zbraň na pytláky: Ministerstvo zemědělství společně s Policií ČR zvýšilo sazby za nelegálně ulovenou zvěř* [online]. [cit. 15.2.2022]. Dostupné z: <https://eagri.cz/public/web/mze/ochrana-zvirat/novinky/ucinnejsi-zbran-na-pytlaky-ministerstvo.html>
- ❖ *Encyclopaedia Britannica: poaching* [online]. [cit. 15.2.2022]. Dostupné z: <https://www.britannica.com/topic/poaching-law>
- ❖ *Encyclopaedia Britannica: Switzerland* [online]. [cit. 27.2.2022]. Dostupné z: <https://www.britannica.com/place/Switzerland>
- ❖ *Encyklopedie CoJeCo.cz: Živočichové, zoologie* [online]. [cit. 18.1.2022]. Dostupné z: <https://www.cojeco.cz/zivocichove>
- ❖ *Epravo.cz: Dereifikace zvířete aneb skutečně již zvíře není věcí?* [online]. [cit. 18.1.2022]. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/dereifikace-zvirete-aneb-skutecne-jiz-zvire-neni-veci-111098.html>
- ❖ *Eurostat: Agricultural production: livestock and meat* [online]. [cit. 18.2.2022]. Dostupné z: https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Agricultural_production_-_livestock_and_meat&oldid=549389#Livestock_population
- ❖ *Farm Animal Welfare in Great Britain: Past, Present and Future.* [online]. Farm Animal Welfare Council, 2009. [cit.25.1.2022]. Dostupné z: <https://assets.publishing.service.gov.uk/government/uploads/system/uploa>

ds/attachment_data/file/319292/Farm_Animal_Welfare_in_Great_Britain_-_Past__Present_and_Future.pdf

- ❖ *Fedlex. The publication platform for federal law: Animal Welfare Act* [online]. [cit. 27.2.2022]. Dostupné z: <https://www.fedlex.admin.ch/eli/cc/2008/414/en>
- ❖ *Fedlex. The publication platform for federal law: Federal Constitution of the Swiss Confederation* [online]. [cit. 27.2.2022]. Dostupné z: <https://www.fedlex.admin.ch/eli/cc/1999/404/en>
- ❖ *Fedlex. The publication platform for federal law: Swiss Criminal Code* [online]. [cit. 27.2.2022]. Dostupné z: https://www.fedlex.admin.ch/eli/cc/54/757_781_799/en#art_230_bis
- ❖ *Fedlex. The publication platform for federal law: Tierschutzverordnung* [online]. [cit. 27.2.2022]. Dostupné z: <https://www.fedlex.admin.ch/eli/cc/2008/416/de>
- ❖ *Chm.nature.cz: Convention on biological Diversity* [online]. [cit. 17.2.2022]. Dostupné z: <https://chm.nature.cz/en/convention-on-biological-diversity/>
- ❖ *Jaktrestame.cz: aplikace* [online]. [cit. 27.2.2022]. Dostupné z: https://jaktrestame.cz/aplikace/#appka_here
- ❖ *La Fondation Droit Animal, Éthique et Sciences: The European Union legislation on animal welfare: state of play, enforcement and future activities* [online]. [cit. 17.2.2022]. Dostupné z: <https://www.fondation-droit-animal.org/proceedings-aw/the-european-union-legislation-on-animal-welfare/>
- ❖ *Ministerstvo vnitra České republiky: Koncepce boje proti organizovanému zločinu do roku 2023* [online]. [cit. 25.2.2022]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/bezpecnostni-hrozby-337414.aspx?q=Y2hudW09Mg%3D%3D>
- ❖ *Nature: Humans are driving one million species to extinction* [online]. [cit. 20.2.2022]. Dostupné z: <https://www.nature.com/articles/d41586-019-01448-4>
- ❖ *Pokusynazviratech.cz: Alternativy k pokusům na zvířatech* [online]. [cit. 5.1.2022]. Dostupné z: <http://www.pokusynazviratech.cz/alternativy-k-pokusum-na-zviratech.htm>

- ❖ *Policie České republiky: Statistické přehledy kriminality* [online]. [cit. 26.2.2022]. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/statisticke-prehledy-kriminality-za-rok-2021.aspx>
- ❖ *Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky: Sněmovní tisk 214/0. Novela z. - trestní zákoník* [online]. [cit. 1.3.2022]. Dostupné z: <https://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?o=8&ct=214&ct1=0>
- ❖ *Statista: Number of pet animals in European Union in 2020, by animal type* [online]. [cit. 18.2.2022]. Dostupné z: <https://www.statista.com/statistics/515010/pet-population-european-union-eu-by-animal/#statisticContainer>
- ❖ *Státní veterinární správa: Informační bulletin Státní veterinární správy, č. 3/2021* [online]. [cit. 5.1.2022]. Dostupné z: <https://www.svscr.cz/wp-content/files/dokumenty-a-publikace/ib2103.pdf>
- ❖ *Státní veterinární správa: Přímá ochrana zvířat proti týrání* [online]. [cit. 24.2.2022]. Dostupné z: <https://www.svscr.cz/prima-ochrana-zvirat-proti-tyrani/>
- ❖ *Svoboda zvířat: Proč cirkusy bez zvířat?* [online]. [cit. 1.2.2022]. Dostupné z: <https://www.cirkusybezzvirat.cz/proc-cirkusy-bez-zvirat>
- ❖ *Understanding animal research: Cosmetic testing* [online]. [cit. 8.1.2022]. Dostupné z: <https://www.understandinganimalresearch.org.uk/openness/cosmetics/>
- ❖ *Věda kolem nás pro všední den: Zvířata a paragrafy.* [online]. Středisko společných činností AV ČR, 2015. [cit.25.1.2022]. Dostupné z: <https://www.academia.cz/uploads/media/preview/0001/04/58849c0637ff773a790ce6661e62711f4d2a2fdd.pdf>

Seznam tabulek a grafů

Tabulka č. 1 Kvalita života hospodářského zvířete	16
Tabulka č. 2 Hranice trestu odnětí svobody u trestných činů ochrany zvířat	66
Graf č. 1 Vývoj trestných činů v oblasti úmyslného ohrožení životního prostředí 2016–2021	39
Graf č. 2 Pohlaví odsouzených za neoprávněné nakládání s chráněnými volně žijícími živočichy a planě rostoucími rostlinami 2016–2020	40
Graf č. 3 Věk odsouzených za neoprávněné nakládání s chráněnými volně žijícími živočichy a planě rostoucími rostlinami 2016–2020	40
Graf č. 4 Vývoj trestných činů v oblasti nedbalostního ohrožení životního prostředí 2016–2021	43
Graf č. 5 Vývoj týrání zvířat 2011–2021	47
Graf č. 6 Výše škod způsobených týráním zvířat 2011–2021	48
Graf č. 7 Pohlaví odsouzených za týrání zvířat 2016–2020	49
Graf č. 8 Věk odsouzených za týrání zvířat 2016–2020	49
Graf č. 9 Pohlaví odsouzených za zanedbání péče o zvíře z nedbalosti 2016–2020	54
Graf č. 10 Věk odsouzených za zanedbání péče o zvíře z nedbalosti 2016–2020	55
Graf č. 11 Vývoj trestné činu pytláctví 2016–2021	58
Graf č. 12 Výše škod způsobených pytláctvím 2016–2021	59
Graf č. 13 Pohlaví odsouzených za pytláctví 2016–2020	60
Graf č. 14 Věk odsouzených za pytláctví 2016–2020	60
Graf č. 15 Tresty uložené za trestné činy ochrany zvířat 2016–2020	67